

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

19 = 329.15 (47-41)

ՀԱՄԿՈՄ (Բ) ԿՈՒՍԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԸՆԿ. Ի. ՍՏԱԼԻՆԻ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ
16-ՐԴ ԿՈՒՍ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ № 1480

1931 - ՅԵՐԵՎԱՆ

22 NOV 2017

ՊԵՏՐՈՍԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՊԱՏՎԵՐ № 1043
ՊԵՏՐՈՍ № 1480
ՏԻՐԱԺ 4000

ՇՆԿ. Ի. ԱՅՈՒԲՆ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿԱՌԻՏԱԼԻԶՄԻ ԱՃՈՂ ՃԳՆԱԺԱՄԸ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ընկերներ, 15 հարզ համապատասխան
հետո սեպտեմբեր 2-ին կես տարի: Թը-
վում է, թե դա բայնքան էլ մեծ ժա-
մանակ է, մինչդեռ այդ ժամանակ-
վա ընթացքում ամենալուրջ փոփո-
խություններ են տեղի ունեցել ժողո-
վուհների և պետությունների կյանքում:
Յեթե յերկու բառով բնորոշելու լինենք
անցած շրջանը, այն կարելի չէ անվանել
քեկաման շրջան: Այն բեկման շրջան է
յեղել վոչ միայն մեզ համար—կորհրդ-
դային Միության համար, այլև ամբողջ
աշխարհի կապիտալիստական յերկրների
համար: Սակայն այդ 2 բեկումների մի-
ջև արժատական տարբերություն կա:
Այն ժամանակ, յերբ այդ քեկումը կոր-
նրդային Միության համար նշանակել
է շրջադարձ դեպի նոր և ավելի լուրջ
տնտեսական վերելք, կապիտալիստական
յերկրների համար այդ քեկումը նշանա-
կել է շրջադարձ դեպի տնտեսական ան-
կում: Մեզ մտ, կորնրդային Միա-
քան մեջ սոցիալիստական շինարարու-
քան, քե արդյունաբերության և քե
գյուղատնտեսության անոյ վերելք է,
նրանց մտ, կապիտալիստների մտ,
եկոմոսիկայի, քե արդյունաբերության
և քե գյուղատնտեսության անոյ նրդ-
նամամ:

Այդ և ներկայիս դրության պատկերը
յերկու խոսքով:

Հիշեցեք կապիտալիստական յերկրնե-
րի դրությունը 2 և կես տարի առաջ:
Արդյունաբերության արտադրանքի և ա-
ռեվորի աճում կապիտալիզմի համարյա
բոլոր յերկրներում: Հոսմուքի և անըն-
դամթերքի արտադրության աճում հա-

մարյա բոլոր ագրարային յերկրներում:
Լուստպահ Միացյալ Նահանգների շուր-
ջը, վորպես ամենալիարյուն կապիտա-
լիզմի յերկրի: Հաղթանակի յերդեր
«բարդավաճման մասին»: Յերկրպագու-
թյուն դուլարի առաջ: Գովերդներ ի
պատիվ նոր տեխնիկայի, ի պատիվ
կապիտալիստական ուսյիտակեղա-
յիայի: Կապիտալիզմի «առաջա-
ման» և կապիտալիստական ստարիլիզա-
յիայի անխորտակելի ամբուլյան
երայի հոսկումը: «Ընդհանուր»
աղմուկ ու աղաղակ խորհրդ-
ների յերկրի «անխուսափելի կործան-
ման», ԽՍՀՄ «անխուսափելի խորտակ-
ման» մասին:

Այդպես էր դրությունը յերկի:
Իսկ ի՞նչ պատկեր դրություն ունի
ներկայումս:

Ներկայումս կա տնտեսական ճգնա-
ժան կապիտալիզմի համարյա բոլոր ար-
դյունաբերական յերկրներում, ներկա-
յումս գյուղատնտեսական ճգնաժամ է
բոլոր ագրարային յերկրներում: «Բար-
դավաճման» փոխարեն մասսաների աղ-
բատություն և դործագրկության հոկա-
յական աճում: Գյուղատնտեսության
վերելքի փոխարեն գյուղացիության
միլիոնավոր մասսաների քայքայում:
Փշրվում են ցնորքները կապիտալիզմի
ամենահզորության մասին առհասարակ
և հյուսիս ամերիկյան կապիտալիզմի
ամենահզորության մասին առանձնա-
պես:

Գնալով ավելի թուլանում են հաղթա-
կան յերդերն ի պատիվ դուլարի և կա-

11-266549p

պիտանութեան ուսցիոնալիզացիայի, զնալով ուժեղանում է պետութեան վարչարարական գործունէութիւնը: «Սխալներ» մասին, իսկ «ընդհանուր» աղմուկը կործանեց Միութեան «անխուսափելի կործանման» մասին վերաբերող «ընդհանուր» չարտադրողական վաճառքի մասին, վեր պետք է պատժել «այդ յերկրին», վերջին համարձակում է զարդացնել իր եկոնոմիկան, յերբ ամենուրեք ձգնաժամն է թաղափուրում:

Այդ է պատկերը ներկայումս:

Յեղափոխական աշխատանքները 2-3 տարի առաջ: Բաղլախիկները առում էին, վեր տեխնիկայի աճումը կապիտալիստական յերկրներում, արտադրողական ուժերի և կապիտալիստական ուսցիոնալիզացիայի աճումը բանվորների և գյուղացիների միլիոնավոր մասսաների կենսական սահմանափակ մակարդակի պայմաններում: անխուսափելիորեն պետք է տանեն դեպի ծանր տնտեսական ձգնաժամ: Բուրժուական մասնուր ծիծաղում էր բաղլախիկներին «որիդիսը մարդարեութեան» վերին վրա: Այդ ուղիներով սահմանափակում էին բաղլախիկան աղբորդողից, մարքայատեղական վերլուծութեանը փոխարինելով լրերակ դատարկարանութեամբ «կազմակերպում» կապիտալիզմը: մասին: Իսկ ի՞նչ գուրս յեկավ իրականում: գուրս յեկավ այն, ինչ առում էին բաղլախիկները:

Դրանք են փաստերը:

Անցնենք կապիտալիստական յերկրներէրի տնտեսական ձգնաժամի տվյալների քննութեան:

1. ՀԱՄԱՅԻՆԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԳՆԱԺԱՄԸ

Ա. ձգնաժամն ուսումնասիրելու ամենից առաջ աչքի յեւ խիտ է հետեւյալ փաստերը:

1. Ներկա տնտեսական ձգնաժամը, զերարտադրութեան ձգնաժամ է:

Այդ նշանակում է, վեր ալիքի շատ արտադրող է արտադրում, քան շուկան կարող է ստատել: Այդ նշանակում է, վեր արտադրում է ալիքի շատ մասնու-Փակաւոր, վառելանյութ, գործարանային ստարկաներ, սննդամթերք, քան յերկրում զբաղւած կարող են դնել չիմնական սպառողներն, այսինքն ժողովրդական մասսաները, վերջին յիշմուտը մնում է ցածր մակարդակի վրա: Բայց բանի վեր ժողովրդական մասսաների գնողական ունակութեանը կապիտալիզմի պայմաններում մնում է մինիմալ ցածր մակարդակի վրա, կապիտալիստները պահանջներում են թողնում, կամ մինչև իսկ վաճառքում են «ալիքը» սպառողները, մասնուՓակաւորան, հաջորդ վերջին պահանջները, քան յերկրում են արտադրութեանը, հետադարձում են բանվորներին և ժողովրդական մասսաները ստիպում են աղքատանալ նրա համար, վեր չափազանց շատ արտադրող է արտադրում:

2. Ներկա ձգնաժամն առաջին համաշխարհային ձգնաժամն է պատերազմից հետո: Նա համաշխարհային է վրէժի միայն այն իմաստով, վեր ընդգրկում է յերկրագնդի բոլոր կամ համարյա բոլոր արդյունաբերական յերկրները—բացի միայն Նախապետական, վեր սխալմամբ տեղի ունեցող իր սրբանիցմի մեջ է առնում Գերմանիայի միլիտարիզմը, մարկիզը պարաշատուցումներ, Հիտլերից խուսափել վերջը դեպիսիայից, վեր բոլոր տվյալներով պետք է փոխանցվել ձգնաժամի: Ներկա ձգնաժամը համաշխարհային ձգնաժամ է հոն այն իմաստով վեր արդյունաբերական ձգնաժամը զուգակից գյուղատնտեսական ձգնաժամին, վեր ընդգրկում է աշխարհի հիմնական ագրարային յերկրներին հումուրի և սննդամթերքի արտադրութեան բոլոր տեսակները:

3. Ներկա համաշխարհային ձգնաժամը զարգանում է անհատարաջափ, շատ ծանր ընդհանուր բնույթին, այս կամ այն յերկրներն ընդգրկելով տարբեր ժամանակ և տարբեր ուժով: Արդյունաբերական ձգնաժամն ամենից առաջ սկսվեց Դեհատումում, Ռուսիանիայում, Բալկաններում: Այնուհետ ծավալվեց ամբողջ անցյալ տարվա ընթացքում: Սկսվող գյուղատնտեսական ձգնաժամի բացահայտ հատկանիշները յերկման յեկան դեռ 1928 թվի վերջին կանադայում, Միացյալ Նահանգներում, Արգենտինայում, Բրազիլիայում, Ավստրալիայում: Ամբողջ այս շրջանում Միացյալ Նահանգների արդյունաբերութեանը վերելք էր ապրում: 1929 թվի կեսին Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների արդյունաբերական արտադրանքը հասավ համարյա ուկուրդային բարձրութեան: Միայն 1929 թվի յերկրորդ կեսին ընկած տեղի ունեցավ և հետո արդեն ծավալվեց արդյունաբերական արտադրանքի արագ ալաց ձգնաժամը, վեր հետ շարունակ Միացյալ Նահանգներին մինչև 1927 թվի մակարդակը: Դրանից հետո սկսեց արդյունաբերական ձգնաժամը Կանադայում, Յուգոսլայում: Այս սկսեցին տնտեսագետները և ձգնաժամը Զինուորականում և զաղութային յերկրներում, վերջին ձգնաժամն ալիքի խորանում է արձաթի դնելի անկման հետևանքով, վերջին գերարտադրութեան ձգնաժամը

զուգարկում է Ֆեոդալների անտանկել շահագործման հետեւանքով կատարյալ հլուծման հասած գյուղացիական արտադրութեան յերկրներին: Ինչ վերաբերում է Արեւմտային Յեւրոպային, ձգնաժամն այնտեղ սկսում է ուժի մեջ մտնել միայն այս տարվա սկզբից և այն էլ վրէժի ամեն տեղ միահամար ուժով: Իսկ Յրանսիայում այս շրջանում մինչև անգամ շարունակում է արդյունաբերական արտադրանքի աճումը:

Յեւ կարծում եմ, վեր անհրաժեշտ է առանձնապէս կանգ առնել թվական տվյալների վրա, վերջին ցույց են տալիս ձգնաժամի զարգացումը: Վեր ճեղքումում գոյութեան ունի, այդ մասին ներկայումս արդեն չեն վիճում: Դրա համար էլ յեւ կրափականաւոր մեջ բերելով միայն մեկ փոքր, բայց բնորոշ աղյուսակ, վեր վերջին համարակել է Գերմանիայի «Կոնյունկտուր Զեյտագուստիտեն» ինստիտուտը: Այդ աղյուսակը պատկերացնում է հանրային արդյունաբերութեան և խոշոր վերամշակող ինդուստրիայի չիմնական քանակութեան զարգացումը Միացյալ Նահանգներում, Վերմանիայում, Գերմանիայում, Յրանսիայում, Դեհատումում և Եւրոպայի մեջ՝ սկսած 1927 թվից: Վերջին հարցը տակու ընդունվում է 28 թվի արտադրութեան մակարդակը:

Ահա այդ աղյուսակը:

Տարի	ԽՍՀՄ	ՀԱՄՆ	Անգլիա	Գերմանիա	Յրանս	Դեհատ
1927	82,5	95,5	105,5	100,4	86,6	88,5
1928	100	100	100	100	100	100
1929	123,5	106,3	107,9	107,9	109,4	99,8
1930						
1-ին կվարտալը	155,5	95,5	107,4	93,4	113,1	84,6

ի՞նչ և ասում այդ աղյուսակը: Նա ասում է նախ և ասում, վոր Միացյալ Նահանգները, Կերմանիան և Լեհաստանն աղյուսակ են աղյուսակներու թվան աղյուսակներին սուր ճանաչում: 1930 թվի առաջին յետամոսյալում Միացյալ Նահանգներում արդյունաբերության արտադրանքը 29 թվի առաջին կեսի վերելքից հետո, 29 թվի առաջին կեսի հետ համեմատած ընկել է 10,8 տոկոսով, ինչն ընդ մինչ 1927 թվի մակարդակին: Գերմանիայում արտադրության 3 տարվա կանգառումից հետո, արտադրանքն անցյալ տարվա հետ համեմատած իջել է 8,4 տոկոսով, ընկնելով 27 թվի մակարդակի հետ համեմատած 6,7 տոկոսով, իսկ Լեհաստանում անցյալ տարվա ճգնաժամից հետո արտադրանքի մակարդակն անցյալ տարվա հետ համեմատած իջել է 15,2 տոկոսով, ընկնելով 27 թվի մակարդակից 3,9 տոկոսով:

Աղյուսակն ասում է՝ յերկրորդ, վոր Անգլիան արդեն յերեք տարի յե, վոր մեծում է նույն տեղում, 1927 թվի մասնաբաժնի վրա և աղյուսակ է ծանր աղյուսակն անշարժություն, ըստ վորում 1930 թվի առաջին քառորդին նա արդեն կարողացել է իջեցնել իր արտադրանքի մակարդակն անցյալ տարվա հետ համեմատած 0,5 տոկոսով, աղյուսակով մանկելով ճգնաժամի սկզբնական շրջանը:

Աղյուսակն ասում է յերրորդ, վոր նույն կապիտալիստական յերկրներին միայն Ֆրանսիայում տեղի ունի խոշոր արդյունաբերության վորտե՛ աճում: Ըստ վորում, յեթե 28 թվի աճման տուրքը յեղել է 13,4, 29 թվի տոկոսը յեղել է 9,4 տոկոս, 30 թվի առաջին քառորդին՝ 29 թվի հետ համեմատած յեղել է ընդամենը՝ 3,7, աղյուսակով, տարեկան արդյունաբերության աճման իջնուղ կորստի:

Ի վերջո, աղյուսակն ասում է, վոր արևմտյան յերկրներին միայն Նորհարկային Միության մեջ տեղի ունի

խորշոր արդյունաբերության բուռն վերելք, ըստ վորում արտադրության մակարդակը 1930 թվի առաջին քառորդին զերգանցում է 27 թվի մակարդակին ամբողջ, քան յերկու անգամ, իսկ աճման տոկոսը բարձրանում է 28 թվի 17,6-ից մինչև 23,5 տոկոսի 29 թվի 32 տոկոսի 1930 թվի առաջին քառորդին, աղյուսակով տալով աճման բարձրացող կորագիծ:

Կարող են ասել, վոր յեթե աղյուսակ է դրույթունը տարվա առաջին քառորդում, անհանրին չե, վոր այս տարվա յերկրորդ քառորդում դրույթունը փոփոխվել է լավ: Սակայն, յերկրորդ յետամոսյակի տվյալները վճարականորեն յետում են նախ յենթադրությունը: Ընդհանրապես, նրանք ասում են, վոր յերկրորդ յետամոսյակում դրույթունը փոփոխվել է վատացել է: Այդ տվյալները խոսում են արժեթղթերի նոր անկման մասին՝ Նյու-Յորկի բորսայում, անանկություններին նոր ալիքի մասին: Միացյալ Նահանգներում, արտադրության նոր կրճատման, բանվորների աշխատավարձի նոր անկման, դրժագրվող յետամոսյակի մասնաբաժնի Միացյալ Նահանգներում, Գերմանիայում, Անգլիայում, Իտալիայում, Դանիայում, Լեհաստանում, Չեխո-Սլովակիայում և այլն: Ֆրանսիայի արդյունաբերության մի շարք բնագավառներում սկսվել է կանգառում, վորը ներկա միջազգային անտեսական դրույթանի պայմաններում սկսվող ճգնաժամի ցուցանիշ է: Միացյալ Նահանգներում կան ավելի քան 6 միլիոն դրժածուրկներ: Իտալիայում, Հարավային Ամերիկայում, Դանիայում, Լեհաստանում, Չեխո-Սլովակիայում, Ավստրիայում՝ 500-ավան հազար:

Յես արդեն չեմ խոսում դուրսառնական ճգնաժամի հետագա արժանի մասին, վորը միլիոնավոր ֆերմերներ և աշխատավոր դուրսագնից բխող

ման գուն և հասցնում: Գլուխառնակա՝ սույթյան զերարտադրության ճգնաժամը հասել է այն աստիճանին, վոր բարձր գները և շահը պահպանելու համար Բրազիլիայի բուրժուական ծովն է թափել 2 միլիոն պարկ սուրճ, Ամերիկայում սկսել են ամուսնի փոխարեն յեղապաշարներ աղյուսակ: Գերմանիայում միլիոնավոր փութ համար դարձել են յուղերի կեր, բուրբ միջոցները ձեռք են ցուցնում կրճատելու բարձրակի և ցուցնում ցանքերը 10—15 տոկոսով: Առաջագլուխ համաշխարհային անտեսական ճգնաժամի պատկերը:

Բ. Ներկայումս, յերբ համաշխարհային անտեսական ճգնաժամը ծավալում է իր կործանարար գործունեությունը, հատուկ իջեցնելով միջին և մանր կապիտալիստների ամբողջ խավը, բայց աղյուսակով բանվորական արխատիքատիր յե և ֆերմերների ամբողջ խմբը, սույն զատապարտելով բանվորների միլիոնավոր մասուններին, բուրբ շարք են տալիս: «Վո՞րն է ճգնաժամի պատճառը, վո՞րն է նրա հիմքը, ինչպե՞ս պայթել նրա գեղ, ինչպե՞ս վո՞րն ճգնաժամը նրան»: Հղանում են ճգնաժամի ամենաբազմազան «տեսություններ», առաջարկում են ճգնաժամի «մեղմացման», «կանխման», «վերացման» ամբողջ նախագիծեր, բուրժուական սուղիցիտները հանրաժանում են բուրժուական կառավարություններին, վորոնք, ուսնից դուրս է գալիս, վոր «բուրբ միջոցները չեն ձեռք տակ ճգնաժամը կանխելու համար»: «Ինժեներները մեղադրում են «հանրապետականներին»։ «Հանրապետականները՝ զեմոնրատներին» և բուրբ միայն Հուլիի խմբակին, նրա «ֆեդերալ ուղեբային սխառնին», վորը չի կարողացել «սոսնճահարել» ճգնաժամը: Կան անգամ այնպիսի իմաստուններ, վորոնք համաշխարհային անտեսական ճգնաժամի պատճառը տեսնում են «բալլեթիկների վորոգայթների մեջ»: Յես ի նկատի ունեմ հայտնի

«արդյունաբերող» Ռեիերբրգին, վորն իսկապես շատ քիչ է նման արդյունաբերողին և ավելի շուտ հիշեցնում է՝ «արդյունաբերողին»՝ զրախանաղետներ չըջանում և «զրախանաղետին»՝ արդյունաբերողների չըջանում (ծիծաղ):

Հասկանալի յե, վոր այս տեսությունները և նախադիմքը վոչ մի առնչություն չունեն դիտության հետ: Պետք է ընդունել, վոր բուրժուական տնտեսագետները կատարյալ սնանկներ դուրս յեկան զեմ հանդիման զալով ճգնաժամին: Գե. ավելին: Նրանք չունեցան անգամ կանգի զգացողության այն մի նիմուսը, վոր նրանց նախորդները վոչ բուրբ զեղբերում չեն ունեցել: Այդ պարունները մոռանում են, վոր ճգնաժամը չի կարելի դիտել վորպես պատահական յերկուսի կապիտալիստական անտեսություն սխառնում: Այդ պարունները մոռանում են, վոր անտեսական ճգնաժամերը կապիտալիզմի տնտեսական ճգնաժամեր են: Այդ պարունները մոռանում են, վոր ճգնաժամերը ծնվեցին կապիտալիստական տիրապետության ծրնունդի հետ միասին: Ավելի քան հարյուրավոր տարիների ընթացքում պարբերաբար տեղի յեն ունենում անտեսական ճգնաժամեր, կրկնվելով յուրաքանչյուր 12,10,8 կամ ավելի քիչ տարին մի անգամ: Այդ ժամանակում բուրբ գույները բուրժուական կառավարությունները բուրբ աստճանի ունակությունները բուրբ պարտական գործիչները, բուրբ աստճ քաղաքական փորձել են իրենց ուժերը, ճգնաժամերը «կանխելու» և «վոչնչացնելու» վրա: Սակայն, նրանք բուրբ ել պարտություն են կրել, վորովհետև չի կարելի կանխել կամ վոչնչացնել անտեսական ճգնաժամերը, մնալով կապիտալիզմի չըջանականներ: Ի՞նչ զարմանալի բան կա, յեթե ներկայիս բուրժուական գործիչները նույնպես պարտություն են կրում: Ի՞նչ զարմանալի բան կա, վոր բուրժուական կառավարությունների ձեռնարկումները

գործնականում տանում են վոչ թե դեպի ճշգրտագույն մեղմացում, վոչ թե դեպի աշխատավորների միլիոնավոր մասնատների գրութայն թեթեւացումն, այլ դեպի անանկացումների նոր պոսթիլումներ, դեպի թույլ կապիտալիստական միավորումները—կլանումն ավելի ուժեղ կապիտալիստական միավորումների կողմից:

Գերարտադրութայն տնտեսական ճրգնաժամերի հիմքը, դրանց պատճառը Հենց կապիտալիստական տնտեսութայն բուն սխառեմի մեջ է: Ճշգրտագույն հիմքը արտադրութայն հասարակական բնույթի և արտադրութայն արդյունքի յուրացման կապիտալիստական յեղանակի միջով յեղած հակասութայն մեջ է: Կապիտալիզմի այս հիմնական հակասութայն արտահայտութայն և այն հակասութայնը, վորով զոյոթյուն ունի մի կողմից կապիտալիզմի արտադրական հարաբերութայնների հսկայական աճման միջև, վորը նայառեի ունի մարսիմում կապիտալիստական շահ ստանալ և մյուս կողմից՝ աշխատավորների միլիոնավոր մասնատների վճարունակ սրահանջի համեմատական անկման միջև, մասսաների, վորոնց կենսական մակարդակը կապիտալիստներն ամբողջ ժամանակ աշխատում են նրանց հանդէպ միլիոնավոր մարսիմումի սահմաններում: Մրցութայնը տունելու համար, ավելի շատ շահ ստանալու համար՝ կապիտալիստներն ստիպված են զարգացնել տեխնիկան, արհեստավորացնել կատարել, ուժեղացնել բանվորների շահագործումը, ծայր ստիճան բարձրացնել իրենց ձեռնարկութայնների արտադրական հնարավորութայնները:

Իրարից հետ չմնալու համար, բոլոր կապիտալիստներն ստիպված են այս կամ այն կերպ մտնել արտադրական հրապարակութայնների կատարի զարգացման այս ճանապարհին: Սակայն, ներքին և արտաքին չուկան, բանվորների

և դյուղացիների միլիոնավոր մասնատների զնուդական ունակութայնը, մասսաների, վորոնք վերջին հաշիւով հանդիսանում են հիմնական գնորդները, մնում են ցածր մակարդակի վրա: Այստեղից են դալիս գերարտադրութայն ճշգրտագույնը, այստեղից էլ առաջ են դալիս այն հետեւյալները, վորոնք քիչ թե շատ պարբերաբար կրկնվում են և վորոնց հետեւյալով ապրանքները մնում են չծախված, արտադրութայնը կրճատվում է, գործադրելութայնն աճում է, աշխատավորն ընկնում է և դրանով ավելի սրվում է հակասութայնն արտադրութայն մակարդակի և վճարունակ պահանջի մակարդակի միջև: Գերարտադրութայն ճշգրտագույն այս հակասութայն արտահայտութայն և, բուն և կործանիչ ձեւերով: Յեթե կապիտալիզմը կարողանար հարմարեցնել արտադրութայնը վոչ քե մագիստում շահ ստանալուն, այլ արտահանելու բարելավել ժողովրդական մասսաների դրութայնը, յեթե նա կարողանար շահը գործադրել վոչ քե պարագիտ դասակարգերի բախանույնները բավարարելու համար, վոչ քե շահագործման մեթոդների կատարելագործման համար, վոչ քե կապիտալի արտահանման համար, այլ սխառեմառկորեն բարձրացնել րանվարների և գյուղացիների նյութական դրութայնը, այն ժամանակ եզրափակել կապիտալիզմն էլ չէր լինի: Ճգնաժամներ վոչնչացնելու համար պիտի է վոչնչացնել կապիտալիզմը:

Այդ և դերարտադրութայն տնտեսական ճշգրտագույնի հիմքն սահմանադրակ:

Սակայն խնդիրը դրանով չի կարող սահմանադրակվել ներկա ճշգրտագույն բնույթի: Ներկա ճշգրտագույն նախորդ ճշգրտագույնի հասարակ կրկնութայնը չէ միայն: Եւ տեղի չէ ունենում և ծավալվում է մի քանի նոր պայմաններում, վորոնք անհրաժեշտ և յեղանակ

հանել նրա լիակատար պատկերը ստանալու համար:

Ներկա ճշգրտագույն բարդանում է խորանում է մի ամբողջ շարք առանձին հանգամանքներով և առանց այդ հանգամանքները պարզելու անհնարին և պարզ պատկերացում կազմել նրա մասին: Վորոնք են այդ առանձին հանգամանքները:

Դրանք, այդ առանձին հանգամանքները հանդիսանում են հետեւյալ բնույթի.

1. Ճշգրտագույն ամենից ավելի ուժեղ կերպով անդրադարձավ կապիտալիզմի դիմադրի յերկրի, նրա ամբողջ—Միացյալ Նահանգների վրա, վորն իր ձեռքին կենտրոնացրել է աշխարհի բոլոր յերկրների ամբողջ արտադրութայն և սպառման կեսից վոչ պակասը: Հստկանալի յե, վոր այս հանգամանքն անպայման պետք է տանի դեպի ճշգրտագույն ուղղեցութայն չընթանի հակայական ընդարձակումը, ճշգրտագույն սրումը, համաշխարհային կապիտալիզմի համար անհաշիւ զգվարութայնների կուտակումը:

2. Տնտեսական ճշգրտագույն ծավալման ընթացքում գլխավոր կապիտալիստական յերկրների արդյունաբերութայն ճշգրտագույն վոչ թե պարզապես զուգահեյակց, այլ միաձուլվեց պարարային յերկրների դյուղատնտեսական ճշգրտագույն, խտացնելով զգվարութայնները, կենտրոնելով տնտեսական ակտիվութայն ընդհանուր անկման անխուսափելիութայնը: Խոսք չկա այն մասին, վոր արդյունաբերական ճշգրտագույն կուժեղացնի դյուղատնտեսական ճշգրտագույն, իսկ գյուղատնտեսականը կյերակարճի արդյունաբերական ճշգրտագույն, վորը չի կարող չառնել դեպի տնտեսական ճշգրտագույն խորացումն իր ամբողջութայնը վերցրած:

3. Ներկայիս կապիտալիզմը, ի տարբերութայն հին կապիտալիզմի, հանդիսանում է մոնոպոլիստական կապի-

տալիզմ: Իսկ այս կանխորոշում և կապիտալիստական ժխտորոշներին անխուսափելի պայքարն արդանքների բարձր մոնոպոլ գնեղը պահպանելու համար, չնայած գերարտադրութայնը: Հասկանալի չէ, վոր այս հանգամանքը ճշգրտագույն զարմնելով առանձնապես տանջալից և ավելի ժողովրդական մասնատների համար, վորոնք հանդիսանում են արդանքների հիմնական սպառողներ, չի կարող չառնել դեպի ճրգնաժամի յերակարճումը, չի կարող խոչընդոտ չընել նրա վերացման առաջ:

4. Ներկա տնտեսական ճշգրտագույն ծավալվում է կապիտալիզմի ընդհանուր ճշգրտագույն հիման վրա, վորն առաջ է յեկել զեռես իմպերիալիստական պատերազմի չընթանում և վորը խախտում է կապիտալիզմի հիմքերը, հեշտացնում է տնտեսական ճշգրտագույն առաջացումը:

Ինչ և նշանակում է այս: Այս ամենից առաջ նշանակում է, վոր իմպերիալիստական պատերազմը և նրա հետեւյալներն ուժեղացրին կապիտալիզմի նեխումը, խախտեցին նրա համապարակչութայնը, վոր մենք ներկայումս ապրում ենք պատերազմների և հեղափոխութայնների եղալման, վոր կապիտալիզմն արդեն համաշխարհային տնտեսութայն միակ և համաշխարհային սխառեմ է տալիս, վոր տնտեսութայն կապիտալիստական սխառեմի կողքին գոյութայն ունի սոցիալիստական սխառեմը, վորն աճում է և դարգանում հարկադրվելով կապիտալիստական սխառեմին ու, վորն իր գոյութայն փաստով անգամ ցուցադրում է կապիտալիզմի նեխվածութայնը, ցնցում է նրա հիմքերը:

Այստեղ այս նշանակում է, վոր իմպերիալիստական պատերազմը, հեղափոխութայն հայթնակը Խորհրդային Միութայն մեջ, ցնցեցին իմպերիալիզմի հիմքերը գոյութայն և կախյալ յերկրներում և վոր իմպերիալիզմի հեղափոխութայնն այդ յերկրներում արդեն

Գ. Մերկանում են հակառուժյուններն
 իմպերիալիստական պետությունների և
 դադուխային ու կախյալ շերերների մի-
 ջևի: Աճող տնտեսական ճգնաժամը չի
 կարող չափեղացնել իմպերիալիստների
 ճնշումը դադուխների և կախյալ շեր-
 րերների վրա, փորձնք հանդիսանում են

սպառման և հումայթի հիմնական չափանիշները: Յեւ իրականում, հնչումը ծայրահեղորեն ուժեղանում է: Փաստ է, վոր յեվրոպական բուրժուական ներկայումս սպառնալիք մեջ է «եր» դադաթները, Հնդկաստանի, Հնդկաչինի, ինդոնեզիայի, Հյուսիսային Աֆրիկայի հետ: Փաստ է, վոր «անկախ» Զինաստանն արդեն փաստորեն բաժանված է սոցիալիստական շրջանակների, իսկ հակահեղափոխական դոմինանտականների դեմքերական փոխանակները, կոմիտի իրար հետ, քայքայելով չին ժողովուրդին, կատարում են իմպերիալիստական բանակի՝ իրենց տերերի կամքը:

Պետք է վերջնականապես անհաջողություն մտածված համարել այն կեղծ վերաբերման, թե Զինաստանի սոցիալական պետականության աշխատողներն են մեղավոր Զինաստանի «խաղաղության և անդորրության» խախտման համար: Վաղուց արդեն սոցիալական դեմադանանքներ չկան թե հայրապետին և թե միջին Զինաստանում: Սակայն դրա փոխարեն կան անդլիսական, հաղթանական, գերմանական ամերիկյան և ամեն տեսակի ուրիշ դեմադանանքներ:

Վաղուց արդեն սոցիալական դեմադանանքներ չկան թե հայրապետին և թե միջին Զինաստանում: Սակայն դրա փոխարեն չինական պատերազմող դեմադանների մոտ կան գերմանական, անդլիսական, հաղթանական դեմադաններ վաղուց արդեն չկան այնուհեղ: Սակայն դրա փոխարեն կան անդլիսական, ամերիկյան, գերմանական, չեխոսլովակյան և ամեն տեսակի ուրիշ ինդոնեզիաներ, հրապաններ, ոչ անապիք, տանկեր, թունավոր դապեր: Յեւ ի՞նչ է ստացվում: «Խաղաղության և անդորրության» փոխարեն ներկայումս հայրապետին և միջին Զինաստանում մենք ունենք ամենատանձարձակ, ամենակործանելի գեներալական սպաներազմ, վորը Ֆինանսադարձում է հրահանգադրություն և Ֆեյդոդա-

յի և Ամերիկայի «քաղաքակիրթ» պետությունների կողմից: Ստացվում է կապիտալիստական պետությունների «քաղաքակիրթական» աշխատանքի բաժանման պիկանտ սրտակեր: Հայտնի չէ միայն, թե ինչ դործ ունեն այդտեղ սոցիալական լայնելիկները:

Ծիծաղելի կլինի կարծել, վոր իմպերիալիստները այդ խզգժույթյուններն անհետանք կանցնեն նրանց համար: Զինական բանվորներն ու գյուղացիներն արդեն սպառնալիք են նրանց՝ խորհուրդներ և կարմիր բանակ կազմակերպելով:

Առում են, վոր այնտեղ կազմվել է խորհրդային կառավարություն: Յեւ կարծում էմ, վոր յեթե դա ճիշտ է, դրանում վաղ մի գործածանալի բան չկա: Կասկած չէ կարող լինել, վոր միայն խորհուրդները կարող են իրելի Զինաստանին վերջնական քայքայումից և աղքատությունից:

Ինչ վերաբերում է Հնդկաստանին, Հնդկաչինին, ինդոնեզիային, Աֆրիկային և այլն, կասկածից դուրս է հեղափոխական շարժման աճումն այդ յերկրներում, վոր յերեմին դառնում է սոցիալիստական պատերազմ աղատարության համար: Պարսն բուրժուաները մտածում են արջամբ վողգել այդ յերկրները, հենվել վտանգավոր ավիաների վրա, ոչնչության կանչել Գանդիի նման մարդկանց: Սակայն կասկած չէ կարող լինել, վոր վտանգավոր ավիաները վառ հեռարան են: Մարիդը նույնպես իր ժամանակին փորձել ենվել վտանգավոր ավիաների վրա: Սակայն թե ինչ դուրս յեկավ դրանից՝ հայտնի չէ բոլորին: Ինչ վերաբերում է Դանդիի տեղի ոչնչանանքներին, ցարիդը մի ամբողջ խումբ ուներ նրանցից, ի դեմս ամեն տեսակի լիբերալ համաձայնականների, վորից սակայն կոմիտեից բացի վոչինչ չառացվեց:

Դ. Կապիտալիստական յերկրներում յերեման յեկան է սրգնելն հակաու-

թյունները բուրժուադիայի և սրբի-տարիտի միջև: Ճշմարտան արդեն կարողացել է ուժեղացնել կապիտալիստների հնչումը բանվոր դասակարգի վրա: Ճշմարտան արդեն կարողացել է կապիտալիստական սոցիալիզմից աշխատի, բանվոր դասակարգի դրաթյան վատացման, դործադրության աճման, դործադուրիների մշտական բանակի բնդարձակման, աշխատավորների անկման նոր ալիք առաջ բերել: Չարմանալի չէ, վոր այս հանգամանքները հեղափոխականացնում են իրադրությունը, սրում են դասակարգերի սայքարը, բանվորներին մղում են դեպի նոր դասակարգային մարտեր:

Սրա հետևանքով կործանվում են վաշչանում են սոցիալ-դեմոկրատական ցնորքները բանվորական մասսաների մեջ: Սոցիալ-դեմոկրատները իշխանություն ալուսն անցնելու փորձից հետո, յերբ նրանք վիժեցնում էյին դործադուրները, կազմակերպում էյին նոր լուսնուսներ, դեղակահարում էյին բանվորներին, բանվորների տկանջին վորպես դաժան ծիծաղ են հնչում կեղծ խոտածները, «արտադրական դեմոկրատիայի», «արդյունաբերական խաղաղության», սպաքարի «խաղաղ մեթոդների» մասին: Ծառ կան արդյունքներ կալույթում բանվորները, վորոնք բնդուսակ լինեն հավասար սոցիալ-ֆաշիստների կեղծավոր քաղցներին: 1929 թվի ոգոտոսի մեկի հայտնի բանվորական ցույցերը պատերազմի վտանգի դեմ և 30 թվի մարտի 6-ի հայտնի բանվորական ցույցերը դործադրության դեմ ցույց են տալիս, վոր բանվոր դասակարգի լավագույն մարդիկ արդեն յերես են դարձել սոցիալ-ֆաշիստներից: Տնտեսական ճգնաժամը նոր հարված կհասցնի բանվորների սոցիալ-դեմոկրատական իլյուզիաներին:

Ծառ չեն դառնի ներկայումս այն տիպի բանվորներ, վորոնք ճշմարտան հեղափոխում ասաջադած անանիացում-

ներից և քայքայումից հետո համաձայն են հավատալ «յուրաքանչյուր բանվորի» հարստացման հնարավորությանը «դեմոկրատացված» ազնվանական ընկերություններին մասնակցելու միջոցով: Կասկած չկա, վոր ճշմարտան Գալիաթի հարված կհասցնի բոլոր ալապիսի և նման իլյուզիաներին:

Սակայն բանվորական մասսաների հետացումը սոցիալ դեմոկրատիայից նըշանակում է նրանց չբաղաբժը կոմունիզմի կողմը: Իրականում այդպես էլ լինում է: Կոմկուսակցությունը հաբող արհեստակցական շարժման աճումը, կոմկուսակցությունները բնաբական հաջողությունները, կոմունիստները զեկալվար մասնակցությանը տեղի ունեցող դործադուրների ալիքը, տնտեսական դործադուրների քաղաքական բողոքի վերածվելը, կոմունիստների զեկավարությանը կոմունիզմին համակող բանվորների մասսայական ցույցերը, վորոնք ամենաաշխույժ արձագանք են դառնում բանվոր դասակարգի մեջ, այս բոլորն ասում են, վոր բանվորական մասսաները կոմկուսակցությանը մեղ տեսնում են միակ կուսակցությանը վորը բնդուսակ է պայքարել իսպիտայիզմի դեմ, միակ կուսակցությանը, վորն արժանի չէ բանվորների վառանքությանը, միակ կուսակցությանը, վորն հեղափոխական չէ և պիտի քայքայի իսպիտայիզմից ասպատակվելու: Իս մասսաների շքադարձն է դեպի կոմունիզմը: Իս մեր յեղաքայքական կոմունիստական կուսակցությունների բանվոր դասակարգի խոշոր մասսայական կուսակցությունն է:

Հարկավոր է միայն, վոր կոմունիստները կարողանան դեմահատել դրաթյունը և ողտադործել այդ, ինչպես պետք է: Ծավալելով անհատ սայքար բնդուսակ սոցիալ-դեմոկրատիայի, վորը կապիտալի աղետաբան է բանվոր դասակարգի մեջ, Զալաթիսելով ամեն տեսակի չեղածները լեհիկիզմից, վորոնք ջուր են

լցնում սոցիալ-դեմոկրատիայի ջրադա-
ցին, կոմկուսակցությունները ցույց են
տվել, չոր իրենք դանդաղ են ձիւղա ճա-
նապարհի վրա: Հարկավոր է, վոր նը-
րանք վերջնականապես ամբողջապես
ճանապարհի վրա, քանի վոր միայն այդ
դեպքում նրանք կարող են հույս ունե-
նալ նվաճելու բանվոր դասակարգի մե-
ծամասնությունը և հաջողությամբ
պատրաստել պրոլետարիատին առաջիկա
դատակարարային մարտերի համար, քանի
վոր միայն այդ դեպքում կարելի չէ
հույս ունենալ կոմունիստական ինտեր-
նացիոնալի ազդեցությունը և հեղինակու-
թյան հետագա բարձրացման վրա:

Այդ և համաշխարհային կապիտալիզ-
մի հիմնական հակասությունների դրու-
թյունը, վորոնք ծայրահեղորեն սրվել
են համաշխարհային տնտեսական ճգնա-
ժամի հետեւանքով:

Ինչ էն ասում այս վրասերը: Նրանք
ասում են, վոր կապիտալիզմի առաքի-
լիզացիան մատնում է իր վախճանին:

Նրանք ասում են, վոր մասամբ-
քի հեղափոխական շարժման վերելքն
աճելու չէ նոր ուժով:

Նրանք ասում են, վոր համաշխարհա-
յին տնտեսական ճգնաժամը մի շարք
չեղքներում վերանելու չէ ֆալսական
ճգնաժամի:

Այդ նշանակում է. 1. վոր բուրժուա-
զիան այդ դուրքումից դուրս գալու
համար չեղք է փնտռելու հետագա փա-
շեղացիայի մեջ ներքին ֆալսականու-
րյան բնագավառում, դրա համար ոգ-
տագործելով բոլոր առեկտիվ ուժերը,
վորոնք քվում նաև սոցիալ-դեմոկրա-
տիային:

Այդ նշանակում է. 2. վոր բուրժուա-
զիան չեղք է փնտռելու տեղծված դուր-
քումից նոր իմպերիալիստական պատե-
րագմով և ինտերվենցիայով արտաքին
ֆալսականության քյան բնագավառում:

Այդ նշանակում է, ի վերջում, վոր պրո-
լետարիատը, այսպեսով կապիտալիս-
տական շահագործման և պատերազմի

վտանգի դեմ, չեղք է փնտռելու հեղա-
փոխություն մեջ:

3. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ՀԱՐԱԲԵ- ՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ա. Յես արդեն խոսեցի համաշխարհա-
յին կապիտալիզմի հակասությունները
մասին: Սակայն բացի այդ հակասու-
թյուններից, կա նաև մի այլ հակասու-
թյուն: Յես խոսում էմ կապիտալիստա-
կան աշխարհի և խորհրդային Միության
միջև յեղած հակասության մասին:
Ճիշտ է, այդ հակասությունը հակասու-
թյուն չէ կապիտալիստիկան կարգերի
ներսում: Այն հակասություն է մի կող-
մից՝ կապիտալիզմի իր ամբողջությամբ
վերցրած և մյուս կողմից՝ կատաղվող
սոցիալիզմի յերկրի միջև: Սակայն դա
չի խանգարում, վոր նա բաշխի և սա-
սանի կապիտալիզմի բուն հիմքերը:
Դեռ աղբիւն: Այն միջևիկ արժանները
յերեվան և հանում կապիտալիզմի բոլոր
հակասությունները, համախմբում է
նրանց մի կմիկի մեջ, դարձնելով դը-
րանք իրենց կապիտալիստական կարգե-
րի կյանքի ու մահվան հարց:

Դրա համար ել ամեն անգամ, յերբ
կապիտալիստական հակասություններն
սկսում են սրվել, բուրժուազիան իր
հաջադեմ ուղղում է խորհրդային Միու-
թյան կողմ: Չի՞ կարելի արդյոք կա-
պիտալիզմի այս կամ այն հակասու-
թյունը կամ բոլոր հակասությունները
միասին լուծել ի հաշիվ խորհրդային
Միության, խորհրդայինների այդ յերկրի,
հեղափոխության միջնաբերդի, վորն իր
դոյությամբ իսկ հեղափոխականացնում
է բանվոր դասակարգին և դադարեց-
րին, խանգարում են նոր պատերազմ ըս-
կել, խանգարում է նորից վերաբաժա-
նել աշխարհը, խանգարում է տիրու-
թյուն ունել իր ընդործակ ներ-

քին շուկայում, վորն այնքան անհրա-
ժեշտ է կապիտալիստներին, առանձնա-
պես տնտեսական ճգնաժամի հետեւ-
քով:

Այստեղից ել առաջ է գալիս խորի-
րային Միության վրա ավանտյուրիս-
տական հարձակում գործելու, ինտեր-
վենցիա կատարելու տեխնիկայով, վարը
պետ է ուժեղանալ ծավալվող տնտեսա-
կան ճգնաժամի հետեւանքով:

Ներկա ժամենայն այդ տեխնիկայի ա-
մենից ցայտուն արտահայտիչն է բուր-
ժուական Ֆրանսիան, սիրառատ պան-
յիվրոպայի հայրենիքը, Կելտի դաշ-
նադրի «սորոսը», ամենապրոգրեսիվ մի-
լիտարիստական յերկիրը՝ յերկրաշնչի
բոլոր ազդեցիվ միլիտարիստական յեր-
կրներից: Սակայն ինտերվենցիան յերկ-
ծայր փայտ է: Այդ ճշգրիտ հայանի յե
բուրժուազիային: Կալ, մտածում է նա,
յիժե ինտերվենցիան սահուն ընթանալ և
վերջանալ խորհրդային Միության պար-
տաժան: Սակայն, ինչպե՞ս վարվել,
յիժե նա վերջանալ կապիտալիստների
պարտություն: Չե՞ վոր արդեն յեղավ
մի ինտերվենցիա, վոր անհաճախու-
թյամբ վերջացավ: Յեժե առաջին ին-
տերվենցիան, յերբ բալլեիկները դեռ
թույլ էլին, վերջացավ պարտություն,
ինչ յերաշխիք կա, վոր յերկրորդ ին-
տերվենցիան նույնպես չի վերջանալ
պարտությամբ: Բոլորը տեսնում են,
վոր երկրայումս բալլեիկներն անհա-
մեծապես աղբիւն ուժեղ են թե տնտեսա-
պես, թե քաղաքականապես և թե յերկ-
րի պաշտպանության իմաստով: Իսկ
ինչպե՞ս վարվել կապիտալիստական
յերկրների բանվորների հետ, վորոնք
թույլ չեն տա ինտերվենցիա կատարել
վորոնք կապալաքեն ինտերվենցիայի
դեմ, վորոնք վերեն նման դեպքում յի-
կունքից կխեն կապիտալիստներին: Ա-
յիլ լավ չի՞ արդյոք, դեռ խորհրդային
Միության հետ, տնտեսական հարաբե-
րությունները ճանապարհով, յի-
կունքից են յերկրայումս անհաճախու-
թյամբ վերջացավ: Եւ յերկրայումս
բալլեիկներն ել չեն առաքում

Այստեղից ել առաջանում է խորհրդ-
ային Միության հետ խաղաղ հարաբե-
րությունները շարունակելու տեխնիկայով:
Այսպիսով մենք ունենք յերկու հարցի
Ֆակտորներ, յերկու տարբեր տեղեկե-
ներ, վորոնք դործում են հակադիր ուղ-
ղություններով:

Առաջինը՝ խորհրդային Միության
հետ տնտեսական կապերը խախտելու
քաղաքականությունը կապիտալիստա-
կան յերկրների կողմից, պրոպագանդա
հարձակումները խորհրդային Միության
հայտ է քաղաքիված աշխատանքը խորհր-
դային և քաղաքիված աշխատանքը խորհր-
դային յերկրներից պատրաստելու հա-
մար, — դրանք Ֆակտորներ են, վորոնք
սպառնում են խորհրդային Միության
յերկրների ֆակտորների սոցիա-
լիստիկային: Այդպիսի Ֆակտորների սոցիա-
լիստիկային վրա քաղաքիված աշխատանք
փաստեր, ինչպես անդլիսկան պահպա-
նողական կարիքների կողմից հարաբե-
րություններ խաղաղ խորհրդային Միու-
թյան յերկրների դեմ, յի-
նական միլիտարիստների կողմից, Ֆի-
նանսական բուրժուական խորհրդային
Միության յերկրների դեմ, կղե-
բակներին «արշավը» խորհրդային Միու-
թյան յերկրների դեմ պա-
պի զլլապորություն, մեր մասնա-
դեմների ձեռքով փաստաբանությու-
նը կապիտալիստների ոտար պատերազմների
դորձակալների կողմից, պայթյունների
և հրդեհների կապակերպումը, վորպի-
սիք կատարվեցին Լենա Գոլդֆելդի մի
բանի ծառայողների կողմից, մահափոր-
ները խորհրդային Միության յերկրների դեմ
Լենապատմում, բաժանված վերաբերմուն-
քը մեր էքսպորտին Միացյալ Նահանգ-
ներում և Լենապատմում և այլն:

2. Կապիտալիստական յերկրների բուն
վորոնքի համակարգը և սոսնդակու-
թյունը խորհրդային Միությանը, խոր-
հրդային Միության տնտեսական և քա-
ղաքական աճումը, խորհրդային Միու-
թյան պատկանելիության աճումը, ինտերվենցի-
ան քաղաքականությունը, վորոնք փա-
նակում են վորոնք և խորհրդային Միու-
թյան հետ, տնտեսական հարաբե-
րությունները ճանապարհով, յի-
կունքից են յերկրայումս անհաճախու-
թյամբ վերջացավ: Եւ յերկրայումս
բալլեիկներն ել չեն առաքում

դային Միութեան միջադպին դու-
թյունը: Այս ֆակտորները հետևում են
այնպիսի փաստին, ինչպես, որինակ՝
Չին-Անգլիայի յերկարատև լինելու
տի հաջող լիվիզացիան, Մեծ Բրիտա-
նիայի հետ հարաբերությունների վե-
րականգնումը, կապիտալիստական յեր-
կրները հետ տնտեսական կապերի ա-
ճումը և այլն:

Այս յերկու ֆակտորների պայքարով
բնորոշում է խորհրդային Միութեան
արտաքին դուրսը:

Բ. Առում են, վոր բուժուական պե-
տությունների հետ տնտեսական կապե-
րը բարելավելու գործում վորձաբարը
պարտքերի հարցն է: Յես կարծում եմ,
վոր դա փաստարկում է հոգուտ պարտ-
քերի վճարման, այլ մի առիթ աղբյուր
տարբերի ձևերին, ինտերվենյուխտա-
կան պրոպագանդայի համար: Մեր քա-
ղաքականութունն այդ բնագա-
րում, պարզ է և կատարելապես հիմնա-
վորված: Մեզ վարկեր արվելու պայմա-
նով մենք համաձայն ենք վճարել նախա-
պատերազմյան պարտքերի վորք մասը,
դիտելով այն վորպես վարկերի յրացու-
ցիչ տոկոս: Առանց այդ պայմանի մենք
չենք կարող վճարել և չպետք է վճա-
րենք: Մեզին պահանջում են ավելին:
Ի՞նչ հիման վրա: Մի՞թե հայտնի է,
վոր այդ պարտքերն ստացել են ցար-
կան կառավարութունը, վորը ապալ-
վել է հեղափոխութեան ժամանակ, վորի
պարտավորութունների համար խորհ-
րդավարութունն իր վրա պատասխա-
նաւորութուն վերցնել է կարող: Խո-
սում են միջադպին իրավունքի և մե-
ջադպին պարտավորութունների մա-
սին: Սակայն, վոր միջադպին իրա-
վունքի հիման վրա պարտն դաճակեցնե-
րը խորհրդային Միութեանը կտրել են
Բեռլինի և ստրկացրել Ռուսիայի
բաղաճներին: Ի՞նչ միջադպին պար-
տավորութուններով քրանիայի, Ամե-
րիկայի, Անգլիայի և Գալիսիայի կա-
պիտալիստները և կառավարութուննե-

րը հարձակվել և խորհրդային Միու-
թեան վրա, ինտերվենյուխ յես կատարել
կողոպտել են նրան աճող յերեք տա-
րե, քաղաքային են նրա բնակչութեանը:
Յեթե այս է կոչվում միջադպին իրա-
վունք և միջադպին պարտավորու-
թուն, այն ժամանակ ի՞նչն է կոչվում
կողոպտում: (Ծիծաղ, ծափահարու-
թյուններ): Մի՞թե պարզ է, վոր
թույլ տալով այդ թալանչիական ա-
տերը, պարտն «դաճակեցնելը» յերկել
են իրենց միջադպին իրավունքի և մե-
ջադպին պարտավորութունների վրա
հնավելու իրավունքից:

Ոսում են նաև այն մասին, վոր «Նոր-
մալ» հարաբերութուններ ստեղծելու
գործին խանգարում է ուսական բայ-
նվիկների պրոպագանդա: Պարտն բուժ-
բուժանը պրոպագանդայի վնասակար
ազդեցութունից ազատվելու նպատակով
չառ անդամ ցանկացաւում են «գոր-
չութեանը», «փշալարերի», սիրտի
կերպով «ցանկացաւում» պահպանի պա-
տիվը վերապահելով Լեհաստանին, Ռու-
սիային, Ֆինլանդիային և այլն: Ա-
սում են, վոր Դերմանիան նախաձեռն
է, վոր իրեն չեն հանձնարարում «գո-
րաչութեանը» և «փշալարերի» պահպա-
նութունը:

Կարելի կա՞, արդյոք, ապացուցել,
վոր պրոպագանդայի մասին յեղած դա-
տարկաբանութունը վոչ թե փաստա-
րկում է «Նորմալ» հարաբերութունները
պահպանելու դեմ, այլ առիթ է ինտեր-
վենյուխտական պրոպագանդայի հա-
մար: Ինչպե՞ս կարող են այնպիսի մար-
դիկ, վորոնք չեն ցանկանում ծիծաղելի
դաճալ, «ցանկացաւում» բայնվիզ-
մի դադարից, յեթե իրենց իսկ յերկ-
րում նպաստավոր հող կա այդ գաղա-
փաքների համար: Յարկղը նույնպես իր
ժամանակին «ցանկացաւում» էր բայ-
նվիզմից: Սակայն չկարողացաւ «ցան-
կացաւում», ինչպես հայտնի է Զի-
բաղացալ, վորովհետեւ բայնվիզմն ա-
ճում էր ամեն տեղ և ամենուրեք, վոչ

թե դրանց, այլ ներսից: Թվում է, թե
չկա այնպիսի յերկիր, վորն ավելի
«ցանկացաւում» լինի ուսական բայ-
նվիկներից, քան Չինաստանը, Հնդկ-
կաստանը, Հնդկաստանը: Դրանից ի՞նչ է
դուրս դալիս: վոր բայնվիզմն այն-
տեղ աճում է և շարունակելու յե ա-
ճել, ինչպիսի «գորաչութեանը» դրվելու
լինեն, քանի վոր այնտեղ, ինչպես յե-
րևում է, կան այնպիսի պայմաններ,
վորոնք նպաստավոր են բայնվիզմի
համար: Ի՞նչ դուք ունի այստեղ ու-
սական բայնվիկների պրոպագանդան:
Ուրիշ բան է, յեթե պարտն կապիտա-
լիստները կարողանային վորեւից կերպ
«ցանկացաւում» տնտեսական ճշմար-
տից, մասնաճանի աղքատութունից,
գործազրկութունից, ցածր աշխատա-
վարձից, աշխատավորների չահագոր-
ծումից: Այն ժամանակ ուրիշ կերպ կլի-
ներ: Այն ժամանակ նրանց մոտ չե-
րինի նաև բայնվիզմի շարժում: Սա-
կայն բանն էլ չենք նրանում են, վոր ա-
մեն տեղից վեր կացող առիթ է յերն-
ուսում արդարացնելու իր թուլութունը
կամ իր անըդունակութունը, հենկե-
լով ուսական բայնվիկների պրոպա-
գանդի վրա:

Այդ ստում են, վոր վորձաբարը մեր
խորհրդային կարգերն են, կոլեկտի-
ցումը, պայքարը կուլակութեան դեմ,
հակակրոնական պրոպագանդան, պայ-
քարը վնասաբանների, «դիտութեան»
մարդկանցից յեղած, հակահեղափոխա-
կանների դեմ, Բեռլինի յերկրի, Դիտա-
րիկների դեմ և նրանց նմանների ար-
տաբանը: Սակայն, այդ արգեն բու-
րովին ծիծաղելի յե մասինց դուրս է դա-
լիս, վոր այդպիսիներն դուր չեն դալիս
խորհրդային կարգերը: Սակայն մեզ էլ
կապիտալիստական կարգերը դուր չեն
դալիս (ծափահարութուններ): Մեզ
դուր է յի դալիս, վոր կան տասնյակ մե-
լիտավոր գործադուրիներ, վորոնք ըս-
տիվում են քաղցել և աղքատ կյանք
վարել, միևնույն կապիտալիստների մի

վորքի յամբակ տիրապետում է մե-
լիտավորների հարստութուն: Բայց բանի
վոր մենք արդեն համաձայնել ենք չը-
խանվել ուրիշ յերկրների ներքին դո-
ճերին, մի՞թե պարզ է, վոր կարելի
չկա նորից վերադառնալ այս հարցին:
Կոլեկտիվացումը, պայքարը կուլակու-
թեան դեմ, պայքարը վնասաբանների
դեմ, հակակրոնական պրոպագանդան և
այլն կազմում են խորհրդային Միու-
թեան բանավորների և դուրազների ան-
հատելի իրավունքը, վորն ամբողջա-
կամ է մեր սահմանադրութեամբ: Մենք
պետք է կիրառենք և կիրառենք խորհ-
րային Միութեան սահմանադրութունն
ամբողջ հետեւողականութեամբ: Հետե-
ւորաբ հասկանալի յե, վոր ով էլ ցան-
կանում հաշիվ տանել մեր սահմանա-
դրութունը, կարող է հետևել մեզ
նից վոր կողմը վոր ուղում է: Ինչ վե-
րաբերում է Բեռլինի յերկրի, Դիտա-
րիկների դեմ և նրանց նմանների,
մենք սրանից հետո յե հետևել կարգենք
այդպիսի մարդկանց, վորպես անպիտ-
ված աղքատներ, վորը հարկավոր է հե-
ղափոխութեանը և վնասակար է նրա
համար: Թող նրանց վաճան դարձնեն
նրանք, վորոնք առանձին համարանք
ունեն դեպի թափթիվները (ծիծաղ):
Մեր հեղափոխութեան ջրադաշտաբարը
լավ են աշխատում: Նրանք վերադառնում են
այն բուրքը, վոր պետքական է և տալիս
են խորհուրդներին, իսկ մնացողը դեն
են չարում: Ասում են, վոր Ֆրանսիա-
յում Պարիզի բուրժուաները մեծ պա-
հանջ ունեն այդ անպիտված աղքատներին:
Ի՞նչ կա վոր, թող ներմուծեն այնքան,
ինչքան ֆեֆները տալիս է: Ճիշտ է, դա
քիչ կմանրաբերեն Ֆրանսիայի առեւ-
տրական բալանսի յմարտային հողում
ներք, վորի դեմ պարտն բուրժուաները
միշտ բողբոջում են: Սակայն այդ նրանց
դործն է: Յեկեք չխառնվենք Ֆրանսիա-
յի ներքին գործերին (ծիծաղ, ծափա-
հարութուններ):

Այսպես և այն «անըդունակների» դուր-

թյունը, վորոնք խանդարում են ուրիշ յերկրները հետ նորմալ «հարաբերություններ ստեղծելուն»: Դուրս և գալիս, վոր բոլոր այդ «անջրպետները» հնարավոր անհրաժեշտ են, հրապարակ նետված հակախորհրդային պրոպագանդայի առիթ ստեղծելու համար:

Մեր փառափառությունը խաղաղություն փառափառությունն է: Բոլոր յերկրներին հետ առեվտրական կապերն ունեղացնելու փառափառությունը: Այդ փառափառությունը չեն հետևողներն և հարաբերությունների բարելավումը մի շարք յերկրներին հետ, մի շարք ստեղծարական և տեխնիկական ոգնություն մի բարեբալ պայմանագրերի կնքումը և այլն: Դրա հետևանքն են նաև կորհրդային Միության կեցողի դաշնագրին միանալը և կեցողի դաշնագրի դժուր հայտնի արձանագրության ստորագրումը Լեհաստանի, Ռումինիայի և Լիտվիայի հետ, ապա նաև Թյուրքիայի հետ մեր ունեցած բարեկամության և չեզոքության դաշնագրի մասին յերկարածրությունը: Ի վերջո այդ փառափառությունը հետևանքն են այն փաստը, վոր մենք կարողացել ենք ստեղծանել խաղաղությունը, թույլ չտալով մեր թրջնամեններին գրավել մեզ կոնֆլիկտի մեջ նախած պատերազմի հրձիգների մի շարք պրոֆակտիոն սկսում և ավանտյուրիստական հարձակումներին: Խաղաղության այդ փառափառությունը մենք կշարունակենք վարել նաև սրանից հետո, բոլոր ուժերով և բոլոր միջոցներով: Ուրիշի հողից և վոչ մի թիվ մենք չենք ուզում: Սակայն մեր հողից և վոչ մի վերջով մենք վոչ վոչի չենք տա: (Գաղափարություններ):

Այդ և մեր արտաքին փառափառությունը:

Մեր խնդիրը նրանումն է, վոր սրանից հետո ևս շարունակենք այդ փառափառությունը, այն համապատասխան, վորը հասուն է բայելիկներին:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՃԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Անցնենք ԽՍՀՄ ներքին դրությունը:

Վարդան հակադրություն կապիտալիստական յերկրներին, ուր ներկայումս իշխում են տնտեսական ճգնաժամը և ահող գործադրությունը, մեր յերկրի ներքին վիճակը ներկայացնում է ժողովրդական տնտեսության ահող վերելքի և գործադրության տնտեսական կրթնաման տեսարան: Ահող և արտադրելիքի գործադրման տեսակները խոշոր արդյունաբերությունը: Ամբողջովեց ծանր արդյունաբերությունը: Արդյունաբերության սոցիալիստական սեկտորը բավական առաջ է մղված: Գյուղատնտեսության մեջ ահող և մի նոր ուժ՝ խորհրդային և կոլեկտիվ տնտեսությունները: ՅԼԹԵ մի յերկու տարի առաջ մենք սկսում էինք հացահատիկի արտադրության ճգնաժամ՝ և մեր հացամթիվը ման աշխատանքներում հենվում էինք գլխավորապես տնտեսական տնտեսության վրա, ապա ներկայումս ծանրության կենտրոնը փոխադրվել է կոլեկտիվ և խորհրդային տնտեսությունները և հացահատիկի կրկնապատկումը: Գյուղացիության հիմնական մասաները վերջնականապես դարձել են կոլտնտեսությունների կողմը: Կուլտուրայի գիտությունները հետ և մղված, ԽՍՀՄ ներքին դրությունն ավելի չէ ամբողջովեց:

Այս և ԽՍՀՄ ներքին դրությունը ընդհանուր պատկերը ներկայումս:

Քննենք կոնկրետ տվյալները:

1. ԱՍԲՈՂՋ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

ա) ՅԼԹԵ 1926-27 թվին, այսինքն՝ կուլտուրայի 15-րդ համադրումների շրջանում ամբողջ գյուղատնտեսության մեջ, հաշվելով նաև տնտեսային տըն-

տեսությունը, ձկնաբուծությունը և այլն, ընդհանուր արտադրանքը նախապատերազմյան ուրվիներով հասնում էր 12.370 միլ., այսինքն նախապատերազմյան մակարդակի 106.6 տոկոսին, ապա հաջորդ 1927-28 թ. հասնում էր 107.2 տոկ., 1928-29 թվին 109.1 տոկ.: Ընթացիկ 1929-30 տարում գտնվելով գյուղատնտեսության դարգացման ընթացքից, մենք կունենանք նախապատերազմյան մակարդակի վոչ պակաս, քան 113-114 տոկոսը:

Ահներև և ամբողջ գյուղատնտեսության արտադրանքի ահող, չնայած համաժամարար դանդաղ, ահումը:

ՅԼԹԵ 1926-27 թվին այսինքն կուլտուրայի 15-րդ համադրումների շրջանում ամբողջ արդյունաբերության մեջ՝ ինչպես մանր, այնպես էլ խոշոր, հաշվելով նաև ալրադացները, նախապատերազմյան ուրվիներով ընդհանուր արտադրանքը հասավ 8.641 միլիոնի, այսինքն նախապատերազմյան մակարդակի 102.5 տոկոսին, ապա հաջորդ 1927-28 թվին մենք ունենք 122 տ. 1928-29 թ. — 142.5 տ., իսկ ընթացիկ 1929-30 թ. գտնվելով արդյունաբերության դարգացման ընթացքով, կունենանք, նախապատերազմյան մակարդակի վոչ պակաս քան 180 տոկոսը:

Ահներև և ամբողջ արդյունաբերության արտադրանքի արաղ ահումը:

բ) ՅԼԹԵ 1926-27 թ. այսինքն կուլտուրայի 16-րդ համադրումների նախորդային, մեր ամբողջ յերկաթուղային ցանցում մենք ունենք ալրադացները շահանումը 81.7 միլիարդ տոնն կելովմեար, այսինքն՝ նախապատերազմյան մակարդակի 127 տոկոսը, ապա հաջորդ 1927-28 թ. մենք ունենք 134.2 տոկոս, 1928-29 թ. — 162.4 տ., ընթացիկ 1929-30 թվին, բոլոր տվյալներով, մենք կունենանք նախապատերազմյան մակարդակի վոչ պակաս, քան 193 տոկոսը: Ինչ վերաբերում է նոր յերկա-

թուղային շինարարության, ապա հաշվառում շրջանում, այսինքն՝ հաշված 1927-28 թվին յերկաթուղային ցանցը 76 հազար կիլոմետրից հասել է 80 հազար կիլոմետր, վորը կազմում է նախապատերազմյան մակարդակի 136.7 տոկոս:

գ) ՅԼԹԵ միջնորդական տեսակի շրջանառության վիճակը յերկրում 1926-27 թվին ընդունել 100 (31 միլիարդ ու.), ապա ստացվում է, վոր 1927-28 թ. ընթացքում շրջանառության չափն ահել է մինչև 124.6 տոկոս, 1928-29 թ. մինչև 160.4 տոկոս, իսկ ընթացիկ 1929-30 թ. հենվելով բոլոր տվյալների վրա, շրջանառության չափն կհասնի 202 տոկոսի, այսինքն՝ կկրկնապատկվի 1926-27 թ. համաժամարարը:

դ) ՅԼԹԵ մեր բոլոր վարկային հիմնարկների հավաքական հաշվեկշիռներն առ 1-6 հոկտեմբերի 1927 թ. ընդունել 100 (9.173 միլ. ուրվի), ապա կսացվի, վոր առ 1 հոկտեմբերի 1928 թ. ահում յեղել է մինչև 141 տոկոս իսկ առ 1 հոկտեմբերի 1929 թ. — մինչև 201.1 տոկոս, այսինքն կկրկնապատկվի և 1927 թ. համաժամարարը:

ե) ՅԼԹԵ պետական հավաքական բյուջեն 1926-27 թ. ընդունել 100, (6.371 միլիոն ուրվի), ապա դուրս կգա, վոր 1927-28 թ. պետական բյուջեի ահումը յեղել է մինչև 125.5 տ., 1928-29 թ. մինչև 146.7 տ. իսկ 1929-30 թ. մինչև 204.4 տ. այսինքն կկրկնապատկվի և 1926-27 թ. բյուջեի համաժամարարը (12.605 միլ. ուրվ.):

զ) ՅԼԹԵ մեր արտաքին տեսակի շրջանառությունը (արտահանում, ներմուծում) 1926-27 թ. հասնում էր նախապատերազմյան մակարդակի 47.9 տ., ապա 1927-28 թվին արտաքին տեսակի շրջանառություն ունեցել ենք մինչև 56.8 տ. 1928-29 թ. — մինչև 67.9 տ., իսկ 1929-30 թ. բոլոր տվյալներին հա-

մաճայն, մենք կունենանք նախապատե-
րադման մակարդակի վոչ պակաս, քան
80 տոկոսը:

Ե) Ի վերջո, հաշվետու շրջանում մեր
Ժողովրդական տնտեսության աճումը
հետևյալ պատկերն ունի (1926-27 թ.
անփոփոխ դնելով)։ 1926-27 թ. Ժողով-
րդական յեկամուտը կազմում էր 23,127
միլիոն ռուբ., 1927-28 թ. 25-396 միլ. ռ.
աճում՝ 9,8 տոկոս, 1928-29 թ. 28,596 միլ. ռ.,
աճում՝ 12,6 տ. 1929-30 թ., հնվելով բոլոր
ավյալների վրա, Ժողովրդական յեկա-
մուտը պետք է կազմի 34 միլիարդ ռուբ.
լուց վոչ պակաս, այսինքն՝ մեկ տարվա
մեջ աճումը հասնում է 20 տոկոսի:
Հաշվետու յերեք տարվա մեջ տարեկան
միջին աճումը հետևաբար հասնում է
ավելի, քան 15 տոկոսի:

Յեթե նկատի առնենք Ժողովրդական
յեկամուտի տարեկան աճումը այնպիսի
յերեքներում, ինչպես Մ. Նաշանյանը,
Քեդրիս և Գերմանիս, վարտեղ հասնում
է վոչ ավելի, քան 3,8 տոկոսի, ապա
պետք է ընդունել, վոր ՍՍՀՄ Ժողովրդ-
րդական յեկամուտի աճման տեմպը իրոք,
վոր բեկաբարային է:

2. ԻՆՊՈԻՍՏՐԱՑՍԱՆ ՀԱՁՈ- ՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ժողովրդական տնտեսության աճումը
մեղանում կատարվում է վոչ թե տարե-
բյոնքեն, այլ վորոշակի ուղղությամբ,
հատկապես ինդուստրացման ուղղու-
թյամբ, նշանաբան ունենալով ինդուս-
տրացումը, ինդուստրիայի տեսակարար
կշիռի աճումը Ժողովրդական տնտեսու-
թյան ամբողջ սխառեմի մեջ, նշանաբան
ունենալով մեր յերկիրը աղբարային վի-
ճակից ինդուստրիալ յերկրի վերածելը:

ա) Ամբողջ արդյունաբերության և
ամբողջ ղյուղատնտեսության միջև յի-
ղած հարաբերության դինամիկան ար-
դյունաբերության տեսակարար կշիռի

տեսակետից ամբողջ Ժողովրդական տըն-
տեսության ընդհանուր արտադրանքում
հաշվետու շրջանում պատկերվում է
այսպես. նախապատերադման շրջա-
նում Ժողովրդական տնտեսության ընդ-
հանուր արտադրանքի մեջ արդյունաբե-
րության բաժինը կազմում էր 42,1 տո-
կոս, արդյունաբերության բաժինը՝ 57,9
տոկոս, 1927-28 թ. արդյունաբերու-
թյան բաժինը՝ 45,2 տ., արդյունաբե-
րության բաժինը՝ 54,8 տ. 1928-29 թ.
արդյունաբերության բաժինը՝ 48,7 տ.,
արդյունաբերության բաժինը՝ 51,3 տ.
1929-30 թ. արդյունաբերության բաժինը
նր բոլոր տվյալների համաձայն, պետք
է հասնի վոչ պակաս, քան 53 տոկոսի:
Իսկ ղյուղատնտեսության բաժինը՝ վոչ
ավելի քան 47 տոկոսի:

Այս նշանակում է, վոր արդյունաբե-
րության տեսակարար կշիռն արդեն
սկսում է դերաղանցել ղյուղատնտեսու-
թյան տեսակարար կշիռը, և մենք դարն-
վում ենք մեր աղբարային յերկիրն ին-
դուստրիալ յերկրի վերածելու նախը-
յակին (ծափեր):

բ) Ավելի խիտ դերակշռություն է
ստացվում արդյունաբերության ող-
տին Ժողովրդական տնտեսության ապ-
րանքային արտադրանքի մեջ, նրա ու-
նեցած տեսակարար կշիռի իմաստով:
Յեթե 1926-27 թ. արդյունաբերության
ապրանքային արտադրանքի ամբողջ բա-
ժինը Ժողովրդական տնտեսության ապ-
րանքային արտադրության ընդհանուր
հաշվելու մեջ կազմում էր 68,8 տ.,
իսկ ղյուղատնտեսության ապրանքային
արտադրանքի բաժինը՝ 31,2 տոկ., ա-
պա 1927-28 թ. արդյունաբերության
ունեցել է 71,2 տ., արդյունաբերու-
թյանը՝ 28,8 տոկ. 1928-29 թ. արդյու-
նաբերությանը՝ 72,4 տոկ., արդյու-
տեսությանը՝ 27,6 տ., 1929-30 թ. բո-
լոր տվյալների հիման վրա մենք կունե-
նանք արդյունաբերության մեջ 76 տոկ.
արդյունաբերության մեջ 24 տոկոս:

Գյուղատնտեսության այս առանձնա-
պես աննպաստ դրուժյան վրա, ի միջի
այլոց, ազդում է ղյուղատնտեսության
մանր ղյուղացիական և սակավ ապրան-
քային բնույթը: Այս դեպքում հասկա-
նալի յե, վոր այս դրուժյունը վորոշ
չափով պետք է փոփոխության յենթար-
կվի ղյուղատնտեսության իտըրացման
հետ միասին խորհրդային և կոլեկտի-
տնտեսությանը ղծով, նրա ապրան-
քայնության ավելացման համապատաս-
խան:

դ) Սակայն արդյունաբերության ղար-
ղացումն ընդհանրապես ղեռես ինդուս-
տրացման տեմպի լրել պատկերը չի
տալիս: Լրել պատկերն ստանալու հա-
մար անհրաժեշտ է ղեռես սահմանել
ծանր և թեթև արդյունաբերության
միջև յեղած հարաբերության դինամի-
կան: Այս պատճառով ինդուստրացման
աճման ամենացայտուն ցուցանիշը պետք
է համարել արտադրության միջոցների
և ղործիքների արտադրության (ծանր
արդյունաբերության) տեսակարար կշիռի
հաբաճումը բարձրացումը ամբողջ ար-
դյունաբերության ընդհանուր արտա-
դրանքի մեջ: Յեթե 1927-28 թ. արտա-
դրության ղործիքների և միջոցների ար-
տադրության բաժինն ամբողջ արդյու-
նաբերության ընդհանուր արտադրանքի
մեջ կազմում է 27,2 տոկ., իսկ յայն
սպասման ապրանքների արտադրության
բաժինը՝ 72,8 տ., ապա 1928-29 թ.
արտադրության ղործիքների միջոցների
արտադրության բաժինը հասնում է
28,7 տոկոսի՝ 71,3 տոկոսի հանդեպ,
իսկ 1929-30 թ. արտադրության ղոր-
ծիքների և միջոցների արտադրության
բաժինը, բոլոր տվյալներով, կկազմի
արդեն 32,7 տոկ. 67,7 տոկ. հանդեպ:
Իսկ յեթե վերջինք վոչ ամբողջ ար-
դյունաբերությանը, այլ միայն ԺՏԳՈ
անոբրնության տակ ղանվող մասը,
վորն ընդգրկում է ինդուստրիայի բոլոր
հիմնական ղյուղերը, ապա այստեղ հա-

րաբերությանը արտադրության միջոց-
ների և ղործիքների արտադրության
և յայն սպասման ապրանքների արտադ-
րության միջև պատկերանում է ավելի
նպաստավոր ձևով. այսինքն 1927-28 թ.
արտադրության ղործիքների և միջոցնե-
րի արտադրությունը կազմում էր 42,7
տոկոս, 57,3 տոկոսի հանդեպ, 1928-
29 թ. 44,6 տոկոս, 55,4 տոկոս
հանդեպ 1929-30 թ., բոլոր տվյալների
համաձայն, կկազմի 48 տոկոսից վոչ
պակաս՝ յայն սպասման ապրանքների
արտադրության 52 տոկոսի հանդեպ:

Մեր Ժողովրդական տնտեսության
ղարղացումը տեղի յե ունենում ին-
դուստրացման, իր սեփական ծանր ար-
դյունաբերությունն ամրապնդելու և
ղարղացնելու նշանով:

Այս նշանակում է, վոր մենք արդեն
բարձրացրել ենք և ծավալում ենք ղեպի
սառը մեր տնտեսական անկախության
հիմքը՝ մեր ծանր ինդուստրիան:

3. ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱ- ԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԻՇԽՈՂ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ՆԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ԱՃԱՄԱՆ ՏԵՄՊԸ

Մեր Ժողովրդական տնտեսության
ղարղացումը տեղի յե ունենում ինդուս-
տրացման նշանով: Սակայն մեղ պետք
չէ ամեն տեսակ ինդուստրացում: Մեղ
պետք է այնպիսի ինդուստրացում, վորն
ապահովում է արդյունաբերության սո-
ցիալիստական ձեվերի աճող ղերակը-
նությանը մանր ապրանքային, մանա-
վանդ կապիտալիստական ձեվերի նկատ-
մամբ: Մեր ինդուստրացման բնորոշ
կողմն այն է, վոր նա սոցիալիստական
ինդուստրացում է, ինդուստրացում, վորն
ապահովում է արդյունաբերության
հանրայնացված սեկտորի հաղթանակը
մասնավոր տնտեսատիրական, մանր ապ-
րանքային և կապիտալիստական սեկտո-
րի նկատմամբ:

Ահա մի քանի տվյալներ կապիտալ
նեղրումների ընդհանուր արտադրանքի

աճման վերաբերյալ, բոս սեկտորների:

ա) **Յեթե** վերցնենք արդյունաբերության մեջ կատարած կապիտալ ներդրումները աճումն բոս սեկտորների, ապա կատանանք հետևյալ պատկերը:

Համայնացված սեկտոր.—1926-27 թ. 1270 միլ. ուսլ., 1927-28 թ. 1614 միլ. ուսլ., 1928-29 թ. 2046 միլ. ուսլ., 1929-30 թ. 4275 միլ. ուսլ.: Մասնավոր տնտեսափրական և կապիտալիստական սեկտոր. 1926-27 թ. 63 միլ. ուսլ., 1927-28 թ. 64 միլ. ուսլ., 1928-29 թ. 56 միլ. ուսլ., 1929-30 թ. 51 միլ. ուսլ.:

Այս նշանակում է նախ և առաջ, վոր արդյունաբերության համայնացված սեկտորի կապիտալ ներդրումներն այս ժամանակամիջոցում աճել են ավելի, քան յերեք անգամ (335 տոկոսով):

Յեթերորդ՝ այդ նշանակում է, վոր մասնավոր տնտեսափրական սեկտորի կապիտալ ներդրումներն այդ ժամանակամիջոցում իջել են մեկ հինգերորդ մասով (4481 տոկոս):

Մասնավոր տնտեսափրական և կապիտալիստական սեկտորը ապրում է ի հաշիվ հին կապիտալի և մոտենում է իր վախճանին:

բ) **Յեթե** վերցնենք արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքի աճումն բոս սեկտորների, ապա կատանանք հետևյալ պատկերը:

Համայնացված սեկտոր.—1926-27 թ. 11.999 միլ. ուսլ., 1927-28 թ. 15.389 միլ. ուսլ., 1928-29 թ. 18.903 միլ. ուսլ., 1929-30 թ. 24.740 միլ. ուսլ.: Մասնավոր տնտեսափրական և կապիտալիստական սեկտորում.—1926-27 թ. 4.043 միլ. ուսլ., 1927-28 թ. 3.704 միլ. ուսլ., 1928-29 թ. 3.389 միլ. ուսլ., 1929-30 թ. 3.310 միլ. ուսլ.:

Այս նշանակում է նախ և առաջ, վոր արդյունաբերության համայնացված սեկտորի ընդհանուր արտադրանքը յերեք տարում աճել է ավելի, քան յերեկու անգամ (206,2 տոկոս):

Յեթերորդ, այդ նշանակում է, վոր մասնավոր տնտեսափրական, կապի-

տալիստական արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը նույն ժամանակամիջոցում իջել է $1\frac{1}{5}$ մասով (18,9 տոկոսով):

Իսկ յեթե վերցնենք վոր թե ամբողջ արդյունաբերության, այլ միայն խոշոր (ցենդալին) արդյունաբերության արտադրանքը և քննենք այն բոս սեկտորների, ապա կատանանք համայնացված և մասնավոր տնտեսափրական սեկտորներին հարաբերության հետևյալ պատկերը:

Յեթերի խոշոր արդյունաբերության համայնացված սեկտորի արտադրանքի տեսակարար կշիռը.—1926-27 թ. 97,7 տոկոս, 27-28 թ. 98,6 տոկոս, 28-29 թ. 99,1 տոկոս, 29-30 թ. 99,3 տոկոս: **Յեթերի** խոշոր արդյունաբերության մասնավոր տնտեսափրական արտադրանքի տեսակարար կշիռը.—1926-27 թ. 2,3 տոկոս, 1927-28 թ. 1,4 տոկոս, 1928-29 թ. 0,9 տոկոս, 1929-30 թ. 0,7 տոկոս:

Ինչպես տեսնում եք, խոշոր արդյունաբերության կապիտալիստական տարրերն արդեն խորտակվում են վերջնականապես:

Դարդ և, վոր «**ո՞վ ումը**» հարցը, այն խնդիրը, թե արդյոք սոցիալիզմը կհաղթանա արդյունաբերության կապիտալիստական տարրերին, թե նրանք կհաղթեն սոցիալիզմին, արդեն հիմնականում լուծված է հողուտ արդյունաբերության սոցիալիստական ձևերի, լուծված է վերջնականապես և անդարձ կերպով: (Ժափահարություններ):

Յեթերորդ՝ առանձնապես հետաքրքրական են Ժողովուրդի կողմից պրոլետարիզմի պետական արդյունաբերության զարգացման տեմպերի վերաբերյալ ավայաները հայկեսու չըջանում: **Յեթե** ժՏԳԽ կողմից պլանավորվող սոցիալիստական արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը 1926-27 թ. ընդունենք 100, ապա կառացվի, վոր 1927-28 թ. այդ արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքն աճել է մինչև 127,4

տոկոս, 1928-29 թ. մինչև 158,6 տոկոս, 1929-30 թ. կաճի մինչև 209,8 տոկոս:

Այդ նշանակում է, վոր ժՏԳԽ կողմից պլանավորվող սոցիալիստական արդյունաբերության, վորն ընդգրկում է արդյունաբերության բոլոր հիմնական ճյուղերը, ամբողջ ծանր արդյունաբերությանը, յերեք տարում կարողացել է ավելի քան կրկնապատկվել:

Յի կարելի չընդունել, վոր աշխարհում է վոր մի յերկիր չըլտես իր խոշոր արդյունաբերության զարգացման այդպիսի կատարի տեմպեր:

Այս հանգամանքը մեզ հիմք է տալիս յոսկու հնգամյակը չորս տարում կատարելու մտքին:

Չարորդ՝ մի քանի ընկերներ կասկածաժողովարում են նայում «Հնգամյակը չորս տարում» լողունդին: Դեռ միայն վերջերս ընկերների մի ժամը խորհուրդները համադրում հաստատված մեր հնգամյա պլանը համարում եր յերկուսկայության արդյունք: Դեռ յես չեմ խոսում բուրժուական գրողների մասին, վորոնք սղջում են, լեելով միայն «Հնգամյակ» խոսքը: Իսկ իրականում մենք ի՞նչ ունենք, յեթե հընդամյակը ղերենք նրա առաջին յերկու տարում իրադրծելու տեսակետից: Ի՞նչ է ստում մեզ հնգամյակի ողտիմով վարիանտի կատարման ստուգումը: Նա ստում է վոր միայն այն, վոր մենք կարող ենք հնգամյակի իրադրծել չորս տարում:

Նա տում է նաև, վոր մենք արդյունաբերության մի ամբողջ շարք ճյուղերում հնգամյակը կարող ենք կատարել յերեք, նույնիսկ յերկուս ու կես տարում: Այս հանգամանքն ողտրտունիստական բանակի կասկածաժողովարն անհավանական կարող է թվալ: Սակայն, զա մի փաստ է, վոր վիճարկում հիմարություն կլինենք և ծիծաղելի:

Ինքները դաքեցեք:

Նախկարդյունաբերության հնգամյա-

կը 1932-33 թ. պետք է տար 977 միլ. ուսլ. արտադրանք: Իրականում նա տալիս է արդեն 1929-30 թ. 809 միլ. ուսլ., այսինքն՝ հնգամյակով 1932-33 թ. համար նախատեսված արտադրանքի 83 տոկոսը: Նրանակում է, վոր մենք նախկարդյունաբերության հնգամյա պլանը կատարում ենք մի ինչ վոր յերկուս ու կես տարում:

Տարփի արդյունաբերության մեջ հընդամյակով 1932-33 թվին մենք պետք է ստանայինք 122 միլ. ուսլ. արտադրանք:

Իրականում նա տալիս է արդեն 1929-30 տարում ավելի քան 115 միլիոն ուսլ. արտադրանք, այսինքն՝ հնգամյակով 1932-33 տարվա համար նախագծված արտադրանքի 96 տոկոսը: Հետևյալս, մենք իրադրծում ենք հնգամյա պլանը տարփի արդյունաբերության մեջ յերկուս ու կես տարում, յեթե վոր ավելի չուտ:

Բոս հնգամյակի ընդհանուր մեքենայինարությունը պետք է տար 1932-33 տարում 2 հազար 58 միլիոն ուսլ. արտադրանք: Իրականում նա տալիս է արդեն 1929-30 տարում 1458 միլիոն ուսլ. արտադրանք, այսինքն՝ 1932-33 տարվա համար հնգամյակով նախատեսված արտադրանքի 70 տոկոսը: Հետևյալս, ընդհանուր յինարարության հնգամյա պլանը մենք իրադրծում ենք 2 և կես-յերեք տարվա ընթացքում:

Բոս հնգամյակի պլանադանտեսական մեքենայինարարությունը պետք է տար 1932-33 տարում 610 միլիոն ուսլ. արտադրանք: Իրականում նա տալիս է արդեն 29-30 տարում 400 միլիոն ուսլ. արտադրանք, այսինքն՝ 1932-33 տարվա համար հնգամյակով նախատեսված արտադրանքի ավելի քան 60 տոկոսը: Հետևյալս, մենք իրադրծում ենք պլանադանտեսական մեքենայինարության, հընդամյա պլանը 3 տարվա ընթացքում, յեթե վոր ավելի չուտ:

Համաձայն հնգամյակի՝ էլեկտրական-նեկական արդյունաբերությունը պետք է տար 1932-33 տարում 896 միլ. ուսլ.

արտադրանք: Իրականում նա տալիս է արդեն 1929-30 տարում 503 միլիոն արտադրանք, այսինքն՝ 1932-33 տարվա համար հնգամյակով նախատեսված արտադրանքի ավելի քան 56 տոկոսը: Հետևյալը ելևէպոսոսեմիկական արդյունաբերության հնգամյակը մենք իրադրծում ենք 3 տարում:

Սրանք են մեր սոցիալիստական արդյունաբերության զարգացման չափանշանները:

Մենք առաջ ենք դնում արագացրած տեմպով, տեխնիկա-տնտեսական տեսակետով հասնելով առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին:

Գ) Այդ չի նշանակում ի հարկե, թե մենք արդեն հասել ենք նրանց՝ արտադրության չափերի իմաստով, թե մեր արդյունաբերությունն արդեն հասել է առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին՝ արդյունաբերության զարգացման մակարդակին:

Արդյունաբերության զարգացման տեմպը և արդյունաբերության զարգացման մակարդակը չի կարելի չփոխել միմեման: Մեղանում չափերը չրանք խաճում են իրար, կարծելով, թե քանի վոր արդյունաբերության զարգացման չափանշան տեմպեր ենք ձևող բեբել, ապա ուրեմն հենց զրանով հասել ենք առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին արդյունաբերության զարգացման մակարդակին: Սակայն դա արմատապես սխալ է:

Վերջենք որինակ՝ ելևէպոսոսեմիկայի արտադրությունը, վորտեղ մենք չափազանց բարձր տեմպեր ունենք: Ելևէպոսոսեմիկայի արտադրության մեջ մենք 1924 թվից մինչև 1929 թ. աճում ունենք մինչև 600 տոկոս, այն ժամանակ, յերբ Միացյալ Նահանգներն իրենց ելևէպոսոսեմիկայի արտադրանքը նույն ժամանակամիջոցում բարձրացրել են միայն մինչև 181 տոկ. Կանադան՝ 218 տ., Գերմանիան՝ 241 տ., Իտալիան՝ 222 տ.: Ինչպես տեսնում եք, այստեղ մեր

ունեցած տեմպն ուղղակի չափանշան է և զերազանցում է բոլոր մյուս պետությունների տեմպերը: Սակայն, յերբ վերջենք ելևէպոսոսեմիկայի արտադրության զարգացման մակարդակը, ԽՍՀՄ ելևէպոսոսեմիկայի արտադրանքը 1929 թ. կազմում էր միայն 6,465 մլ. կելովտո-ժամ, այն ժամանակ, յերբ Միացյալ Նահանգներն ունեն 126.000 միլիոն, Կանադան՝ 17628 միլիոն, Գերմանիան՝ 33.000 մ., Իտալիան 10.850 մլ. կելովտո-ժամ:

Տարբերությունն, ինչպես տեսնում եք հսկայական է:

Դուրս է դալիս, վոր զարգացման մակարդակի տեսակետից մենք այդ բոլոր պետություններից հետ ենք գտնվում: Կամ վերջենք, որինակ, թուրք արտադրությունը մեկանում: Յեթև 1926-27 թ. թուրք արտադրությունն ընդունենք 100 (2,9 մլ. տոնն), ապա յերբ տարում, այսինքն՝ 1927-28 թ. մինչև 29-30 թ. թուրք արտադրությունը մեկանում ավելանում է համարյա յերկու տոնն, հասնելով 190 տոկոսի (5,5 մ. տոնն): Չարգացման տեմպն, ինչպես տեսնում ենք, չափազանց բարձր է:

Բայց յեթև դործի նայենք թուրք արտադրության զարգացման մակարդակի տեսակետից մեկանում է համեմատենք ԽՍՀՄ թուրք արտադրության չափը կապիտալիստական առաջավոր յերկրների արտադրության չափի հետ, ապա բավական անմիթարական պատկեր կբնորոշվի: Սկենք նրանից, վոր մինչպետերադման մակարդակի թուրք արտադրության մեջ մենք կհասնենք և առաջ կանցնենք միայն ընթացիկ 1929-30 թ.: Արդեն այս հանգամանքը, միայն հարկադրում է մեզ դալու այն անողոր յերկրաչացության, վոր առանց հետադալյում արագացնելու, հետադալյումից զարգացման տեմպը, մենք բեբել ենք առնում սպառնալիքի տակ զենլու մեր ամբողջ արդյունաբերական արտադրանքի

րակար: Ինչ վերաբերում է թուրք արդյունաբերության զարգացման մակարդակին մեզ մոտ և Արեվմուտերում, ապա մենք ունենք հետևյալ պատկերը: Միացյալ Նահանգներում թուրք արտադրությունը 1929 թ. հասավ 42,3 մլ. տոնն, Գերմանիայում 13,4 մլ. տոնն, Ֆրանսիայում 10,45 մլ. տոնն, Անգլիայում 7,7 մլ. տոնն, իսկ ԽՍՀՄ-ում թուրք արտադրությունը 29-30 թ. վերջում կկազմի միայն 5,5 միլիոն տոննի:

Տարբերությունը, ինչպես տեսնում եք փոքր չէ:

Այսպիսով, ստացվում է, վոր թուրք արտադրության զարգացման մակարդակի տեսակետից մենք այդ բոլոր յերկրներից հետ ենք գտնվում:

Իսկ ինչ են վկայում այս բոլորը: Այն վոր

1. 2ի կարելի արդյունաբերության զարգացման տեմպը շփոթել նրա զարգացման մակարդակին ետ:

2. Մենք չափազանց ետ ենք մնացել մեր արդյունաբերության զարգացման մակարդակի տեսակետից, կապիտալիստական առաջավոր յերկրներից:

3. Մեր արդյունաբերության զարգացման տեմպի հետագա արագացումը մեզ հնարավորություն կտա տեխնիկական-տնտեսական տեսակետից հասնել և զերազանցել կապիտալիստական յերկրներին:

4. Այն մարդիկ, վորոնք շաղկապում են մեր արդյունաբերության տեմպը իջեցնելու անհրաժեշտության մասին, հանդիսանում են սոցիալիզմի բընդհանրական դաժնաբանները, մեր դասակարգային բընդհանրական գործակալները (ծաղեր):

4. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՀԱՅԱՀԱՏԻԿԱՅԻՆ ՊՐՈԲԼԵՄԸ

Վերբ յես խոսեցի ամբողջ գյուղատնտեսության վիճակի մասին, ներառ-

յալ նաև անտառային տնտեսությունը, ձկնորսությունը և այլն, առանց ստորաբաժանելու գյուղատնտեսությունը, ներառ հիմնական ճյուղերին: Յեթև կանք առենք առանձնապես գյուղատնտեսության հիմնական ճյուղերի վրա, որինակ՝ հացահատիկային տնտեսությունը, անասնաբուծությունը, տեխնիկական կուլտուրաների վրա, ապա ԽՍՀՄ-ի Պետպլանի և Հողփողկոմատի տվյալներով, գործը հետևյալ պատկերն ունի:

ա) Յեթև 1913 տարվա հացահատիկային մշակույթների ցանքսի տարածությունն ընդունենք վորպես հարյուր, ապա կստանանք հացահատիկային ցանքսերի տարածության փոփոխման հետևյալ պատկերն ըստ տարիների 1926-27 տարում 96,9 տոկոս, 1927-28 տարում 94,7 տոկոս, 1928-29 տարում 98,2 տոկոս, ընթացիկ 1929-30 տարում բոլոր տվյալների համաձայն, մինչպետերադմային 105,1 տոկոսը:

Ուշադրություն է դրվում հացարույների ցանքսերի նվազումը 1927-28 տարում: Այդ նվազումը բացատրվում է վոր թե հացահատիկային տնտեսության հետադալյումը, ինչպես դա մասին դատարկարանում ելին ալ ոպորտունիստների բանակի թերունները, այլ առնանացանի 7700 հեկտ. ցանքի փչացմամբ (ԽՍՀՄ-ի առնանացանի 20 տոկոսը):

Ապա յեթև ընդունենք 1913 թվականի հացարույների ընդհանուր արտադրանքը վորպես 100, կստանանք հետևյալ պատկերը՝ 1927 տարում 91,9 տոկոս, 1928 թվականին 90,8 տոկոս, 1929 թ. 94,4 տոկոս, 1930 թվականին, բոլոր տվյալների համաձայն, 110 տոկոս:

Այստեղ ես ուշադրություն է դրվում հացարույների ընդհանուր արտադրանքի նվազումը 1928 թվականին, վոր բացատրվում է առնանացանի փչացմամբ Ուկրայնայում և Հյուսիսային Կովկասում:

Ինչ վերաբերում է հացարույների ընդ-

Հանութ արտադրանքի տարանջային մասին (արտադրողական շրջանառություն), ապա ստացվում է ավելի ուսանելի պատկեր: Յեթե 1913 թ. հացարույնների արտադրանքի տարանջային մասն ընդունելով վարդեն 100, ապա դուրս է դալիս, վոր 1927 թ. մենք ունեյինք 37 տոկոս տարանջային արտադրանք, 1928 թ. 36,8 տոկոս, 29 թ. 58 տոկոս, ընթացիկ 1930 թ. ունենալու յենք, բոլոր ավայաների համաձայն, վոչ պակաս քան մինչդարեւրագյան մակարդակի 73 տոկոսը:

Այսպիսով դուրս է դալիս, վոր հացարույնների ցանքերի տարածությունը և արտադրանքի կողմից մինչդարեւրագյան նորմային հասնում է մի քիչ գերազանցում ենք միմիայն 1930 թ.

Ապա դուրս է դալիս, վոր հացահատիկային տարանջային, արտադրության ապարիդում, դեռ բավական հեռու յենք մինչդարեւրագյան նորմայից և վերջինից հետ ենք մնալու դեռ այս տարի եւ 25 տոկոսով:

Դա յե մեր հացահատիկային դժվարությունների հիմքը, վորն առանձնապես սուր ընդլիս ստացավ 1928 թվականին:

Հենց այդ է նաև հացահատիկային պրոբլեմի հիմքը:

բ) Մտաւորապես նույնպիսի, սակայն ավելի անհանգստացուցիչ պատկեր է ստացվում անասնաբուծության ապարիդում:

Յեթե ընդունենք 1926 թ. բոլոր տեսակի անասունների թիվը վարդեն 100, ապա ստացվում է հետևյալ պատկերն քստ տարիների: 1927 թ. կար 88,9 տոկոս, խոշոր յեղջուրավոր անասուն 114,3 տոկոս, վոչխար և այծ 119,3 տոկոս, խոզ 111,3 տոկոս, 1928 թ. 94,6 տոկոս, 118,5 տոկոս, խոշոր յեղջուրավոր անասուն, վոչխար և այծ 126 տոկոս, խոզ 126,1 տոկոս, 1929 թ. 96,9 տոկոս, խոշոր յեղջուրավոր անասուն 115,6 տոկոս, վոչխար և այծ 127,8 տոկոս, խոզ

103 տոկոս, 1930 թ. 98,6 տոկոս, խոշոր յեղջուրավոր անասուն 89,1 տոկոս, վոչխար և այծ 87,1 տոկոս, խոզ 60,1 տոկոս:

Ինչպես տեսնում եք, յեթե նկատի առնենք վերջին տարվա տվյալները, ապա ստացվում են անասնաբուծության սկսած կրճատման բացահայտ նշաններ:

Այլիկ տնտեսիկական պատկեր է ստացվում անասնաբուծության տարանջային արտադրանքի, մասնավոր մաս, հարպի տեսակետից: Յեթե ընդունենք յարաբանչուր տարվա մաս և հարպի ընդհանուր արտադրանքը, վարդեն 100, ապա մաս և հարպի տարանջային արտադրանքը համապատասխանորեն կազմում է 1926 թվականին 33,4 տոկոս, 1927 թ., 32,9 տոկոս, 1928 թ. 31,4 տոկոս, 1929 թ. 29,2 տոկոս:

Այդպիսով ստացվում են անասնաբուծության անկայունության ու անտեսական անվստահելիության նշաններ:

Դուրս է դալիս, վոր անասնաբուծության ապարիդում փոխանակ 1916 թ. նորման զերադանցելու, վերջին տարում մենք ունենք այդ նորմայից ցածրանալու, բացահայտ նշաններ:

Այդպիսով հացահատիկային տնտեսութունից հետո, վորը մենք հիմնականում արդեն հաջող կերպով լուծում ենք, մեր առաջ ծառանում է մաս պրոբլեմը, վորն սուր ընդլիս յերեվան է դալիս արդեն այժմ, վորը սպասում է իր լուծմանը:

գ) Այլ պատկեր է տալիս մեր արդյունաբերությանը հումուլի մատակարարող տնտեսական մշակույթների պրոդուցումը: Յեթե ընդունենք տնտեսական մշակույթների 1913 թ. ցանքանքի տարածությունը, վարդեն 100, ապա ստանում ենք՝ բամբակինը 1927 թվին 107,1 տոկոս, 1928 թ. 131,4 տոկոս, 1929 թ. 151,4 տոկոս, 1930 թ. 218 տոկոս, վոչ չը 1927 թ. 86,6 տոկոս, 1928 թ. 257 տոկոս, 1929 թ. 112,9 տոկոս, 1930 թ. 125 տոկոս:

Շաքարի ճակնդեղ 1927 թ. 106,6 տոկոս, 1928 թ. 124,2 տոկոս, 1929 թ. 125,8 տոկոս, 1930 թ. 169 տոկոս: Զիթատու մշակույթներ՝ 1927 թ. 179,4 տոկոս, 1928 թ. 230,9 տոկոս, 1929 թ. 219,7 տոկոս, 1930 թ. վոչ պակաս քան 260 տոկոս:

Հիմնականում նույնպիսի նպատակով պատկեր է տալիս տնտեսական մշակույթների ընդհանուր արտադրանքը: Յեթե 1923 թ. ընդհանուր արտադրանքն ընդունենք վարդեն 100, ապա կրտաններ բամբակինը 1928 թ. 110,5 տոկոս, 1929 թ. 81,5 տոկոս, 1930 թ. բոլոր տրվայաների համաձայն ունենալու յենք 182,8 տոկոս: Վոչ չը 1928 թ. 71,6 տոկոս, 1929 թ. 81,5 տոկոս, 1930 թ. բոլոր տրվայաների համաձայն ունենալու յենք 101,3 տոկոս, շաքարի ճակնդեղը 1928 թ. 53 տոկոս, 1929 թ. 58 տոկոս, 1930 թ. բոլոր ավայաների համաձայն, ունենալու յենք 139,4 տոկոս: Զիթատուններ՝ 1928 թ., 161,9 տոկոս, 1929 թ. 140,8 տոկոս, 1930 թ. բոլոր ավայաների համաձայն, ունենալու յենք մինչդարեւրագյան մակարդակի 220 տոկոսը:

Այդպիսով տնտեսական կուլտուրաների մշակույթների տարաբերումը ստացվում է ավելի նպատակով պատկեր, յեթե հճովենք 1929 թ., վորի բերքը վնասվել էր թրթուրից:

Առենք աչտեղ եւ տնտեսական կուլտուրաների տարաբերում, հնարավոր է համարելու, վոր տարաբերում տեղի կունենան յուր մատանումներ, անկայունության արտահայտութուններ, նրկատի ժեննալով մանր տնտեսության զերիշխումը, այն տատանումների, անկայունության արտահայտությունների սրինակով, վորոնք ցուցադրում են այդ թվերը վուչի և ձիթատու բույսերի նրկատեմար, վորոնք ամենից քիչ յենք թարգիվ են կուլտեսությունների և իր հմտեսություն յուրեների աղբյուրայանը: Այդպիսով մեր առաջ զրված են գյուղատնտեսության հետևյալ պրոբլեմները:

1. Տնտեսական մշակույթների գրտբյուն ամրացնելու պրոբլեմը, ապահովելով համապատասխան շրջանները բավականաչափ եման հացափրիքինքով:

2. Անամարուծության բարձրացման, մսի հարցի լուծման պրոբլեմը, ապահովելով համապատասխան շրջանները, բավականաչափ եման հացափրիքինքով և կիքով:

3. Հացահատիկային տնտեսության, վորայն տվյալ մոմենտում գյուղատնտեսության գլխավոր հարցի վերջնական լուծման պրոբլեմը:

Դուրս է դալիս, վոր հացահատիկային պրոբլեմը հանդիսանում է հիմնական ողակը գյուղատնտեսության սխտմում, վերջինիս բոլոր պրոբլեմների լուծման բանալին:

Դուրս է դալիս, վոր հացահատիկային պրոբլեմի լուծումը գյուղատնտեսության մյուս պրոբլեմների շարքում հանդիսանում է առաջնահերթ խնդիր:

Ավայան լուծել հացահատիկային պրոբլեմը և դրանով իսկ դուրս բերել գյուղատնտեսությունը յուր վերելքի ողին—նշանակում է հիմնովին վերջ տալ գյուղատնտեսության հետամնացությանը, զինել նրան արտկոթներով և գյուղատնտեսական մեքենաներով, մատակարարել նրան դիտական աշխատավորների կազմեր, բարձրացնել աշխատանքի արտադրականությունը, ավելացնել տարանջայնությունը: Առանց այդ պայմանների ավելորդ և յերաղել հացահատիկային պրոբլեմի լուծման մասին:

Հնարավոր է արդյոք իրականացնել այդ բոլոր պայմանները գյուղացիական մանր տնտեսական տնտեսության հողի վրա: Վոչ, հնարավոր չէ: Հնարավոր չէ, վորովհետև գյուղացիական մանր տնտեսությունի իվիճակի չէ ընդունելու և յուրացնելու նոր տնտեսական, ի վերջոյ չէ բավականաչափ բարձրացնելու աշխատանքի արտադրողականությունը, ի վիճակի չէ բավականաչափ ավելա-

ցնեցու գյուղատնտեսութեան արտադրականութեանը: Մենք եւ միայն մի ուղի՝ գյուղատնտեսութեան ամրացումը, ժամանակակից տեխնիկայով զինված խոշոր տնտեսութիւնների արմատացման միջոցով: Սակայն խորհրդային յերկիրը չի կարող վստօք դնել կապիտալիստական խոշոր տնտեսութիւնների կազմակերպման ուղին: Նա կարող է եւ պետք է ընթանա միմիային նոր տեխնիկայով զինված սոցիալիստական տիպի խոշոր տնտեսութիւնների կազմակերպման ուղիով: Այդպիսի տնտեսութիւններ են հանդիսանում խորհրդային եւ կուբկտիկ տնտեսութիւնները:

Այստեղից բխում է խորհրդային տնտեսութիւնների հիմնելու խնդիրը, գյուղացիական մասն տնտեսութիւնները, խոշոր կուբկտիկ տնտեսութիւններում միացնելու խնդիրը, վորպէս ընդհանրապէս գյուղատնտեսութեան եւ մանավանդ հացահատիկային պրոդուկտի լուծման միակ ուղին:

Հենց այդ ուղին էլ վտար է դրել կուսակցութիւնը 15-րդ համագումարից հետո իր առաջադրած նպատակներով, մանավանդ 1928 թ. սկզբից յերկման յեկած լուրջ հացահատիկային դժվարութիւններից հետո:

Պետք է նշել, վոր այդ արմատական խնդիրը, վորպէս գործնական խնդիր, վորպէս հերթական խնդիր առաջադրւեց մեր կուսակցութիւնը դեռ 15-րդ համագումարում, յերբ մեզանում դեռ չբացային հացահատիկային լուրջ դժվարութիւններ: «Գլուղի աշխատանքին» վերաբերյալ հայտնի բանաձեւում ուղղակի ասված է.

«Ներկա շրջանում գյուղացիական անհատական մամբ տնտեսութիւնները միացնելու եւ խոշոր կուբկտիկներ կազմելու խնդիրը պետք է առաջադրվի վորպէս կուսակցութեան հիմնական խնդիրը գլուղում»:

Թերեւս ավելորդ չի լինի մեջ բերել համապատասխան քաղաքացիական 15-րդ հա-

մագումարում կենտրոնի տված հաշիւները գեկուցումից, վորտեղ նույնպէս շատ վորոշակի առաջադրված է գյուղատնտեսութեան հետամնացութիւնը կուբկտիկացման հիման վրա վերացնելու պրոդուկտը: Ահա թէ ինչ է ասված այնտեղ.

«Վորն է յեկք: Յեկք է գյուղացիական մասն ցիւր ու ցան տնտեսութիւնների խոշոր միացյալ տնտեսութիւնների անցնելը՝ հողի հանրային մշակման հիման վրա, հողի կուբկտիկ մշակման անցնելը՝ նոր ավելի բարձր տեխնիկայի բազայի վրա: Յեկքն այն է, վոր պետք է գյուղացիական մասն եւ մանրագույն տնտեսութիւնները, աստիճանաբար, ստիպան անցնել կերպով, վոր թէ ճշմարտ, այլ որինակով ու համոզելով միացնել խոշոր տնտեսութիւններում հիմք. ընդունելով հողի հանրային, կուբկտիկ մշակումը, դործարդելով գյուղատնտեսական մեքենաներ, արակտորներ, կերտելով հողագործութեան ինտենսիվացման գիտական ձեւեր: Այլ յեկք չկա»:

5. ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ՇՐՋԱԿԱՆ ԴԱՐՁԸ ԴԵՊԻ ՍՈՑԻԱԼԻՋԱԼ ԵՎ ԽՈՐՀՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒ ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՏԵՄՈՐ

Գյուղացիութեան դարձը դեպի կուբկտիկացումը միանգամից չսկսվեց: Այդ դարձը չէր եւ կարող սկսվել միանգամից: Ճիշտ է, կուբկտիկացման լուրջը կուսակցութիւնը բաց էր թողել 15-րդ համագումարում: Սակայն գյուղացիութեան մասնաշաղկապները համար դեպի սոցիալիզմը դեռ բավական չէր լուրճեց բաց թողնել: Շրջադարձի համար պահանջում է առնվազը մի հանգամանք էս, այն է՝ վոր գյուղացիա-

կան մասսաները իրենք համոզվեն թէ հայտարարված լուրջը ճիշտ է, ընդունեն այդ լուրջը վորպէս իրենց սեփական լուրջը: Այդ պատճառով, այդ շրջադարձը պատրաստվում էր տնտեսաբար: Պատրաստվում էր մեր զարգացման ամբողջ ընթացքով, մեր ինդուստրիայի նախ եւ առաջ գյուղատնտեսութեանը մեքենաներ, արակտորներ մատակարարող արդյունաբերութեան զարգացման ամբողջ ընթացքով: Պատրաստվում էր կուբկտիկային դեմ վրձնական պայքար թղելու քաղաքականութեան եւ մեր հացամթիւրումների 1928-29 թ. թ. նոր ձեւերի ընթացքով, վորտեղ կուբկտիկային տնտեսութիւնը յենթարկում են չքաղութիւնային մասսաների վերահսկողութեանը: Նա պատրաստվում էր գյուղատնտեսական կուբկտիկային զարգացմամբ, վորը անհատական գյուղացուն սովորեցնում էր կուբկտիկացմանը: Նա պատրաստվում էր կուբկտիկացմանը: Նա պատրաստվում էր գյուղացին ստուգում էր տնտեսութիւնը կուբկտիկ յեղանակով վարելու առավելութիւնները, անհատական տնտեսութեան հանդեպ: Ի վերջո նա պատրաստվում էր ամբողջ խորհրդային Միութեան մեջ ցրված եւ նոր տեխնիկայով սպառողնված խորհրդային տնտեսութիւնների ցանցով, վորտեղ գյուղացին հնարավորութիւն ունի ստանում համոզվելու նոր տեխնիկայի ուժի եւ առավելութիւնների մասին: Սխալ կլինէր մեր խորհրդային տնտեսութիւնները համարել սոսկ հացի աղբուրներ: Իրեք խորհրդային տնտեսութիւնները ընդ իրենց նոր տեխնիկայով, շրջադարձի, տնտեսական անխախտաց թափ ու ծավալով, հանդիսացան առաջադարձի այն ուժը, վորը հնարացրեց գյուղացիական մասսաների շրջադարձը, մզեց նրան դեպի կուբկտիկացման ուղին:

Ահա թէ ինչ հիմքի վրա ծագեց մի-

լիտավոր չքաղութները ու միջակները մասնաշաղկապ կուբկտիկական շարժումը, վորը սկսվեց 1929 տարվա 2-րդ կիսից, վորն սկիզբ դրեց մեր յրեկի կյանքի մեծ բեկման շրջանին:

Ինչ միջոցներ ձեռք առավ կենտրոնը այդ շարժումը սպառողնված դիմադրելու, գլխավորելու համար:

Կենտրոնի ձեռնարկումները ընթանում են 3 գծով՝ խորհրդային տնտեսութիւնների կազմակերպման, ֆինանսավորման գծով եւ վերջապէս արակտորների, գյուղատնտեսական մեքենաների շինարարութիւնը կազմակերպելու, դրանք մեքենատրակտորային կայանների, արակտորային կայանները միջոցով գլուղին մատակարարելու գծով եւ այն: ա) Դեռ 1928 թ. ապրիլին, կենտրոնի քաղաքական վորոշում ընդունեց 3-4 տարում նոր խորհրդային տնտեսութիւններ կազմակերպելու մասին, այնպիսի հաշիվով, վոր այդ խորհրդային տնտեսութիւններն այդ ժամանակամիջոցի վերջին կարողանան տալ վոր պակաս, քան 100 միլ. փութ ապրանքային հաց: Հետագայում այդ վորոշումը հաստատել էր կենտրոնի պլանումը: Կազմակերպվեց «Ձերնոտրեստ», վորին հանձնարարվեց իրադրծել այդ վորոշումը:

Դրա հետ միասին ընդունվեց նաեւ հին խորհրդային տնտեսութիւններն ամրացնելու, նրանց ցանքերի տարածութիւնն ընդարձակելու վորոշումը: Կազմակերպեց խորհրդային տնտեսութիւններ, վորին հանձնարարվեց կենսագործել այդ վորոշումը:

Ձի կարելի չէր, վոր մեր կուսակցութեան ուղորդչութեան մասը դրուել բարձրացրեց այդ վորոշումների դեմ: Ասում էին, վոր խորհրդային տնտեսութիւններն հատկացված փողերը «ջոր դրված» փողեր են, քանադատութիւն լավեց նաեւ «գիտութեան այրերի» կողմից, վորոնց ձայնակցում էին նաեւ կուսակցութեան ուղորդչութեան տարրերը, թէ հնարավոր չէ, միտք չու-

նի խոչըր անտեսություններ կազմել։
Պակասն կենտկամը չնայած այդ բա-
լորին, վարում էր էր դիմը և հասցրեց
այն մենչե վերջը։

1927-28 տարում խորհանտեսություն-
ներին հատկացված էր (չհաջված կործա-
տեղ վարկը) 65.7 միլիոն ու.։ 28-29 տա-
րում բաց էր թողնված 185,8 միլիոն
ու.։ Վերջապես ընթացիկ տարում բաց է
թողնված 856,2 միլիոն ուրբլի։ Խորհ-
անտեսությունների արամադրության
տակ դրված է հաշվետու շրջանում 18
հազար արակտոր՝ 350 հազար ձիու ու-
ժով։

Ինչ արդյունք են տվել այդ ձևանար-
կումները։

Ձեռնարկների ցանքի տարածություն-
ներ 28-29 տարում կազմում էր 150 հազ-
հեկտ., 1929-30 տարում՝ 1060 հազար
հեկտար, 1930-31 տարում կազմելու յե
4500 հազար հեկտար, 31-32 տարում
կազմելու յե 9000 հազար հեկտար,
1932-33 տարում, այսինքն՝ 5-ամյակի
վերջում, կազմելու յե 14,000 հազար
հեկտար։ Խորհանտեսությունի ցանքերի
տարածությունը 1928-29 տ. կազմում
էր 438 հազար հեկտար, 1929-30 տարում
860 հազար հեկտար, 1930-31 տարում
1800 հազար հեկտար, 1931-32 տարում
2000 հազար հեկտար, 1932-33 տարում
կազմելու յե 2500 հազար հեկտար։
Ուկրաինայի խորհանտեսության ցանք-
երի տարածությունը կազմում էր 1928
29 տարում 170 հազար հեկտար, 29-30
տարում 280 հազար հեկտար, 30-31 տ.
500 հազար հեկտ., 32-33 տ. կազմելու յե
720 հազար հեկտար։ Սոյուզախտարի
ցանքի տարածությունը կազմում էր՝
հազահատիկային 28-29 տ. 780 հազար
հեկտար, 29-30 տ. 820 հազար հեկտ.,
30-31 տ. 860 հազար հեկտ., 31-32 տ.
կազմելու յե 980 հազար հեկտար, 32-33
թ. 990 հազ. հեկտար։

Նախ՝ այդ նշանակում և, վոր 5-ամ-
յակի վերջում, միայն Ձեռնարկներ

ունենալու յե հաջարկները աշխատ-
ցանք, վորքան ունի այժմ ամբողջ Ար-
դենախնան (ծափեր)։

Յերկրորդ՝ այդ նշանակում և, վոր
բոլոր խորհանտեսությունները, միտան
վերցրած. 5-ամյակի վերջում, ունենա-
լու յե մի միլ. հեկտար ավելի հաջա-
հատկային ցանք, քան ունի ներկայումս
կանադան (ծափեր)։

Ինչ վերաբերում է խորհանտեսության
ների հազահատիկային ընդհանուր և
ապրանքային արտադրանքին, ապա
մենք ունենք դարգացման հետևյալ պատ-
կերներն ըստ տարիների՝ 27-28 տ. բո-
լոր խորհանտեսությունները տվել էյին
9.5 միլիոն ցենտներ ընդհանուր արտա-
դրանք, վորից ապրանքային կազմում
էր 6.4 տոկոս, 28-29 տ. 12.8 միլ-
ցենտներ, վորից ապրանքայինը 7.9 միլ-
ցենտներ, 29-30 տ. ունենալու յե բոլոր
ավայրների համաձայն 28.2 միլիոն ցեն-
տներ արտադրանք, վորից ապրանքայի-
նը՝ 18.2 միլիոն ցենտներ (108 միլիոն
փութ), 30-31 տ. ունենալու յենք 71.7
միլիոն ցենտներ, վորից ապրանքայինը
61 միլիոն ցենտներ (370 միլիոն փութ)
և այլն։

Սրանք են մեր կուսակցության խորհ-
անտեսական քաղաքականության ձևա-
բերած և սպասվող արդյունքները։

Կենտկամի Քաղբյուրոյի 1928 թ. ա-
պրիլի վերջում համաձայն (նոր խորհ-
անտեսությունների կազմակերպման մա-
սին), դուրս էր դալիս, վոր մենք նոր
խորհանտեսություններից 1931-32 տա-
րում ստանալու էյինք վոչ պակաս քան
100 միլիոն փութ ապրանքային հա-
յ։ Իրոք դուրս է դալիս, վոր արդեն 1931-
32 տ. մենք նոր խորհանտեսության-
ներից ստանալու յենք 200 միլիոն
փութ։ Այսպիսով ծրագրեր կատարվում
և յերկու անգամ։

Դուրս է դալիս, վոր կենտկամի Քաղ-
բյուրոյի վերջումս վրա ծիծաղող մար-

դիկ դառն կերպով ծիծաղել են իրենց
վրա։

Խորհուրդների համապատասխան հա-
տառված 5-ամյա ծրագրի համաձայն,
5-ամյակի վերջում բոլոր սիստեմների
խորհանտեսությունների ցանքերի տա-
րածությունը կազմելու յե 5 միլիոն
հեկտ.։ Իրոք, խորհանտեսությունների
ցանքերի տարածությունը արդեն այս
տարի կազմում է 3.8 միլիոն հեկտ.,
իսկ առաջիկա տարում, այսինքն՝ 5-ամ-
յակի 3-րդ տարում, կազմելու յե 8 մի-
լիոն հեկտ.։

Այդ նշանակում և, վոր մենք խորհ-
անտեսական շինարարության 5-ամյա
ծրագրերը կատարում և զերակատարում
ենք 3 անգամ։

5-ամյա պլանի համաձայն, խորհ-
անտեսությունները պետք է տային 5-
ամյակի վերջում 54.3 միլիոն ցենտներ
հազահատիկային ընդհանուր արտադ-
րանք։ Իրոք, խորհանտեսություններն
արդեն այս տարի տալիս են 28.2 միլիոն
ցենտներ հազահատիկային ընդհանուր
արտադրանք, իսկ առաջիկա տարում
տալու յեն 71.7 միլիոն ցենտներ։

Այդ նշանակում է, վոր հաջահատիկա-
յին ընդհանուր արտադրանքի ասպարի-
զում, մենք 5-ամյակը կատարում և գե-
րակատարում ենք 3 անգամ։

5-ամյակը յերեք տարում։

Թող այժմ բուրժուական գրչակները
և նրանց սպորտյունիստական մունե-
տիկները չաղախրառեն, թե խորհանտե-
սական շինարարության 5-ամյա պլանը
չի կարելի կատարել և զերակատարել 3
տարում։

բ) Ինչ վերաբերում է կոլտնտեսական
շինարարության, ապա ստացվում է ա-
վելի նպաստավոր պատկեր։

Դեռ 1928 թ. հուլիսին, կենտկամի
պլենումը ընդունել էր հետևյալ վորո-
շումը կոլտնտեսական շինարարության
մասին։

«Անշեղորեն կենտադրեմ 15-րդ հա-
ընկ. ՄՍԱԼԻՆԻ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

մագուստի առաջադրած խնդիրը, այն
է՝ «միացնել գյուղացիական անհատա-
կան մանր անտեսությունները, կազմել
խոչըր կոլեկտիվ անտեսություններ»,
վորպես նոր տեխնիկայի բազայի վրա
կառուցված կամավոր միավորումներ՝
վորոնք ներկայացնում են հազահատիկա-
յին անտեսության բարձրագույն ձևվր,
ինչպես գյուղատնտեսության սոցիալիս-
տական վերակառուցման իմաստով այն-
պես էլ նրա արտադրողականության,
ապրանքայնության արմատական բարձ-
րացումը ապահովելու իմաստով» (տես
կենտկամի հուլիսյան պլենումի բանաձե-
վը՝ հազամիլիոնների քաղաքականու-
թյան մասին կառված անտեսական ընդ-
հանուր դրույթյան հետ» 1928 թ.)։

Հետագայում այդ վորոշումը հա-
տառվեց կուսակցության 16-րդ կոնֆե-
րենցիայի բանաձևվում, 1929 թ. կենտ-
կամի նոյեմբերյան պլենումի հասուկ
բանաձևվում՝ կոլտնտեսական շարժման
մասին։ 1929 թ. յերկրորդ կիսում, յերբ
գյուղացիության շարքերում արմատա-
կան շրջադարձ ուրվազվեց գեպի կոլ-
տնտեսությունները և, յերբ միջակների
մասան գիմեց գեպի կոլտնտեսությու-
նները, կենտկամի Քաղբյուրոն 1930 թ.
հունվարի 5-ին ընդունեց հասուկ վո-
րոշում «կոլեկտիվացման տեմպերի և
կոլտնտեսական շինարարության ասպի-
րելում պետության կերտելիք միջոց-
ների մասին»։

Այդ բանաձևվում կենտկամը՝

Առաջին. հաստատեց գյուղացիների
մասսայական շրջադարձը դեպի կոլ-
տնտեսությունները, կոլտնտեսական շի-
նարարության հիմնադրա պլանի գերա-
կատարման հնարավորությունը 1930 թ.
գարնամը։

Յերկրորդ. հաստատեց կուլակային
արտադրությունը կոլտնտեսություննե-
րի արտադրությամբ փոխարինելու ես-
մար անհրաժեշտ նյութական պայման-
ների գոյությունը, վորի հիման վրա

կանում այս տարի արդեն կոլտնտեսու-
թյուններում ունենք 36 միլիոն հեկ-
տար:

Այս նշանակում է, վոր մենք յերկու
տարվա ընթացքում գերակատարել ենք
կոլտնտեսական շինարարության հնգամ-
յա պլանը ավելի քան մեկ ու կես ան-
գամ (ծափահարություններ):

Ըստ հնգամյա պլանի հնգամյակի վեր-
ջին հացահատիկային կոլտնտեսութուն-
ները ընդհանուր արտադրանքը պետք է
լինեն 190 և կես միլիոն ցենտներ, իսկ
կրականում այս տարի արդեն հացահա-
տիկային կոլտնտեսությունները ընդհա-
նուր արտադրանքը կազմելու յե 256 մի-
լիոն ցենտներ:

Այս նշանակում է, վոր մենք արդեն
գերակատարում ենք հացի կոլտնտեսա-
կան արտադրության հնգամյա պլանը
յերկու տարվա ընթացքում ավելի քան
30 տոկոսով: Հնգամյակը յերկու տա-
րում (ծափահարություններ):

Թող աջ ուղիորդվենք արտադ-
րողները դատարկարաններ, թե չի կարե-
լի վատարել և գերակատարել կոլտն-
տեսական շինարարության հնգամյակը
յերկու տարում:

6. ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒ- ՂԱՑԻՆԵՐԻ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ-ԿՈՒԼ- ՏՈՒՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄԸ

Այսպիսով դուրս է դալիս, վոր հան-
րայնացված սեկտորի մակընթաց աճու-
մըն ինչպես արդյունաբերության նույն
պես ի դուրսադուրսության ընդամաս-
նում, անվիճելի մի փաստ է:

Ի՞նչ է նշանակում այս աշխատավոր-
ների նյութական դրության տեսակե-
տից:

Այս նշանակում է, վոր սրանով իսկ
արդեն զրված են բանվորների և գյու-
ղացիների նյութական կուլտուրական

զրության արմատական բարելավման
հիմքերը:

Ինչո՞ւ, ի՞նչ ձևով:

Վարովհեստե առաջին՝ հանրայնացված
սեկտորի աճումը նշանակում է նախ և
առաջ քաղաքի և գյուղի շահագործող
տարրերի կրճատումը ժողովրդական
տնտեսության մեջ, նրանց տեսակարար
կշիռի անկումը: Այդ նշանակում է, վոր
բանվորների և գյուղացիների բաժինը
յերկու ժողովրդական յեկամտի մեջ
անպայման պետք է աճի շահագործող
դատակարգների բաժնի կրճատման հաշ-
վին:

Վարովհեստե յերկրորդ՝ հանրայնաց-
ված սեկտորի աճման դեպքում ժողո-
վրդական յեկամտի աճի մասը, վորը
մինչև այժմ դնում են շահագործող դա-
տակարգներին և նրանց սպանավորներին
կերակրելու, սրանից հետո պետք է
մնա արտադրության ընդարձակմանը, նոր
գործարանների կառուցմանը, աշխատ-
վորների կենցաղի բարելավմանը: Իսկ
այս նշանակում է, վոր բանվոր դատա-
կարգի թիվը և ուժը պետք է աճեն, իսկ
գործադրությունը պետք է պակասե-
վերանա: Դրա համար ել յ վերջո հան-
րայնացված սեկտորի աճումը, այնքան,
վորքան նա տանում է դեպի բանվոր
դատակարգի նյութական դրության բա-
րելավումը, նշանակում է ներքին շուկա
յի տարրության մակընթաց աճումը,
արդյունաբերական ապրանքների պա-
հանջի մեծացումը բանվորների և
գյուղացիների կողմից: Իսկ այս նշա-
նակում է, վոր ներքին շուկայի աճու-
մը գերազանցելու և արդյունաբերու-
թյան աճմանը, առաջ և մղելու
նրան դեպի անընդհատ ընդարձակում:

Բոլոր այս և նման հանգամանքներն
անընդունելի տանում են մեզ դեպի բան-
վորների և գյուղացիների նյութական
և կուլտուրական դրության անընդհատ
բարելավում:

Ա. Սկսենք բանվոր դատակարգի թը-
վական աճման և գործադրության
կրճատման հարցից:

Յեթե վարձու աշխատանք կատարող
անձանց թիվը (առանց գործադուրիսե-
րի) 26-27 թվին կազմում են 10 միլիոն
990 հազար, 27-28 թվին մենք ունեյինք
11-456 հազար, 28-29 թվին՝ 11 միլիոն
997 հազար և 29-30 թվին՝ բոլոր տը-
լաներով մենք կունենանք վոչ պակաս,
քան 13 միլիոն 129 հազար: Նրանցից
Ֆիզիկական աշխատանքով զբաղվող
մարդիկ (դրանց թվում նաև գյուղա-
տնտեսական և սեզոնային բանվորներ),
26-27 թվին կազմում էին 7 միլիոն 69
հազար, 27-28 թվին՝ 7 միլիոն 404 հա-
զար, 28-29 թվին՝ 7 միլիոն 758 հա-
զար, 29-30 թվին՝ 8 միլիոն 533 հա-
զար: Նրանցից խոշոր արդյունաբերու-
թյան բանվորներ (առանց ծառայողնե-
րի), 26-27 թվին՝ 2 միլիոն 439 հազար,
27-28 թվին՝ 2 միլիոն 632 հազար, 28-
29 թվին՝ 2 միլիոն 858 հազար և 29-30
թվին՝ 3 միլիոն 29 հազար: Այս նշանա-
կում է, վոր մեզ մոտ բանվոր դատա-
կարգը հետևողականորեն բանակապես
աճում է, ըստ վորում յեթե վարձու
աշխատանքով զբաղվողների աճման տո-
կոսը յերեք տարվա ընթացքում յեղել է
19-5 և Ֆիզիկական աշխատանքների
20, ինդուստրիալ բանվորների աճման
տոկոսը յեղել է 24,2:

Անցնենք գործադրության հարցին:
Պետք է ասել, վոր այս տարաբերում
մեծ խառնաշփոթութուն է տիրում,
ինչպես Աշխատանքի ժողովրդական
նույնպես և ՀԱՄԿԿ-ում: Մի կողմից
այդ հիմնարկների տվյալներով դուրս
է գալիս, վոր մենք ունենք մոտ մեկ մի-
լիոն մարդ գործադուրի: Մինիմում վո-
րակ ունեցողները կազմում են 14,3 տո-
կոս, իսկ մոտ 73 տոկոսը կազմում են,
այսպես կոչված ինտելիգ. աշխատանքի
և անվորակ մարդիկ, ըստ վորում դը-
քանց հակադասական մեծամասնությունը

կանայք և անշտափհասներ են, վորոնք
վոչ մի առնչութուն չեն ունեցել արտա-
աշխատանքների հետ: Մյուս կողմից
նույն այդ տվյալների հիման վրա,
մեզ մոտ վորակալ բանվորական ուժի
սովե. Աշխատանքի բուրսաները չեն բավա-
րարում մեր ձեռնարկությունների քան-
վորական ուժի պահանջը 80 տոկոսով:
Մենք ստիպված ենք այսպիսով, չուտով
տառացիորեն հաշվի առնել բոլորովին
անվորակ մարդկանց և պատրաստել
նրանցից վորակալներ մեր ձեռնար-
կությունների թեկուզ մինիմալ պա-
հանջը բավարարելու համար:
Փորձեցեք դուրս հանել այս չիթի
մեջ: Համենայն դեպս պարզ է, վոր
այս գործադուրիները չեն պատկանում
մեր արդյունաբերության վոչ ուղեղա-
յին, և վոչ մասնավոր մշտական դու-
րագործներին բանակին: Յեղ ի՞նչ: Ան-
դամ աշխատանքի ժողովրդատի տվյալ-
ներով դուրս է գալիս, վոր վերջերս
գործադրությունն անցյալ տարվա հետ
համեմատում, կրճատվել է ավելի քան
700 հազար հոգով: Այդ նշանակում է,
վոր մինչև այս տարվա մայիսի մեկը
գործադրությունը կրճատվել է ավելի
քան 42 տոկոսով:

Ահա ժողովրդական տնտեսության
սոցիալիստական սեկտորի աճման հե-
տևանքներից մեկը ևս:

Բ. Ավելի ազդու հետևանք է ստաց-
վում, յեթե դիտելու լինենք դրություն-
նը ժողովրդական յեկամտի բաշխման
տեսակետից ըստ դատակարգների: Ժողո-
վրդական յեկամտանքի բաշխման
հարցն ըստ դատակարգների՝ արմատա-
կան հարց է բանվորների և գյուղացի-
ների նյութական, կուլտուրական դրու-
թյան տեսակետից: Իդուր չե, վոր Ֆեր-
մանիայի Անգլիայի և Միացյալ Նա-
հանգների բուրժուական տնտեսագետ-
ները փորձում են չիթել այս հարցը ի
նպատակ բուրժուազայի, հաճախ հրա-
պարակելով իրենց «բուրժուական օրենք-
ները»:

ավելին: Այդ նշանակումն է վոր կոտակեացիան սխտեմատիկորեն հաղթահարումն է մասնավոր սեկտորին, առեւտրի ասպարեզում դառնումն է մոնոպոլիստ: Այդ, իհարկե լավ է: Սակայն վասն այն է, վոր այդ մոնոպոլիան մի շարք գեպերում մնաւ է տալիս սոցալիզմին: Բանից դուրս է դալիս, վոր չնայած նրան, վոր կոտակեացիան առեւտրի ասպարեզում համարյա թէ մոնոպոլիզմի դրութիւնն է վայելում, նա դեռապատում է բանվորներին մատակարարել ավելի «յեկամտաբեր» ապրանքներ, վորոնք ավելի շատ յեկամուտ են բերում, (գալանտերիա եւ այլն), խուսափում է մատակարարել պոկաս «յեկամտաբեր» թեկուզ է բանվորներին համար ավելի անհրաժեշտ ապրանքներ (ինչպէս գյուղատնտեսական մթերքներ): Դրա հետեանքով բանվորները ստիպված են իրենց սպառած գյուղատնտեսական մթերքները 25 տոկ ձեռք բերել մասնավոր շահկայում բարձր գնով: Յեւ չեմ խոսում արդեն այն մասին, վոր կոտակեացիայի ապարատն տանից ավելի հոգում է իր բալանի մասին, վորի հետեանքով չափազանց դանդաղ է ընթանում մանրածախի գրաների իջեցումը, չնայած գեկավար կենտրոնների կատեգորիի հրահանգներին: Դուրս է դալիս, վոր ներկա գեպում կոտակեացիան գործում է վոչ թէ վորպէս սոցիալիստական սեկտոր, այլ վորպէս յուրահատուկ սեկտոր, վորը վարակված է ինչ վոր նեպոտանական վոգով: Հարցն է դրվում, թէ ո՞ւմն է հարկավոր կոտակեացիան, ի՞նչ ոգուտ բանվորներին նրա մոնոպոլիայից, յեթե նա չի կատարում բանվորներին ունի աշխատավարձի բարձրացման լուրջ խընդիրը:

Յեւ չնայած դրան, ունի աշխատավարձ մեզ մոտ այնուամենայնիվ, անչեպոքն բարձրանում է տարեց-տարի: Այս նշանակումն է, վոր մեր կարգերը,

ժողովրդական յեկամալի բաշխման սխտեմը, մեր աշխատավարձի քաղաքականութեան ամբողջ դերբաղորդումն այնպէս են, վոր նրանք հնարավորութիւն ունեն կազմավորեալու եւ ծածկելու բոլոր այն միջոցները, վոր դալիս յեն կոտակեացիայից:

Յեթե դրան ավելացնենք մի շարք ուրիշ ֆակտորներ, ինչպէս սրինակ՝ հասարակական անդիլի դերի մեծացումը, բանվորների բնակարանների եւ տնայնութեան, բանվորների յերկխանքին տրուող հոկայական քանակութեամբ թոշակները, կուլտուրական սոցալարկումը եւ այլն, կարելի յէ համարձակորեն ասել, վոր բանվորների աշխատավարձի բարձրացումը շատ ավելի մեծ տոկոս կկադմի, քան այդ ցույց են տալիս մեր մի քանի հիմնարկները վիճակագրութիւնները:

Այդ բոլոր միասին վերցրած, դրան դումարած նաեւ 7-ամսայ բանվորական որը, վոր տարածվում է ավելի քան 830 հազար ինդուստրիալ բանվորների վրա (33.5 տոկ), դումարած 5-որայ շարաթին անցնելը, վորը տարածվում է ավելի քան մեկ ու կես միլիոն ինդուստրիալ բանվորների վրա (63.4 տոկոս), դումարած բանվորների համար գոյութիւն ունեցող հանգստի աների, սանատորիաների, կուրորտների լայն ցանցը, վորոնց միջոցով վերջին յերեք տարվա ընթացքում անցել է 1 միլիոն 700 հազար բանվորները ավելի այս բոլորը ստեղծում են բանվոր դասակարգի աշխատանքի եւ կենցաղի այնպիսի պայմաններ, վոր հնարաւորութիւնն է տալիս մեզ անցնել բանվորների մոտ, առողջ, կենսունակ սերունդ, վորն ընդունակ կլինի հարկ յեղած բարձրութեամբ հասցնել խորհրդային յերկրի հզորութիւնը, իր կրճաղ պաշտպանել այն՝ թնամիների հարձակումներից:

Ինչ վերաբերում է անհատ տնտեսուհիներ եւ կուլտուրայից գյուղացիներին

տրուող ոգնութեանը—յեւ ի նկատի ունեմ ոգնութիւնը չբաղորդանք 3 տարվա ընթացքում (1927-28 1929-30), դա կազմել է 4 միլիարդ ուրբուց վոչ պոկաս, վորը բաց է թողնվել պետական բյուջէից վարկի դժով: Հայտնի յէ, վոր 3 տարվա ընթացքում գյուղացիներին, միայն սերմացիով ոգնութիւնն է տրվել 154 միլիոն փթից վոչ պոկաս հացահատիկ:

Չարժանալի չէ, վոր բանվորները եւ գյուղացիներն ընդհանուր առմամբ վատ չեն ապրում մեզ մոտ: Ազգաբնակչութեան մահացութիւնը պակասել է նախապատերազմի շրջանի հետ համեմատում 36 տոկոսով ընդհանուր առմամբ եւ յերեխաների մահացութեան տոկոսը 42.5 տոկոսով, իսկ ազգաբնակչութեան տարեկան աճումը կազմում է 3 միլիոն մարդուց ավելի (ժափահարութիւններ):

Ինչ վերաբերում է բանվորների եւ գյուղացիների կուլտուրական դրութեանը, այդ քննարկումում եւ ունենք վոչ հաջորդութիւններ, վորոնք սակայն, վոչ մի գեպում չեն կարող բավարար համարվել, վորովհետեւ չափազանց անշահ են: Յեթե չհաջվենք բանվորական տկումները, ամեն տեսակի խրճիթներէ բացարանները, դրադարանները, անգրադիտութեան վերացումը, վորն այս տարի ընդգրկում է 10 եւ կես միլիոն մարդ, դրութիւնը կուլտուրական գործում հետեւայն է: Տարեկան դպրոցներն այս տարի ունեն 11 միլիոն 638 հազար աշակերտ, 2-րդ աստ. դպրոցները մեկ միլիոն 945 հազար աշակերտ, ինդուստրիալ, տեխնիկական, տրանսպորտային, գյուղատնտեսական դպրոցները, մասսայական վորակավորման արտադրական դասընթացները 333 հազար սովորողներ: Տեխնիկումները եւ նրանց հաժապեցրած արհեստագիտական դպրոցները 238 հազար 700, բարձրագոյն դպրոցները, եւ բարձրագոյն

տեխնիկական դպրոցները 190 հազար 400 սովորողներ: Այս բոլորը հնարավորութիւնն է ավել գրագիտութեան տոկոսը խորհրդային Միութեան մեջ նախապատերազմի շրջանի 33 տոկոսից բարձրացնել մինչեւ 62.6 տոկոսի:

Գլխավորը ներկայումս այն է, վոր մենք անցնենք պարտադիր տարրական ուսման: Յեւ առում եմ «գլխավորը», վորովհետեւ այդպիսի անցումը վեհական քայլ կլինի կուլտուրական հեղափոխութեան գործում, իսկ այդ գործին անցնելու ժամանակը վաղուց արդեն յեկել է. քանի վոր մենք ներկայումս արդեն ունենք այն բոլորը, ինչ վոր անհրաժեշտ է խորհրդային Միութեան ռալոնների հսկայական մեծամասնութեան մեջ ընդհանուր տարրական կրթութիւնը կազմակերպելու համար: Մինչեւ այժմ մենք ստիպված էլինք «խնայել» մենք բանից, մինչեւ անգամ դպրոցներից, վորպէսզի փրկենք եւ վերականգնենք ծանր արդյունաբերութեանը (Լենին): Վերջին շրջանում, սակայն, մենք արդեն վերականգնել ենք ծանր արդյունաբերութիւնը եւ առաջ ենք տանում այն: Հետեաբար ժամանակն է, վոր մենք ձեռնարկենք ընդհանուր պարտադիր նախնական ուսման կազմակերպմանը:

Յեւ կարծում եմ, վոր համագումարը ճիշտ կվարդի, յեթե այս մասին ընդունի վորոշակի եւ միանգամայն կատեգորիկ վորոշում (ժափահարութիւններ):

7. ԱՅՄԱՆ ԴԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅՔԱՐԸ ՅԵՎ ՀԱՐՁԱԿՈՒՄՆ ԱՍԲՈՂԶ ՖՐՈՆՏՈՎ

Յեւ խոսեցի ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման գործում մեր ունեցած հաջողութիւնների մասին: Յեւ խոսեցի արդյունաբերութեան բնագավառում, գյուղատնտեսութեան բնագա-

տարում նեղ-ը մտցվելուց յերկու տա-
րի հետո:

Այժմ մենք նահանջում ենք, սա-
կայն այդ անում ենք նրա համար,
վոր սկզբում նահանջներ, ապա ուժեղ
թափ անենք և առաջ ցատկենք:
Միժիտայն այդ միակ պայմանով և,
վոր մենք հետ նահանջները մեր տրե-
տեսական նոր քաղաքականության
կիրառման տարրերում: Այժմ վոր-
անդ և ինչպես պետք և վերակազմել
մեր շարքերը, հարմարվել, վերակազ-
մակերպվել, վորպեսզի նահանջից
հետո սկսենք համառ առաջխաղացում,
այդ մենք դեռ չգիտենք: Այդ բոլոր
գործողությունները նորմալ կարգով
կատարելու համար, պետք է, ինչպես
ասում առածը վոչ թե տար այլ հար-
յուր անգամ չափել, նախքան վրձ-
ուելը:

(Հատոր 18, մաս 2-րդ, էջ 103):

Կարծեմ հասկանալի չե:

Սակայն հարց և ծագում՝ արդյոք հա-
տել և ժամանակը հարձակման անցնե-
լու, հասունացել և արդյոք հարձակ-
ման մոմենտը:

Նույն 1922 թվականին Լենինը մի այլ
անգ ասում էր, թե անհրաժեշտ է՝

«Շաղկապվել գյուղացիական մաս-
սայի շարքային աշխատավոր գյու-
ղացիության հետ և սկսել առաջ
շարժվել անչափ, անսահման, ավելի
գանգաղ, քան յերազում էլինք, սա-
կայն այնպես, վոր ամբողջ մասսան
խորը ընթանա մեզ հետ միասին»...

Այդ դեպքում, ժամանակին այդ
շարժումը կհասնի այնպիսի արա-
զացման, վորի մասին ներկայումս
յերազել անգամ չեք կարող:

Յեւ ահա նորից միևնույն հարցը
հասնել և արդյոք ժամանակը առաջըն-
թացի այդպիսի զարգացման, մեր զար-
գացման տեմպի արագացման համար,
արդյոք ճիշտ մոմենտ ենք ընտրել,
1920 թվականի յերկրորդ կեսին անցնե-

լով վճռական արշավի ամբողջ ֆրոն-
տով:

Այդ հարցին կուսակցությունն արդեն
ավել և պարզ ու մեկին պատասխան:

ԱՅՈ, ԱՅԴՊԻՍԻ ՄՈՒՆԵՏ ՀԱՍԵԼ Ե:

Այո, կուսակցությունը ճիշտ մոմենտ
ե ընտրել, անցնելով արշավի ամբողջ
ֆրոնտում:

Այդ վկայում և բանվոր դասակարգի
հարաճուն ակտիվությունը, կուսակ-
ցության հեղինակությունը աննախընթաց
չափով բարձրանալը աշխատավորների
միլիոնավոր մասսաների մեջ:

Այդ վկայում և չարվոր-միջակային
մասսաների հեղհեղեղ աճող ակտիվու-
թյունը, այդ մասսաների արժատական
չըջալարձը դեպի կոլտնտեսական շինա-
րարությունը:

Դրա մասին վկայում են մեր նվա-
ճումները՝ թե ինդուստրիայի զարգաց-
ման և թե խորհ. տնտեսությունների ու
կոլտնտեսությունների շինարարության
տարրերում:

Դրա մասին վկայում և այն փաստը,
վոր այժմ մենք հնարավորություն ու-
նենք վոչ միայն փոխարինել կուլակա-
յին արտադրությունը կոլտնտեսու-
թյունների ու խորհանտեսությունների
արտադրությամբ, այլև դերազանցել
նրան մի քանի անգամ:

Դրա մասին վկայում և այն փաստը,
վոր մենք կարողացանք արդեն հիմնա-
կանում լուծել հացահատիկային պրոբ-
լեմը, կուլտակել հացահատիկի վորոչ
պաշար, հացահատիկի աղբյուրային ար-
տադրանքի ծանրությունը կենտրոնը ան-
հատական արտադրության ստպա-
րիկը:

Ի՞նչն և սպացուցում, վոր կուսակ-
ցությունն ընտրել և ճիշտ մոմենտ,
անցնելով արշավի ամբողջ ֆրոնտում,
հայտարարելով կուլակությանը՝ վոր-
պես դասակարգի՝ վերացման լուրջնորդ:

Ի՞նչ կլինեք, յեթե մենք լսեցինք Բու-
խարինի խմբակի աջ ուղորդու-
նիստներին, յեթե մենք հրաժարվեցինք
արշավից, կձեռնարկեինք ինդուստրիայի
զարգացման տեմպը, գանդաղեցնեք
կոլտնտեսությունների ու խորհանտե-
սությունների զարգացումը, հիմնվե-
լինք գյուղացիական անհատական տրե-
տեսություն վրա:

Մենք, աներկրայուրեն, կտապալե-
լինք մեր ինդուստրիան, ձախողման
կմասնակցին գյուղատնտեսության սո-
ցիալիստական վերակառուցման գործը,
ստանց հացի կմնայինք, ճանապարհ
կհարթեցինք կուլակության տիրապե-
տության համար: Մենք նստած կմնա-
լինք կտրած տաշտակի առաջ:

Ի՞նչ կլինեք, յեթե մենք լսեցինք
Տրոցկու, Չինովյեվի խմբակի «ձախ» ու-
ղորդունիստներին և արշավ սկսեցինք
1926-27 թվականին, յերբ մենք վոչ մի
հնարավորություն չունեցինք կուլակա-
յին արտադրությունը փոխարինելու
կոլտնտեսությունների և խորհանտեսու-
թյունների արտադրությամբ:

Մենք աներկրայուրեն կձախողեցինք
այդ գործում, կցուցադրեցինք մեր
թուլությունը, կուժեղացեցինք կուլա-
կության և ընդհանրապես կապիտա-
լիստական տարրերի դիրքերը, միջա-
կին կմեղեցինք կուլակության գիրկը,
կլիժեցնեցինք սոցիալիստական շինա-
րարությունը և կմնային ստանց հա-
ցի: Մենք նստած կլինեցինք կտրած
տաշտակի առաջ:

Արդյոք կլինեք նույնը:

Չուր չե, վոր լանվորներ տաում են,
կոչնա «ձախ», կհասնես աջ (ձախեր):

Ընկերներից մոմենտը կարծում են, վոր
սոցիալիզմի արշավի մեջ գլխավորը
սկսվեցինք են, իսկ յեթե ուսարե-
սիաները չեն ավելանում, չկա նաև
արշավ:

Ճիշտ և արդյոք այդ: Իհարկե, վոչ:
Թեպետեաները արշավի անհրաժեշտ

տարրն են, սակայն սեփական և վոչ
գլխավոր տարրը: Մեզ մոտ տիրող ներ-
կա պայմաններում, գլխավորը սոցիալ-
իզմի հարձակման մեջ այն և, վոր ու-
ժեղացնեք մեր արդյունաբերության
զարգացման տեմպը, մեր խորհրդային
և կոլեկտիվ տնտեսությունների զար-
գացման տեմպը, քաղաքի և գյուղի կա-
պիտալիստական տարրերին տնտեսապես
գուրա մղելու տեմպը, մորիլիզացիայի
յենթարկելը մասսաներին սոցիալիստա-
կան շինարարության շուրջը, մորիլիզա-
ցիայի յենթարկելը մասսաներին՝ կա-
պիտալիզմի դեմ: Դուք կարող եք ձեռ-
րակալել և աքտրել տասնյակ հազա-
րավոր կուլակներ, սակայն յեթե գուր
դրա համար միաժամանակ չեք անում
այն բոլորը, վոր անհրաժեշտ է տնտե-
սության նոր ձևերի շինարարությանն
արագացնելու համար, տնտեսության
հին, կապիտալիստական ձևերը նոր
ձևերով փոխարինելու համար, գյուղի
կապիտալիստական տարրերի տնտեսա-
կան գոյության և զարգացման արտա-
դրական այրուրներ խախտելու և վե-
րացնելու համար միևնույն և, կու-
լակությունը կվերածնայի և կշարունակի
աճել: Վոմենք ել կարծում են, վոր սո-
ցիալիզմի արշավը հանդիսանում է մի
առաջնություն, առանց այլևայլության,
առանց համապատասխան նախապա-
րատության, առանց ուժերի վերա-
խմբավորման արշավի ընթացում, ա-
ռանց ամբացնելու նվաճված դիրքերը,
առանց ողորդող ղեկավարների՝ հա-
ջորդություններ զարգացնելու համար:
Իսկ յեթե, որինակ, յերեան են գալիս,
գյուղացիների մի մասի կոլտնտեսու-
թյուններից դուրս գալու նշաններ, ա-
յա այդ նշանում և, վոր կտարվում
է «հեղափոխության տեղափոխությունը»
շարժման անկումը, արշավի կանգա-
սումը:

Ճիշտ և արդյոք այդ: Իհարկե, վոչ:
Նախ՝ վոչ մի արշավ, վորքան ել նա

հաջող լինել, չի կատարվում առանց վո-
րոշ ձեռքբերել, առանց վորոշ վտանգի
մեջ ընկնելու՝ Փրոնտի առանձին ճակա-
տամասերում։ Այդ հիման վրա խոսել
կանգամման կամ արշավի վիժման մա-
սին, նշանակում է հասկանալ արշավի
եյությունը։

Յերկրորդ՝ չի յեղել և չի կարող լի-
նել հաջող արշավ, առանց արշավի ըն-
թացում վերախմբավորելու ուժերը,
առանց ամբացնելու զբաղված զիբերը,
առանց ոգտադործելու ռեզերվները՝ հա-
ջողությունները զարգացնելու և արշա-
վը մինչև վերջ հասցնելու համար։ Ա-
ռանց այլևայլություն՝ առաջ ընթանա-
լիս, աշխինք՝ առանց հիշյալ պայման-
ները պահպանելու, արշավն անխուսա-
փելիորեն պետք է վոր թուլանա, վի-
ժի։ Առանց այլևայլության՝ առաջն-
թացքը մահ է արշավի համար։ Դրա
մասին վկայում է մեր քաղաքացիական
պատերազմի հարուստ փորձը։

Յերկրորդ՝ ինչպե՞ս կարելի չէ հա-
մեմատել «հեղափոխության տեղատվու-
թյունը», վոր սովորաբար առաջ է դա-
լիս շարժման տաղավարան հողի վրա,
գյուղացիների մի մասի տեղափոխու-
թյան հետ, վորտեղ առաջ է յեկել շարժ-
ման շարունակվող վերելքի հողի վրա,
մեր ամբողջ սոցիալիստ. շինարարու-
թյան և արդյունաբերական ու կուլտր-
տեսական շինարարության շարունակ-
վող վերելքի հողի վրա, մեր հեղափո-
խության շարունակվող վերելքի հողի
վրա։ Ի՞նչ առնչություն կարող է լինել
այդ յերկու միանգամայն տարբեր յերե-
վույթների միջև։

դ) Վժժը և բայլեվիկյան արշավի
եյությունը մեր արդի պայմաններում։

Բայլեվիկյան արշավի եյությունը
նախ և առաջ կայանում է նրանում,
վոր մենք մորիլեղացիայի յնթարկներ
մասսաների դրամակարգային զդոնու-
թյունը և հեղափոխական ակտիվու-
թյունը մեր յերկրի կապիտալիստա-

կան տարրերի դեմ, մորիլեղացիայի
յենթարկներ մասսաների տեղգծուոր-
ծական նախաձեռնությունը և յերնա-
զործունեյությունը՝ մեր հիմնարկների
կազմակերպությունների բյուրոկրա-
տիզմի դեմ, վորը ծածկի տակ և սյա-
հում մեր իրավակարգի ընդերքում
թագնված ընդերքները, վորը թույլ չի
տալիս ոգտադործել դրանք. կազմա-
կերպել մասսաների մրցությունը և
աշխատանքային վերելքը՝ աշխատանքի
արտադրողականությունը բարձրացնելու
համար, սոցիալիստական շինարա-
րությունը ծավալելու համար։

Յերկրորդ՝ սոցիալիստական արշավի
եյությունն այն է, վոր մենք կազմա-
կերպենք, վերակազմենք արժիտի-
նական, կոոպերատիվ, խորհրդային և
ամեն տեսակ մասսայական այլ կազ-
մակերպությունները զորոշական ա-
բողջ աշխատանքը, համաձայն վերա-
կառուցման շրջանի պահանջներին։
Ստեղծենք նրանցից ամենից ավելի
ակտիվ հեղափոխական աշխատողների
կորիզ, հետ մղելով և մեկուսացնելով
ոսրոբյունիստական, տրեյդունիոնիստա-
կան, բյուրոկրատիկ տարրերը, դուրս
վաղենք նրանցից խորթ, այլասերված
տարրերը, առաջ քաշենք նոր աշխա-
տողներ ներքևից։

Այս բայլեվիկյան արշավի եյու-
թյունն այն է, վոր մենք մորիլեղա-
ցիայի յենթարկներ մեծագույն միջոց-
ներ՝ ինդուստրիան, մեր խորտանե-
սությունները և կոլտնեսություն-
ները Փրոնտավորելու համար, ամբողջ
զործը ծավալելու համար ուղարկենք
մեր կուսակցության լավագույն մարդ-
կանց։

Վերջապես՝ բայլեվիկյան արշավի
եյությունն այն է, վոր մենք մորիլեղա-
ցիայի յենթարկներ իրեն՝ կուսակցու-
թյունը՝ կազմակերպելու ամբողջ ար-
շավը, ամբացնենք, մարտունակ դարձ-
նենք կուս. կազմակերպությունները,

դուրս վաղենք այնակցի բյուրոկրա-
տիզմի, այլասերման տարրերը, մեկու-
սացնենք, հետ մղենք աջ և «ձախ»
թեքման արտահայտիչներին, լենինյան
կուսակցությունից առաջին պլանը քա-
շելով իտիական կայուն լենինյան-
ներին։

Սրանք են բայլեվիկյան արշավի
հիմունքները ավյալ մոմենտում։

Ի՞նչպե՞ս է իրականացնում կուսակ-
ցությունը արշավի այդ պլանը։

Դուք գիտեք, վոր կուսակցությունն
այդ պլանն իրականացնում էր ամենայն
հնարավորություններով։

Գործ ահալեց նրանից, վոր կուսակցու-
թյունն ահալեց լայն ինքնաքնադատու-
թյուն, կենտրոնացնելով մասսաների
ուղղորդությունը մեր շինարարության
թերությունների վրա, մեր կազմա-
կերպությունների, հիմնարկների թե-
րությունների վրա։ Դեռ 15-րդ համա-
գումարում հայտարարված էր, վոր
անհրաժեշտ է ուժեղացնել ինքնաքն-
նադատությունը։ Մի կողմից Շախտի
զործը և արդյունաբերության այլ և
այլ ճյուղերում կատարվող վնասարար-
ությունը, վորը յերևան հանեց հեղա-
փոխական հոտառության բացակայու-
թյունը կուսակցության առանձին ս-
զակներում, մյուս կողմից պալքարը
կուլակության դեմ, վորը հայտարարեց
մեր գյուղական կազմակերպություննե-
րի թերությունները, և՛ այլևի խը-
թանցին ինքնաքնադատությունը։

Կենսովոր, իր 1928 թվականի հունիսի
յերկուսի դիմումով, վերջնական ձևվա-
կերպում ավելց ինքնաքնադատության
կամպանիային, կոչ անելով կուսակցու-
թյան և բանվոր դասակարգի բոլոր ու-
մերին՝ ծավալել ինքնաքնադատություն-
ը «վերելքի միջև ներքև և ներքև-
վից մինչև վեր, առանց նկատի ունե-
նալու անձնավորությունները»։ Սահ-
մանադեմով արոցիկիստական «քննա-
դատությունը» վոր գալիս է բարիկադի
ընդ. ՍՍԱԼԻՆԵ ՁԵԿՈՅՈՅԵՄԸ

մյուս կողմից, վորի նպատակն է վար-
կարել, թուլացնել խորհրդային իշ-
խանությունը, կուսակցությունը հայ-
տարարեց, վոր ինքնաքնադատության
խնդիրն է՝ անողաբար հրապարակ
հանել մեր աշխատանքի թերություն-
ները, բարելավելու համար մեր շինա-
բարությունը, ամբացնելու համար
խորհրդային իշխանությունը։ Հայտնի
չէ, վոր կուսակցության կոչն աշխույժ
ործագանք գտավ բանվոր դասակարգի
և գյուղացիության մասսաներում։

Այնուհետև կուսակցությունը կազ-
մակերպեց պալքարի լայն կամպանիա,
բյուրոկրատիզմի դեմ, տալով կուսակ-
ցական, արժիտիվական, կոոպերա-
տիվ և խորհրդային կազմակերպու-
թյունների գտման լուղուղը. կուսակ-
ցական արժիտիվական կոոպերատիվ
և խորհրդային կազմակերպություննե-
րը խորթ, բյուրոկրատացած տարրերից
մաքրելու լուղուղը։ Այդ կամպանիայի
շարունակությունն է կազմում Կենտ-
կոմի և ԿՎՀ-ի 1930 թվականի մարտի
16-ի հայտնի վորոշումը, բանվորներին
պետապարտում աշխատելու համար
առաջ քաշելու մասին, խորհրդային ա-
պարատի նկատմամբ բանվորական մաս-
սայական վերահսկողություն սահմանե-
լու մասին (գործարանների շեֆու-
թյուն)։ Հայտնի չէ վոր այդ կամ-
պանիան մեծագույն վերելք, ակտիվու-
թյուն առաջացրեց բանվորական մաս-
սաներում։ Այդ կամպանիայի արդյունքն
և կուսակցության հեղինակության հրա-
կայական չափով բարձրանալն աշխտա-
վոր մասսաների մեջ, բանվոր դասա-
կարգի վառահույթյան աճումը զեպի
կուսակցությունը, նորանոր հարյուր և
հազարավոր բանվորների մտնելը կու-
սակցության մեջ, բանվորների բանա-
ձեվերը՝ ամբողջ ցեխերով, գործարան-
ներով կուսակցությունից մեջ մտնելու
ցանկություն մասին։ Վերջապես այդ
կամպանիայի արդյունք է մեր կազմա-

վերադարձվածների ազատվելը մի շարք անշարժ, բյուրոկրատիկ տարրերից, ՀԱՄԿԿ-ի ազատվելը ոսկորային հաստիքներից, հասն հին ղեկավարություններից:

Այդպիսով, կուսակցությունը կազմակերպեց սոցիալիստական լայն մրցում, աշխատանքային մասնաշաղկապ խանդավառություն դործարաններում: Կուսակցության 16-րդ կոնֆերենցիայի կոչը սոցիալական մասին հաստատուն ունեցող վրա դրեց այդ դործը: Հարվածային բրեզդեղներն առաջ են տանում այդ դործը:

Լենինյան կոմսոմոլը և նրա ղեկավարած բանվոր յերիտասարդությունը վճռական հանդուրժողներով ընդարձակեցին սոցիալական, հարվածայնության դործը: Պետք է ընդունել, վոր մեր հեղափոխական յերիտասարդությունը բացառիկ դեր խաղաց այդ դործում: Այլևս տարակույս չի կարող լինել, վոր մեր շինարարության ամենակարգավոր փաստերից մեկը—յեթե վոչ ամենակարգավոր փաստը, ավյալ մոսկենսում հանդիսանում է դործարանների, Ֆարբիկների սոցիալիստական մրցությունը, հարյուր հազարավոր բանվորների մրցականը՝ սոցիալական ասպարիզում ձեռք բերված արդյունքների մասին, հարվածայնության լայն զարգացումը: Միայն կույրերը չեն տեսնում, վոր մասնակցի հոգեբանությունը մեզ, նրանց վերաբերմունքի մեջ դեպի աշխատանք, տեղի յե ունեցել իսկայական բեկում, վորն արմատացրեց փոխեց մեր գործարանների, ֆարբիկաների կերպարանքը: Դեռ շատ ժամանակ չե, վոր ձայներ ելին լավում սոցիալական հարվածայնության «մտացածին» լինելու, նրա անկարողության մասին: Այժմ այդ «իմաստուն» մարդիկ նույն իսկ ծարրի չեն արժանանում, նրանց պարզապես համարում են իրենց կյանքն ապրած «իմաստուններ»: Այժմ սոցիալական, հարվածայնության դործը

հանդիսանում է նվաճված, ամբողջական դործ: Փաստ է, վոր մեղանում սոցիալական լծված են վոչ պակաս, քան 2.000.000 բանվորներ, իսկ հարվածային բրեզդեղների մեջ ներդրակվել են 1.000.000-ից ավելի բանվորներ:

Սոցիալական մեջ ամենանշանավորն այն է, վոր նա արմատական հեղաշրջում է ստեղծում աշխատանքի վերաբերմամբ մարդկանց ունեցած հայացքների մեջ, վորովհետև նա աշխատանքը ծանր լուծել, ինչպես նա համարվում էր առաջ, վերածում է փառքի դործի, արիության, հերոսության դործի: Նման վոչ մի բան չկա և չի կարող լինել կապիտալիստական յերկրներում: Այնուհետև կապիտալիստների մոտ, հասարակության հավանության արժանացող ամենացանկալի դործն է՝ ունենալ ունեւտ, սոկոմներ, ապրել սոկոմներով, աղատ լինել աշխատանքից, վոր համարվում է արգահատելի զբաղմունք: Մեղանում, իՍՀՄ-ում, ընդհակառակը, հասարակական հավանության արժանացող ամենացանկալի դործն է դառնում աշխատանքի հերոս լինելու հնարավորությունը, միլիոնավոր աշխատավորների մեջ հարգանքի պակաս չընկալված՝ հարվածայնության հերոս լինելու հնարավորությունը:

Վոչ պակաս նշանակություն պետք է համարել հարվածայնության մեջ այն փաստը, վոր նա սկսվում է տարածվել նաև գյուղում, ընդգրկելով արդեն մեր կուստետետությունները և խորհտետետությունները: Բոլորին ել հայտնի յեն կուստետետականների և խորհտետետականների միլիոնավոր մասնակցների իսկական աշխատանքային խանդավառությունը բաղմալի փաստերը:

Ո՞ր կարող եր մերիկ-յերիկ տարբեր առաջ յերազել սոցիալական, հարվածայնության այդպիսի հանդուրժողների մասին:

Այնուհետև Կուսակցությունը յեր-

կրի Ֆինանսական, միջոցները մարիլի-զացիայի յենթարկեց խորհտետետությունները և կուստետետությունները ծավալելու համար, խորհտետետությունների ընձեռեց լավագույն կազմակերպիչներ, կուստետետություններին ոգնելու համար ավել 25.000 առաջավոր բանվորներ, կուստետետական գյուղացիները լավագույն մարդկանց առաջ քաշեց կուստետետությունները ղեկավարելու համար, կազմակերպեց դասընթացներից անց կուստետետականների համար: Այդպիսով հիմք դրեց լավ կուստետետական շարժման կայուն, փորձված կազմեր պատրաստելու դործին:

Վերջապես կուսակցությունը վերազգացեց իր շարքերը մարտական ձեւով, վերադրեց մամուլը, պայքար կազմակերպեց յերկու Ֆրոնտով, ջախջախեց տրոցիկիզմի մնացորդները, վերջապես նապես ջախջախեց ավ ուկրոնիստներին, մեկուսացրեց հաշմուղականներին և այդպիսով ապահովեց իր շարքերի միասնությունը: Լենինյան դժի հիման վրա, վորն անհրաժեշտ է հաջող արշավի համար, կիրառեց արշավի ճիշտ ղեկավարումը, զգուշացնելով, իրենց տեղը կանգնեցնելով ինչպես աջերի բանակի «աստիճանականներին», այնպես ել «ձախ» խոտորնակներին՝ կուտրետետական շինարարության ասպարիզում:

Սրանք են կուսակցության հիմնական այն ձեռնարկումները, վոր կիրառել են նա ամբողջ Ֆրոնտով արշավն իրադրեւելու համար:

Բոլորին հայտնի յե, վոր այդ արշավը հանդուրժամբ պատկվեց մեր աշխատանքի բոլոր ասպարիզներում:

Այս է տես պատճառը, վոր մեզ հաջողվեց հաղթանակել մեր ժողովրդական տնտետության վերակառուցման շրջանի մի շարք դժվարությունները:

Այս է տես պատճառը, վոր մեզ հաջողվեց և հաղթանակել մեր շինարար-

րության ամենամեծ դժվարությունը՝ գյուղացիության հիմնական մասնակցի շրջադարձի դժվարությունը դեպի սոցիալիզմի կողմը:

Ոտար յերկրացիները յերբմն հարցնում են իՍՀՄ-ի ներքին դրության մասին: Սակայն, մի՞թե կարող է կասկած լինել, վոր իՍՀՄ-ի ներքին դրությունը ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ Ե, ԱՆՍԱՍՏԱՆ Ե: Տեսեք կապիտալիստական յերկրները՝ ճշնաժամի, դործազրկության աճումն այդ յերկրներում, դործազույններ, լուկաուսներ, հակալատարական ցույցեր—ի՞նչ համեմատություն կարող է լինել այդ յերկրների ներքին դրության և իՍՀՄ-ի ներքին դրության միջև:

Պետք է ընդունել, վոր ներկայումս խորհրդային իշխանությունը հանդիսանում է ամենահաստատուն իշխանությունն աշխարհում գոյություն ունեցող բոլոր իշխանությունների միջև: (ծավելը):

8. ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԻՍԵՏ

Այսպիսով, մենք ունենք իՍՀՄ ներքին դրության պատկերը:

Միաժամանակ մենք ունենք նաև ամենագլխավոր կապիտալիստական յերկրների ներքին դրության պատկերը:

Ակամա հարց է ծագում. իսկ ի՞նչ արդյունքներ կստանանք, յեթե հակադրենք միմյանց և համեմատենք այս յերկու պատկերները:

Այս հարցը հետազոտելու է մանավանդ այն պատճառով, վոր բոլոր յերկրների բուրժուական դործիչները, բոլոր աստիճանների ու դույնի բուրժուական մամուլը—սկսած ցալտուն կապիտալիստներից, մինչև մենչևիկա-տրոցիկապականները—միաձայն ճշում են կապիտալիստական յերկրների «ճաղկաման» և իՍՀՄ-ի «կործանման», իՍՀՄ-ի

Ֆինանսական և տնտեսական «կրաֆտ մասին» և այլն:

Յեւ վայրկեան ուրեմն՝ վո՞րոնք են մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում և նրանց մոտ, կապիտալիստական յերկրներում՝ գոյութիւն ունեցող դրութեան վերլուծութեան արդուները:

Հիշատակենք գլխավոր և հանրահայտ փաստերը:

Նրանց, կապիտալիստներէ մոտ, տրեւեալական ճգնաժամ, արտադրութեան տնկում, ինչպէս արդուներէն յետոյ տապալիստներ, այնպէս էլ գոյութեան տնկում: Մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում տնտեսական վերելք և արտադրութեան աճում ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր ճյուղերում:

Նրանց, կապիտալիստներէ մոտ—աշխատավորներէ նյութական դրութեան վատթարացում, բանվորներէ աշխատավարձի իջեցում, գործադրութեան աճում:

Մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում—աշխատավորներէ նյութական դրութեան վերելք, բանվորներէ աշխատավարձի բարձրացում, գործադրութեան կրճատում:

Նրանց, կապիտալիստներէ մոտ—գործադուներէ և դեմոնտրացիաներէ աճում, վորն առաջ և բերում միլիոնավոր բանվորական ուրբէ կորուստ:

Մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում—գործադուներէ բացակայութիւն, բանվորներէ և գոյութեան յետոյ աշխատանքային վերելքի աճում, վորը տալիս և մեր յերկրին միլիոնավոր լրացուցիչ բանվորական ուրբէ:

Նրանց, կապիտալիստներէ մոտ—ներքին դրութեան քրոն, բանվոր դատարարի հեղափոխական շարժման աճում՝ բնդեմ կապիտալիստական օւթիմի:

Մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում—ներքին դրութեան ամբապնդում, բանվոր դատարարի միլիոնավոր մասսաներէ համախմբում Խորհրդային իշխանութեան շուրջը:

Նրանց, կապիտալիստներէ մոտ—աշխատանքի հարցի քրոն, ազգային ազատագրական աճում Հնդկաստանում, Հնդկաշինում, ինդոնեզիայում, Ֆիլիպպին կղզիներում և այլն, վորը փոխում և ազգային պատերազմի:

Մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում—ազգային յեղափոխութեան հիմքերի ամբապնդում, ազգամիջեան խաղաղութեան ապահովում, ԽՍՀՄ ժողովուրդներէ միլիոնավոր մասսաներէ համախմբում Խորհրդային իշխանութեան շուրջը:

Նրանց, կապիտալիստներէ մոտ—չփոթութիւն, դրութեան հետագա փառանալու հեռանկար:

Մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում—հապառ դեպի մեր ութերը, դրութեան հետագա բարելավման հեռանկար:

Շաղակրատում են ԽՍՀՄ-ի «կործանման» մասին, կապիտալիստական յերկրներէ «ծաղկման» մասին: Ավելի ճիշտ է՞ լինի խոսել նրանց անխուսափելի կորստեան մասին, վորոնք այժմ «անակնկալ» կերպով ընկել են տնտեսական ճգնաժամի ջրաստուշտի մեջ և դեռ անհայտ կարողութեամբ դուրս գալ անկման ճահճուցից:

Վո՞րեղ են այնքան լուրջ ճախողման պատճառները, վոր գոյութիւն ունեն կապիտալիստներէ մոտ, և այնքան լուրջ հաջողութիւններէ պատճառները, վոր կան մեզանում, ԽՍՀՄ-ում:

Ասում են, թէ ժողովրդական տնտեսութեան վիճակը շատ բանով կախած և կապիտալի առատութիւնից, կամ պակասութիւնից: Այդ, ի հարկէ, ճիշտ է: Չի բացառուում արդոյդ կապիտալիստական յերկրներէ կրկնաւոր և ԽՍՀՄ-ի վերելքը կապիտալիստական առատութեամբ մեզ մոտ և պակասութեամբ նրանց մոտ: Վո՞նչ, ի հարկէ վո՞նչ: Ամենքին հայտնի յէ, վոր կապիտալ ԽՍՀՄ-ում շատ ավելի քիչ կա, քան կապիտալիստական յերկրներում: Յեթե գործը վճարելով տալիս դեպքում կուտակման վի-

ճակով, ապա մենք կուենայինք ճգնաժամ, իսկ կապիտալիստական յերկրները կուենային վերելք:

Ասում են թէ, տնտեսութեան վիճակը շատ բանով կախած և տնտեսական կադրերի տեխնիկական և կազմակերպչական պատրաստութիւնից, կոփածութիւնից: Այդ, ի հարկէ, ճիշտ է: Չի՞ բացառուում արդոյդ կապիտալիստական յերկրներէ կրկնաւոր և ԽՍՀՄ-ի վերելքը տեխնիկական կադրերի պակասութեամբ նրանց մոտ, և նրանց առատութեամբ մեզ մոտ: Վո՞նչ, ի հարկէ վո՞նչ: Ամենքին հայտնի յէ, վոր տեխնիկական մարդկանց կադրեր կապիտալիստական յերկրներում անհամեմատ ավելի շատ կան, քան մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում: Մենք յերբեք չենք թագցել և մտադիր չենք թագցնելու վոր տեխնիկայի ասպարիզում մենք գերմանացիներէ, անգլիացիներէ, ֆրանսիացիներէ, իտալացիներէ, և ամենից առաջ ամերիկացիներէ աշակերտներն ենք: Վո՞նչ, բանն աշատեղ չի վճարում տեխնիկական կադրերի առատութեամբ կամ պակասութեամբ, թեկ կադրերի սրբութեան ունի լուրջ նշանակութիւն ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման համար:

Գուցե՞ հարցի լուծումն այն է, վոր կուտուրական վիճակի մակարդակը մեզանում ավելի բարձր է, քան կապիտալիստական յերկրներում: Դարձյալ վո՞նչ: Ամենքին հայտնի յէ, վոր մասսաներէ ընդհանուր կուտուրական մակարդակը մեզանում ավելի ցածր է, քան Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Գերմանիայում: Վո՞նչ, բանը մասսաների կուտուրականութիւնը չէ, թեկ զա ունի հրկայական նշանակութիւն ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման համար:

Թերե՞լս պատճառն այտեղ կապիտալիստական յերկրներէ զեկաւարներէ անձնական հատկութիւններէ մեջ պետք և փնտուր: Դարձյալ վո՞նչ: Կրկնենք

ճնշել են կապիտալիզմի տիրապետութեան սկզբնավորութեան հետ միասին: Ահա մի դարից ավելի յէ, ինչ տեղի յեն ունենում կապիտալիզմի պարբերական տնտեսական կրկնաւոր, կրկնվելով յուրաքանչյուր տասնյերկու, տասը, ութ և ավելի պակաս տարիներէ ընթացքում: Կապիտալիզմի բոլոր կուտակութեանները, կապիտալիզմի բոլոր փոքր շառանգութեան գործիչները—սկսած «ամենահանճարեղներից», մինչև ամենամիջակները—փորձել են իրենց ութերը ճգնաժամի «կանխման» կամ «վոչնացման» գործում: Բայց, նրանք բոլորն էլ պարտութիւն են կրել: Եւ ի՞նչ դարձանալու բան կա այտեղ, վոր Հոլանդի իր խմբի հետ միասին նույնպէս պարտութիւն կրեց: Վո՞նչ, բանն այտեղ կապիտալիզմի զեկաւարներէ, կամ կուտակութիւններէ մեջ չէ, թեկ կապիտալիզմի և՛ զեկաւարներէ, և՛ կուտակութիւններն ունեն այտեղ վոչ փոքր նշանակութիւն:

Ապա ուրեմն բանն ինչո՞ւն է: Ի՞նչն է պատճառը, վոր ԽՍՀՄ, չնայած նրա կուտուրական հետամնացութեան, չնայած կապիտալիստական պակասութեան, չնայած տեխնիկական կոփածութեան պատրաստութեան տնտեսական կադրերի պակասութեան, գտնվում և աճող տնտեսական վերելքի վիճակում և ունի տնտեսական շինարարութեան ֆրոնտում վճողական հաջողութիւններ, իսկ առաջավոր կապիտալիստական յերկրները, չնայած կապիտալիստական առատութեան, չնայած տեխնիկական կադրերի առատութեան և կուտուրականութեան ավելի բարձր մակարդակի, դրանում և աճող տնտեսական ճգնաժամի վիճակում, տնտեսական զարգացման ասպարիզում կրում են պարտութեան պարտութեան յետևից:

Պատճառը—մեր և կապիտալիստներէ տնտեսութեան սխառմաների տարբերութիւնն է:

Պատմաբար—տնտեսաբար կապիտալիստական սխեմի ուսմանը: Նույն ժամանակ—տնտեսաբար խորհրդային սխեմի առավելություններն են՝ համեմատած կապիտալիստական սխեմի հետ:

Ի՞նչ է տնտեսության խորհրդային սխեմը:

Տնտեսության խորհրդային սխեմը նշանակում է, վոր՝

1. Կապիտալիստների դասակարգի իշխանությունը ապալված է և վրաստիված բանվոր դասակարգի իշխանությամբ:

2. Արտադրության դործիքներն ու միջոցները, հողը, ֆարերկանքը, դործարանները և այլն խլված են կապիտալիստներից և հանձնված ի սեփականություն բանվոր դասակարգին, գյուղացիության աշխատավորական մասսաներին:

3. Արտադրության զարգացումն ստորագրված է վոր թե կոնկրետ նյութի և կապիտալիստական շահույթի ապահովման սկզբունքի, այլ պլանային դեկավարության և աշխատավորության նյութական ու կուլտուրական մակարդակի սխեմամտիկ բարձրացման սկզբունքին:

4. Ժողովրդական յեկամտի բաշխումը տեղի չէ ունենում վոր թե հողուտ շահագործող դասակարգերի և նրանց բաղձամարդ պարտիզանական սպասարկության վորքերի հարստացման, այլ հողուտ բանվորների և գյուղացիների նյութական զբոսության սխեմամտիկ բարձրացման և սոցիալիստական արտադրության ընդարձակման քաղաքում ու գյուղում:

5. Աշխատավորության նյութական զբոսության սխեմամտիկ բարելավումը և նրանց պահանջների (դեղական ունեակության) անընդհատ աճումը, լինելով արտադրության ընդարձակման մշտապես աճող աղբյուր, ապահովում է բանվոր դասակարգը դեբարտադրության

նշանակությունը, դործարգրության աճումը և այլն:

6. Բանվոր դասակարգը հանդիսանում է յեկարի տերը, վորն աշխատում է վոր թե կապիտալիստների համար, այլ իր սեփական դասակարգի համար: Ի՞նչ է տնտեսության կապիտալիստական սխեմը:

Տնտեսության կապիտալիստական սխեմը նշանակում է, վոր—

1. Իշխանությունը յեկարում պատկանում է կապիտալիստներին:

2. Արտադրության դործիքներն ու միջոցները կենտրոնացված են շահագործողների ձեռքում:

3. Արտադրության ստորագրված է վոր թե աշխատավոր մասսաների նյութական զբոսության բարելավման սկզբունքին, այլ կապիտալիստական մեծ շահույթի ապահովման սկզբունքին:

4. Ժողովրդական յեկամտի բաշխումը կատարվում է վոր թե հողուտ աշխատավորության նյութական զբոսության բարելավման, այլ հողուտ շահագործողների մաքսիմում շահույթների ապահովման:

5. Կապիտալիստական ուղիներաշխույժ է և արտադրության արագ աճումը, վորոնց նպատակն է կապիտալիստների բարձր շահույթների ապահովումը, դեմ է տնտես, վորպես արդիւթի, աշխատավորության միլիոնավոր մասսաների մուրացիկային վիճակին և նյութական ապահովության իջնման խնդրին, մասսաներ, վորոնք վոր միշտ հնարավորություն ունեն բավարարելու իրենց պահանջները, նույնիսկ ծայրահեղ նվազագույնի սահմաններում, վորն անխուսափելիորեն հող է ստեղծում դեբարտադրության, անխուսափելի կրիզիսների, դործարգրության աճման և այլնի համար:

6. Բանվոր դասակարգը հանդիսանում է վորպես շահագործվող դասակարգ,

վորն աշխատում է վոր թե իր համար, այլ ստոր դասակարգի շահագործողների դասակարգի համար:

Սրանք են տնտեսության խորհրդային սխեմի առավելությունները՝ կապիտալիստական սխեմի համեմատությամբ:

Սրանք են տնտեսության սոցիալիստական կազմակերպության առավելությունները, տնտեսության կապիտալիստական կազմակերպության հանդեպ:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր մեզ մոտ, ի՞նչ է պատճառը, վոր մեզ տնտեսական վերելք, իսկ նրանց, կապիտալիստների մոտ—աճող տնտեսական նվազում:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր մեզ մոտ, խորհրդային Միության մեջ մասսաների ապահովման (գնողական ունեակության աճումն ամբողջ ժամանակ դեբարտացում է արտադրության աճումը, առաջ մղելով արտադրությունը, իսկ նրանց, կապիտալիստների մոտ, ընդհանրացող, մասսաների ապահովման (գնողական ունեակության) աճումը յեկար չի հասնում արտադրության աճմանը, ամբողջ ժամանակ հետ է մնում նրանից, շատ անգամ արտադրությունը դատապարտելով նվազման:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր ներքին կապիտալիստների մոտ բոլորովին նորմալ է համարվում նվազումների ժամանակ վորնչացնել աղբյուրների «ավելացումը» և այլն «ավելորդ» գյուղատնտեսության և այլն «ավելորդ» գյուղատնտեսության մթերքները, բարձր գները պահպանելու համար, մինչդեռ մեզ մոտ, պահպանելու համար, մինչդեռ մեզ մոտ, ի՞նչ է պատճառը, վոր մեզ մոտ, խորհրդային հանրապետություններն են յեկար հեղինակներին գծանոց կուղարկելին (ծափահարություններ):

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր այնտեղ, կապիտալիստների մոտ—բանվորները դործարգու և ցույցեր են տնտես, կազմակերպելով հեղափոխական պայքար ընդդեմ գյուղատնտեսական կապիտալիստական իշխանության:

Սրանք են տնտեսության խորհրդային սխեմի առավելությունները՝ կապիտալիստական սխեմի համեմատությամբ:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր մեզ տնտեսական վերելք, իսկ նրանց, կապիտալիստների մոտ—աճող տնտեսական նվազում:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր մեզ մոտ, խորհրդային Միության մեջ մասսաների ապահովման (գնողական ունեակության աճումն ամբողջ ժամանակ դեբարտացում է արտադրության աճումը, առաջ մղելով արտադրությունը, իսկ նրանց, կապիտալիստների մոտ, ընդհանրացող, մասսաների ապահովման (գնողական ունեակության) աճումը յեկար չի հասնում արտադրության աճմանը, ամբողջ ժամանակ հետ է մնում նրանից, շատ անգամ արտադրությունը դատապարտելով նվազման:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր ներքին կապիտալիստների մոտ բոլորովին նորմալ է համարվում նվազումների ժամանակ վորնչացնել աղբյուրների «ավելացումը» և այլն «ավելորդ» գյուղատնտեսության և այլն «ավելորդ» գյուղատնտեսության մթերքները, բարձր գները պահպանելու համար, մինչդեռ մեզ մոտ, պահպանելու համար, մինչդեռ մեզ մոտ, ի՞նչ է պատճառը, վոր մեզ մոտ, խորհրդային հանրապետություններն են յեկար հեղինակներին գծանոց կուղարկելին (ծափահարություններ):

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր այնտեղ, կապիտալիստների մոտ—բանվորները դործարգու և ցույցեր են տնտես, կազմակերպելով հեղափոխական պայքար ընդդեմ գյուղատնտեսական կապիտալիստական իշխանության:

«Այժմ մեր դիվանը ներդրում է թյուր միջադեպին հեղափոխության վրա մենք դործում ենք մեր տնտեսական բաղադրականության միջոցով: Բոլորը նայում են խորհրդային, ուսական հանրապետության վրա, — բոլորը աշխատավորները յերկրագնդի բոլոր յերկրներում՝ ստանց վորեն բացատրության, առանց վորեն չափազանցման: Այս բանին մենք հասել ենք: Կապիտալիստները վորեն յուսության մատնել և թողցնել չեն կարող: Ուստի նրանք ամենից շատ են վորում մեր տնտեսական սխալները, մեր թուլությունը: Այս ասպարեզն եփոխադրված պայքարը համախարհային մասշտաբով: Լուծենք մենք այս խնդիրը — և այն փամանակ մենք հաղթանակ կտանենք միջադեպին մասշտաբով հավասարակշռ ու վերջնականորեն» (Հատոր 18, էջ՝ 282): Պետք է խոստովանել, վոր Լենինի առաջադրած խնդիրը մեր կուսակցության իրադրժում և հաղորդությամբ:

9. ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

1. Ամենից առաջ արդյունաբերության միշտ բաշխումը ԽՍՀՄ-ում: Ինչպես ել վոր զարգացնել ժողովրդական տրնտեսությունը, անկարելի չե խուսափել այն հարցից, թե ինչպես ճիշտ բաշխենք արդյունաբերությունը, վորպես ժողովրդական տնտեսության առաջատար ճյուղ: Այժմ տիրում է այնպիսի դրություն, վոր մեր արդյունաբերությունը, ինչպես և մեր ժողովրդական տնտեսությունը, հենվում է հիմնականում ամխային-մետաղարդյունաբերական բազայի վրա Ուկրաինայում: Հասկանալի չե, վոր առանց այսպիսի բազայի, անհնարին է յերկրի ինդուստրացումը: Յեւ այդպիսի բազա մեզուհում հանդիսանում է Ուկրաինայի վա-

ռեկանյութային — մետաղարդյունաբերական բազան: Բայց կարող է արդյոք հետադադում ել միայն այդ բազան յավարարել և՛ հարավը, և՛ ԽՍՀՄ-ի կենտրոնական մասը, և՛ Հյուսիսը, և՛ Հյուսիս-Արեւելքը, և՛ Հեռավոր Արեւելքում Թուրքեստանը: Բոլոր տվյալներն ասում են մեզ, վոր չի կարող: Նորը մեր ժողովրդական տնտեսության մեջ, ի միջի այլոց այն է, վոր այդ բազան մեզ կամար արդեն անբավարար է դարձել: Նորն այն է, վորդիսդի ամեն կերպ զարգացնելով այդ բազան նաև հետադադում, միաժամանակ անմիջապես սկսեմք ստեղծել յերկրորդ ամխային-մետաղարդյունաբերական բազան: Այդպիսի բազա պետք է լինի Ուկրաինայից հեռավոր, Կուզնեցկի կոմբինատը, Կուզնեցկի կոկսացող ածխի միացումն Ուրալի հանքի հետ (ծափեր): Ավտոդրժարանի կոուցումը Նիժնի Նովոդուրոգում, տրակտորային դրժարանները — Չելյաբինսկում մեքենայիական դրժարանի կոուցումը Ավերդովսկում, կոմբայների դրժարանների կոուցումը Սարատովում և Նովո Սիբիրսկում, աճող դուռավոր մետաղարդյունաբերության առկայությունը Սիբիրում ու Ղազախստանում, վոր պահանջում է նորոգման արհեստանոցների ցանցի ստեղծում և մի շարք հիմնական մետաղարդյունաբերական դրժարաններ կոուցումն Արեւելքում ու, վերջապես, Նովո Սիբիրսկում և Թուրքեստանում տեղադրվող դրժարանների կոուցման վերաբերյալ վորոշումը հրամայաբար պահանջում են անմիջապես դրժի անցնել՝ յերկրորդ ամխամետաղարդյունաբերական բազա Ուրալում ստեղծելու դրժին:

Դուք դիտեք, վոր մեր կուսակցության կենտրոնն Ուրալից վերաբերյալ իր բանաձևվում հենց այս վորով և որոշահայտվել:

2. Այնուհետև պալիս և գյուղատնտեսության հիմնական ճյուղերը ԽՍՀՄում

միշտ բաշխելու պրոբլեմը, մեր մարդերն ըստ դյուղատնտեսական կուլտուրաների ու ճյուղերի մասնադիտացնելու պրոբլեմը:

Հասկանալի չե, վոր մանր-գյուղացիական տնտեսության պայմաններում մասնադիտացման լուրջ կիրառումն անհնարին է: Անհնարին է վորովհետեւ մանր տնտեսությունը, վորպես անկայուն և անհրաժեշտ ռեզերվները դուրկ տնտեսություն, հարկարված է զարգացնել ամեն տեսակ կուլտուրաներ, վորպեսզի մի տեսակի կուլտուրաների անհաջողության դեպքում կարելի լինի անցնել մյուսներին: Հասկանալի չե, նաև վոր առանց ապահովելու հացահատիկի վորոշ ռեզերվների պետության մեքենայի լինելը, անկարելի չե լավ հիմքերի վրա դնել մասնադիտացման գործը: Իսկ սեննալով պետության ձեռքում հացահատիկի ռեզերվները, մենք կարող ենք և պետք է խնդիր դնենք ըստ կուլտուրաների ու ճյուղերի մասնադիտացումը ճիշտ կազմակերպելու մասին: Ըստ վորում այս դրժի յերկես հանդիսանում է հացահատիկի պրոբլեմի վերջնական լուծումը: Յեւ ասում եմ «Երկակետ», վորովհետեւ առանց հացահատիկի պահեստների հարուստ ցանցի կազմակերպման, նաև անանդեղի, կան, բամբակադրժարան, ճակնդեղի, վորչի և ծխախոտի շրջաններում անկարելի չե առանջ շարժել անասնաբուծությունը և տեխնիկական կուլտուրաները, անկարելի չե ապահովել մեր մարդերն ըստ կուլտուրաների և նրանց ճյուղերի մասնադիտացնելու դրժի կազմակերպումը:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի ողտադրժենք մեր առաջ բացվող հնարավորությունները և առաջ շարժենք այդ դրժը:

3. Այնուհետև զալիս է կադրերի պրոբլեմը, ինչպես արդյունաբերության ասպարիզում, նույնպես և դյուղատնտեսության

տնտեսության ասպարիզում: Բոլորին հայտնի չե մեր տնտեսական կադրերի, մեր մասնագետների, տեխնիկների և տնտեսական աշխատողների թույլ տեխնիկական կոմպլեքսությունը:

Գործը բարդանում է նրանով, վոր մասնագետների մի մասը, վորը կապված է նախկին տերերի հետ, մշուսներ ստանալով արտասահմանից, անցել էր վնասարարական դրժի գլուխ: Գործն էլ ավելի չե բարդանում նրանով, վոր մեր տնտեսավար «կոմունիստների» մի ամբողջ շարք Հայտարարեց այդ դրժում հեղափոխական աշարվություն և հաճախ հոգեկան դեռության մեջ ընկավ վնասարար տարրերի մոտ: Մինչդեռ մեր առջև կանգնած են ամբողջ ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման հսկայական խնդիրներ, վորոնք պահանջում են նոր տեխնիկային տիրապետություն ընդունակ մեծ քանակով նոր կադրեր: Այս կապակցությամբ կադրերի պրոբլեմը մեղանում վերածվեց իսկապես կենսաթթվա պրոբլեմի:

Այդ պրոբլեմի լուծումը մեղանում տեղի չե ունենում հետվյալ ձևերով. 1. վնական պայքար վնասարարների դեմ. 2. հոգածության նրբագրություն մարքսիզմ մասնագետ տեխնիկների հսկայական մեծամասնության նկատմամբ, վորոնք սահմանադժել են վնասարարներից (յեւ նկատի ունեմ վոր թե Ուստրիալովի տիպի մեծախոս և ցուցամոլ մարդկանց, այլ իսկական դիտական աշխատողների, վորոնք աշխատում են բանվոր դասակարգի հետ միասնաբար, առանց խրամանկորեն իմաստակերտ). 3. արտասահմանի տեխնիկական ուղնության կազմակերպում. 4. մեր տնտեսավարների դրժնուղումն արտասահման սովորելու և առհասարակ տեխնիկայում փորձառություն ձեռք բերելու համար. 5. տեխնիկական զարոցական հաստատությունների հանձնումը համապատաս-

խոսն տնտեսական կազմակերպութիւններին, վորպեսզի նրանք արագագոյն կերպով բաւարար թիւով տեխնիկներ ու մասնագետներ պատրաստեն բանվոր դասակարգի մարդկանցից:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի աշխատանք ծավալենք այդ ձեռնարկումների կատարման համար:

4. Բյուրոկրատիզմի դեմ պայքարելու պրոբլեմը:—Բյուրոկրատիզմի վտանգավորութիւնն ամենից առաջ այն է, վոր նա կողպէի տակ է պահում մեր կարգերի ընդերքում թաղված հսկայական ռեզերվները, հնարավորութիւնն չտալով ուղղադրժեւում աղբյուրի, աշխատում է ի չիք դարձնել մասսաների ստեղծագործ նախաձեռնութիւնը, կաշկանդելով այն դրամանյակային քաջընկերներով և դործին տալիս է այնպիսի ընթացք, վոր պետքի կուտակցութիւնն յուրաքանչյուր նոր սկսանք վերածի մանր, անխմուտ իշխանախնդրութիւն: Բյուրոկրատիզմի վտանգավորութիւնը կայանում է նրա նույն, վոր նա չի հանդուրժում կատարման ստուգում և փորձ է անում վերածելու ղեկավար կազմակերպութիւնների հիմնական օրէնքները կենդանի կյանքից կտրված, դատարի թղթի կտորի: Վտանգ են ներկայացնում վուճ միայն և վուճ այնքան հին բյուրոկրատները, վոր մնացել են մեր հաստատութիւններում, այլ և առանձնապես նոր բյուրոկրատները, խորհրդային բյուրոկրատները, վորոնց չարքերում «կոմունիստ» բյուրոկրատները վուճ վերջին կարգի դեր են խաղում:

Յեռ նկատի ունեմ այն «կոմունիստներին», վորոնք գրասենյակային կարգադրութիւններով ու «ղեկընտններով», վորոնց ուժին իրենք համատուժ են, վորպես ֆետիշի, աշխատում են փոխարինել բանվոր դասակարգի ու դյուղացիութիւնն միլիոնավոր մասսաների ստեղծագործ նախաձեռնութիւնը և ինքնազորունելութիւնը:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի ջախջախենք բյուրոկրատիզմը մեր հիմնարկներում ու կազմակերպութիւններում, վերացնենք բյուրոկրատական «բարբեր» և «սովորքները» ու հասնապարհ բացենք մեր կարգերի ռեզերվներին ուղղադրժման համար, մասսաների ստեղծագործ նախաձեռնութիւնն ու ինքնազորունելութիւնն ծավալման համար:

Այս խնդրը հեշտերից չէ: Դա չի լուծվի «Տի հարվածով»: Բայց այն պետք է լուծել ամեն գնով, յեթե մենք կամենում ենք իսկապես սոցիալիզմի վերափոխել մեր յերկրը:

Բյուրոկրատիզմի դեմ մղվող պայքարում կուսակցութեան աշխատանքն ընթացում է չորս գծով. ինքնաբերական տուրքան ծավալման գծով, կատարման ստուգման գործի կազմակերպման գծով, ապարատի գտման գծով, վերջապես բանվոր դասակարգի մարդկանցից նվիրված աշխատողներ վարից ապարատի մեջ փաշելու գծով:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի մեր բուլանդակ ուժերը գործադրենք այս բոլոր ձեռնարկումների իրազորժման համար:

5. Աշխատանքի արտադրողականութեան անման պրոբլեմը:—Առանց աշխատանքի արտադրողականութեան սիստեմատիկ աճման, ինչպես արդյունաբերութեան ասպարիզում, այնպես էլ դյուղացիականութեան ասպարիզում մենք անկարող կլինենք լուծել վերակառուցման խնդիրները, անկարող կլինենք վուճ միայն հասնել ու անցնել առաջավոր կապիտալիստական յերկրներէից, այլև նույն իսկ պաշտպանել մեր ինքնուրույն դոկտրինը: Այս պատճառով աշխատանքի արտադրողականութեան անման պրոբլեմն ունի մեզ համար առաջնակարգ նշանակութիւնը:

Կուսակցութեան ձեռնարկումներն այս պրոբլեմի լուծման խնդրում ընթանում են յերեք գծով. աշխատավորների նյութական դրութեան սիստեմատիկ բարել

լավման գծով, արդյունաբերութեան և դյուղացիականութեան ձեռնարկութեան ներքին ընկերական, աշխատանքային կարգապահութեան արժատալութեան գծով և վերջապես, սոցիալիստական մրցութեան ու հարվածայնութեան կաշկանդման գծով և այս բոլոր բարելավված տեխնիկայի ու աշխատանքի ուղղունակ կազմակերպման պատմանդանի վրա:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի ավելի ծաւալենք այդ ձեռնարկումների իրազորժման մասնաժապիտի կամպանիան:

6. Հայրապետի պրոբլեմը:—Սրան է վերաբերում քաղաքի և դուրի աշխատավորներին բաւարար չափով անհրաժեշտ մթերքներով պարենավորելու հարցը: Կոոպերատիվ ապարատը բանվորների և դյուղացիների կարիքներին հարմարեցնելու հարցը, բանվորների ու աշխատավորի սիստեմատիկ աշխատանքի հարցը, արդյունաբերական ապրանքների և դյուղացիական մթերքների գների ինքնագնի հարցը:

Սպառողական կոոպերացիայի պակասութիւնների մասին յեռ արդեն խոսեցի: Անհրաժեշտ է վերացնել այդ պակասութիւնները և աշխատել, վոր կերպով ղեկերի ինքնագնի քաղաքականութեան վերաբերում (ապրանքի սով), ապա մենք այժմ հնարավորութիւն ունենք ընդարձակելու թեթիվ արդյունաբերութեան հումքային բաղան և առաջ հարժեւում մասնաժապիտի քաղաքային ապրանքների արտադրութիւնը: Հացի հայրապետութեան կարելի յե արդեն ապահովված համարել: Այլևի դրժվար է մօի, կաթնամթերքների, ընդհանրապես հայրապետութեան գործը: Այդ դրժվարութիւնը, գործառնաբար, չի կարելի վերացնել մի քանի ամսով ընթացքում: Այդ դժվարութեան հայրապետութեան համար անհրաժեշտ է գտնել մի տարի: Մի տարուց հետո մենք հնարավոր

ութիւն կունենանք, ամենից առաջ այդ նպատակով կազմակերպված խորհրդային կուլեկտիվ տնտեսութիւնների շնորհիվ, ապահովել լիովին մօի, կաթնամթերքների և ընդհանրապես հայրապետութեան: Իսկ ի՞նչ է նշանակում ունենալ ռեզերվներ, ունենալ մանուֆակտուրա, ուժեղացրած բնակարանային շինարարութիւնն ընդհանրապես համար, եթան կոմունալ ծառայութիւններ: Այդ նշանակում է ընդգրկել այն բոլոր հիմնական ֆակտորները, վորոնք վորոշում են բանվորների բոլորն, նրա ուսալ աշխատավարձը: Այդ նշանակում է ապահովել բանվորների ուսալ աշխատավարձի արագ աճման գործը համատարակա ու վերջնականորեն:

Խնդիրն այն է, վորպեսզի ծավալենք մեր բոլոր կազմակերպութիւնների աշխատանքն այդ ուղղութեամբ:

7. Վարկի դրամային շրջանառութեան պրոբլեմը:—Վարկային գործի ուղղունակ կազմակերպութեան, դրամական աշխատանքի ճիշտ մանկավորման ունեն լուծել նշանակութիւնն փողովորական տնտեսութեան զարգացման համար: Կուսակցութեան ձեռնարկումներն այս պրոբլեմի լուծման համար ընթանում են յերկու գծով. կարճ ժամանակա ժամկետի ամբողջ գործի կենտրոնացումը Պետանկում և վուճ կանխիկ հաշվարկում կաշկանդման հարցով: Համայնացված սեկտորում: Դրանով իսկ Պետանկում նախ վերածվում է մթերքների արտադրութեան ու բաշխման հաշվարկման համապետական տարատի, յերկրորդ՝ շրջանառութեան նից ազատվում են հսկայական դրամական մասսաները: Չի կարող լինել վուճ մի կասկած այն մասին վոր այդ ձեռնարկումները կհետեցնեն (նրանք արդեն հետեցնում են) ամբողջ վարկային գործի կարգավորումը, մեր չեզոքացի ամբողջումը:

8. Ռեզերվների պրոբլեմը:—Արդեն մի քանի տեղում ասվել է և կրկնելու կա-

բիւր չկա, վոր պետութիւնն առհասարակ և մեր պետութիւնն առանձնապէս չի կարող կառավարվել առանց ղեկավարի: Մենք ունենք հացի, ապրանքների, վալյուտայի վորոշ ղեկավարներ: Մեր ղեկներն են հնարավորութիւն ունեւորող ղեկավարները: Բայց «վորոշ» ղեկավարներ մեզ ճոտ անբաւարար են: Մեզ հարկաւոր են ավելի սովորական ղեկավարները: Այս տեղից ծագում է ղեկավարներ կուտակելու խնդիրը:

Ա. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԱՍՊԱՐԻԶՈՒՄ

1. Գլխավոր խնդիրը—սեւ մետաղաւոր-գիւղի արագացած զարգացումն է. նրա կատար ունեցեք, վոր մենք հասել ենք չուզուին արդիւնաբերութիւն նախապատեւած ենք այդ նորման միայն ընթացիկ 1929-30 տարում: Դա մեծ սպասելիք է մեր ամբողջ ժողովրդական անտեսութիւն համար: Այդ սպասելիքը վերացնելու համար հարկավոր է հարթել սեւ մետաղաւոր արագացած զարգացումը: Հնարավոր է վերջում հարկավոր է վոր թե՛ 10 միլ. տոնն չուզուին, ինչպէս պահանջում է հնարավոր, այլ 17 միլ. տոնն: Այդ խնդիրը մենք պետք է իրագործենք մենք զենով, յեթե կամենում ենք անհրաժեշտ կերպով ծավալել մեր յերկրի ինդուստրիական գործը:

Բայց ինչպէս պետք է ցույց տան, վոր կարողանան իրագործել այս խնդիրը:

Այդ չի նշանակում, ի հարկէ, թե մենք պետք է յերեսի վրա թողնենք թե՛ թե՛ ինդուստրիան: Վրէ՛, չի նշանակում: Մինչեւ այժմ մենք խնայողութիւն ենք արել ամեն բանում, դրանց թիւում նաեւ թե՛ ինդուստրիայի հաշիւին, վորպէսզի վերականգնենք ծանր

ինդուստրիան: Բայց ծանր արդիւնաբերութիւնը մենք արդեն վերականգնել ենք: Պետք է միայն ծավալել այն: Այժմ մենք կարող ենք դառնալ ղեկավար թե՛ ինդուստրիան և առաջ շարժել այն արագացած տեմպով: Նորը մեր արդիւնաբերութիւնը զարգացման մեջ, ի միջի այլոց, այն է, վոր այժմ մենք հնարութիւն ունենք արագացած տեմպով զարգացնելու և՛ ծանր, և՛ թե՛ ինդուստրիայում: Բաժնակի, վորչի, ծանրեղի ցանքերի պլանների գերակատարումն այս տարում, լինելիքի, արհեստական մետաղի պլանների հաշիւում—այս բոլորն ասում են, վոր մենք հնարավորութիւն ունենք իսկապէս առաջ շարժելու թե՛ արդիւնաբերութիւնը:

2. Ռացիոնալացման, ինքնարժեքի իջեցման, արտադրամիջի վարակի բարելավման պայմաններ: Այսուհետեւ էլ չի կարելի հանդուրժել ճեղքերը ուղիղ լացման ասպարիզում, ինքնարժեքի իջեցման պլանի չկատարելը և մեր միջառն ձեռնարկութիւնների արտադրանքի խառնուրդ վորակը: Այդ ճեղքերն ու թերութիւններն ենք մենք զործ դրել մեր ամբողջ ժողովրդական տնտեսութիւնը: Վրա է թույլ չեն տալիս, վոր նա առաջ շարժի: Ժամանակն է, վաղուց վերջ դնելու այս ամբողջ տնտեսին:

Բայց ինչպէս պետք է ցույց տան, վոր կարող են իրագործել այս խնդիրը:

3. Միանման ղեկավարութեան պայմաններ: Անտեսնելի յեն դառնում նաեւ միանման ղեկավարութեան կիրառման ասպարիզում տեղի ունեցող խախտումները մեր ձեռնարկութիւններում: Բան-վորները մի գլուխ դադարում են՝ հետք չկա գործարանում, «կարգ չկա աշխատանքի մեջ»: Զի կարելի այսուհետեւ հանդուրժել, վորպէսզի մեր ձեռնարկութիւններն արտադրողական արգանիքներից վերածվեն պարամենան-

բի: Մեր կուտակեցական, արհեստակցական կազմակերպութիւնները վերջապէս պետք է հասկանան, վոր առանց միանման ղեկավարութեան ապահովման ձեռնարկութիւններում, առանց աշխատանքի ընթացքի համար խիստ պատասխանատուութիւն սահմանելու մենք չենք կարող լուծել արդիւնաբերութեան վերականգնման խնդիրը:

Բ. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՍՊԱՐԻԶՈՒՄ

1. Անսանապահութեան և տեխնիկական կուլտուրաների պայմաններ: Այժմ, յերբ մենք հիմնականում արդեն լուծել ենք հացահատիկային պարիքները, մենք կարող ենք ղեկավար ներկա մոմենտում կենսաթիւր պարիքներ հանդիսացող անսանապահութեան պարիքներին միջինական կուլտուրաների պարիքներին միաժամանակաւ լուծման: Այդ պարիքներին միաժամանակ մենք պետք է առաջ շարժենք ժամանակ մենք պետք է առաջ շարժենք նաեւ ձեռնարկում, վորով ընթացանք նույն ձեռնարկում, աստիճանաբար վերափոխելով այժմյան տեխնիկական վերափոխումները: Սեւ պարիքներ լուծման ասպարիզում: Այս պարիքներին կազմակերպման միջոցով, վորոնք մեր քաղաքականութեան մեջ հենակետեր են հանդիսանում, աստիճանաբար վերափոխելով այժմյան տեխնիկական վերափոխումները: Սեւ պարիքներին կազմակերպման միջոցով, վորով ընթացանք նույն ձեռնարկում, աստիճանաբար վերափոխելով այժմյան տեխնիկական վերափոխումները: Սեւ պարիքներին կազմակերպման միջոցով, վորով ընթացանք նույն ձեռնարկում, աստիճանաբար վերափոխելով այժմյան տեխնիկական վերափոխումները:

2. Խորհրդային և կոլեկտիվ տնտեսութեան ղեկավարութեան ինքնարժեքի իջեցման պայմաններ: Հաղթի թե՛ անհրաժեշտ լինի յերկարորեն կանգ առնել

այն հանգամանքի վրա, վոր այս պարիքները մեզ համար առաջնահերթ պարիքներ են մեր ամբողջ ղեկավարութեան մեջ գոյություն: Այժմ մուշկիսի կուլտուրան տեսնում են. վոր կատարված է գյուղացիութեան տնտեսական շրջադարձի հիմք դեպի նորը. կուլակային ստրկութեան հիմք դեպի ազատ կուլտուրան: սակայն կյանքը: Այլևս չկա դարձ դեպի հինը: Կուլակային դատապարտված է վերացման և կլիքացվի: Մնում է միայն մի մանապարհ—կուլտուրային միջոցների մանապարհն այլևս անհայտ, չիորձած մանապարհն էլ. այդ մանապարհը փորձված է ստուգված է կազմարժեքով հենք իրենց՝ գյուղացիական մասնակցների կողմից: Փորձված է և գնահատված, վորպէս նոր. գյուղացիութեան կուլակային ստրկութեան հիմք, կարիքից, խավարից ազատութեան տվող յերկույթ: Այս է մեր նվաճումների հիմքը:

Ինչպէս է ծավալվելու այնուհետեւ նոր շարժումը: Առջևից կրկնանա յորիտնտեսութեան ղեկավար, վորպէս գյուղի հին կենցաղի վերափոխութեան վորդապար: Նրանց հետեւից կազմվեն բազմաթիվ կուլտուրային կուլակներ, վորպէս նոր շարժման հենակետներ գոյություն: Այս յերկու ախտեմների միացյալ աշխատանքը ստեղծում է պայմաններ ԽՍՀՄ-ի բոլոր մարզերի յիսկատար կուլակ-տիվացման համար:

Կուլտուրային շարժման ունեւորչութեան նվաճումներից մեկն այն է, վոր նա արդեն կարողացավ առաջ մղել կուլտուրային գործի հաղթարթի կազմակերպչներին, հենց գյուղացիների միջոցով: Այժմ արդեն միայն մենք մենակ վորակալ բայց ինչպէս չենք, վոր պետք է առաջից տանենք կուլակային ղեկավարութեան գործակալ, այլ իրենք կուլտուրային գյուղացիները, կուլտուրային գործի

մենք իրազեմենք այդ խնդիրները: Դրա համար նախ և առաջ ե գլխավորապես պահանջվում է շարունակել ծավալուն հարձակումը կապիտալիստական տարրերի վրա, ամբողջ ձախտաով և հասցնել այն միջև վերջ:

Մրանումն է մեր քաղաքականության հենարանն ու հիմքը ներկա մոմենտում: (Մաքիբ):

3. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անցնում եմ կուսակցության հարցին: Վերևը յետ խոսեցի անտեսության կապիտալիստական սիստեմի հանդեպ խորհրդային սիստեմի առավելությունների մասին: Խոսեցի հակալայն այն հնարավորությունների մասին, վոր բնականում և մեզ մեր իրավակարգը՝ սոցիալիզմի լիակատար հաղթանակի համար միջոց պահանջում: Ասեցի, թե ստանց այդ հնարավորություններն ոգտագործելու, մենք չենք կարող ձեռք բերել այն հաջողությունները, վոր նվաճել ենք անցյալ շրջանում:

Մակայն հարց է ծագում՝ կարողա՞յա՞մք արդյոք կուսակցությունը ճիշտ ոգտագործել խորհրդային իրավակարգի բնական հնարավորությունները, ծածկի տակ չպահել արդյոք նա այդ հնարավորությունները, այդպիսով խանդարելով բանվոր դասակարգին միջև վերջը ծավալելու իր հեղափոխական ամբողջ գործընթացը: Կարողա՞յա՞մք արդյոք նա քաղել այդ հնարավորություններից այն ամենը, ինչ վոր կարելի չի բաղել՝ ամբողջ ֆրոնտում ծավալելու սոցիալիստական շինարարությունը:

Խորհրդային իրավակարգը վերխալի ձգված լիակատար հաղթանակի համար: Սակայն հնարավորությունը դեռ իրականություն չէ: Հնարավորություն իրականություն դարձնելու համար անհրաժեշտ են մի շարք պայմաններ, վորոնց թվում կուսակցության գիծը:

Այդ գծի ճիշտ կիրառումը վերջին դեպքում է խաղում:

Մի քանի որինակներ. Այդ սպարտանիստները պնդում են, վոր ՆեՊ-ն ապահովում է սոցիալիզմի հաղթանակը, հետևյալսկա կարելի չէ անհանգիստ չլինել ինդուստրիալ մեծ պի, խորհրդանշանությունների և կուսակցության շինարարության անհաջողության մասին, վորովհետև հաղթանակը, միևնույնն է, ապահովված է, այսպես ասած, ինքնաբերաբար:

Այդ ի հարկե սխալ է, հիմարություն է: Այդպես խոսել, նշանակում է, ժխտել կուսակցության դերը սոցիալիզմի շինարարության մեջ, ժխտել կուսակցության պատասխանատվությունն այդ շինարարության համար:

Լենինը բնավ չի ասել, վոր ՆեՊ-ն ապահովում է սոցիալիզմի հաղթանակը: Լենինն ասել է միայն, վոր «ՆեՊ-ը սոցիալիստական և քաղաքականացնելու լիակատար ձև է սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցման համար»: Սակայն հնարավորությունը դեռ իրականություն չէ: Հնարավորությունն իրականություն դարձնելու համար նախ և առաջ անհրաժեշտ է դեն քցել ինքնահոսի տեսությունը, պետք է վերակազմել, «վերակառուցել» ժողովրդական անտեսությունը, պետք է վճռական արշավ գործել քաղաքի և գյուղի կապիտալիստական տարրերի վրա:

Ապա ո՞վ սպարտանիստները պնդում են, վոր մեր իրավակարգում հիմք չկա բանվոր դասակարգի և գյուղացիության խզման համար, հետևյալսկա կարելի չէ անհանգիստ չլինել գյուղի սոցիալական խմբավորումների վերաբերմամբ ճիշտ քաղաքականության օգտին: Վորովհետև կուսակց, միևնույն է, ներառում է սոցիալիզմի մեջ, իսկ բանվորների և գյուղացիների դաշինքն ապահովվելու չեն ինքնաբերաբար: Այդ նույնպես սխալ է, հիմարություն է:

Բոլորն է: Այդպես կարող են խոսել միայն այն մարդիկ, վորոնք չեն հասկանում, թե կուսակցության քաղաքականությունը, այն էլ այնպիսի կուսակցության քաղաքականությունը, վորը կանգնած է ինքնանշան գլուխը հանդիմանում է բանվորների և գյուղացիների դաշինքի ճակատագրի վորոնք հիմնական մոմենտը: Լենինը բնավ չէր կարծում, վոր բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի խզման վերջում անհղի բացառված է: Լենինն ասում էր, տանգը բացառված է: Լենինն ասում էր, վոր «Մեր սոցիալական կարգը այն է, ինչպես ամերիկացիներն այդպիսի խզման համար, սակայն, յեթե ծագեն դասակարգային լուրջ տարաձայնություններ այդ դասակարգերի միջև, այն ժամանակ խզումն անխուսափելի կլինի»: Այդ հիման վրա Լենինը դրուում էր, վոր:

«Մեր կենտկոմի և ԿԿՂ-ի, ինչպես և մեր ամբողջ կուսակցության զբաղված խնդիրն է՝ ուղղորդելով հետևյալ այն հանգամանքներին, վորոնցից կարող է խզում ծագել և կանխել դրանք, վորովհետև վերջին հաշվով մեր հանրապետության բախտը կախված կլինի նրանից, թե կհա՞նար արդյոք գյուղացիական մասան բանվոր դասակարգի հետ, համատարիմ մտալով նրա հետ կնքած դաշինքին, թե՞ լայն հնարավորություն կա «նեպոլիտանիզմ», այսինքն՝ նոր բուրժուազիային՝ բաժանելու իրան բանվորներից, պատակտելու իրեն նրանցից»:

Հետևյալսկա բանվոր դասակարգի և գյուղացիության խզումը չի բացառվում, բայց նա ամենավերջում պարտավորված է, բայց նա ամենավերջում չի կարողանալ խզումը: Լենինը չէր կարծում, վոր ինքնաբերաբար կանխվի այդ խզումը, ամբողջությամբ բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքը: Բայց ի՞նչ է պահանջվում այդ հնարավորությունն իրականացնելու համար: Նախ և առաջ կուսակցության գիծը ճիշտ լինելը, ինչպես և կարողանումը նրանք ճիշտ ոգտագործել, վորի հետևանքով կարող է պարտություն առաջ գալ:

Այդպիսով կուսակցության գիծը ճիշտ տարրերություն դնել մեր իրավակարգում յեղած հնարավորությունների և այդ հնարավորությունների ոգտագործման միջով, այդ հնարավորություններն իրականություն դարձնելու միջով: Դուրս է գալիս, վոր միանգամայն հնարավոր են այնպիսի դեպքեր, յեթե հաղթանակի հնարավորություններ կան, և կուսակցությունը չի տեսնում այդ հնարավորությունները, կամ չի կարողանում նրանք ճիշտ ոգտագործել, վորի հետևանքով կարող է պարտություն առաջ գալ:

Յեկ ասա միշտ միևնույն հարցը՝ կարողա՞յա՞մք արդյոք կուսակցությունը ճիշտ ոգտագործել այն հնարավորությունները և առավելությունները, վորոնք բնականում և մեզ խորհրդային իրավակարգը, արդյոք դորադե՞լ է նա ամեն միջև՝ այդ հնարավորություններն իրականություն դարձնելու և այդպիսով մեր շինարարությանը առավելագույն չափով հաղորդությունները ապահովելու համար:

Այլ խոսքով՝ ճիշտ է ղեկավարել արդյոք կուսակցությունը և նրա կենտկոմը սոցիալիզմի շինարարությունն անցյալ շրջանում:

Ի՞նչ է պահանջվում մեր ներկա պայմաններում կուսակցության ճիշտ ղեկավարման համար:

Կուսակցության ճիշտ ղեկավարման համար, բայց մյուս բոլորից, անհրաժեշտ է, վոր կուսակցության գիծը ճիշտ լինի, վոր մասանները հասկանան կուսակցության գիծը ճիշտ լինելը,

պաշտպաններն նրան ակտիվ կերպով, վարպետի կուսակցությունը շատ հաճախակի է հիմնական դիմ մշակելով, այլ ուր ավուր դեկամբրի այդ դիմ կենսագործումը, անհրաժեշտ է կուսակցությունը մեծական պայքար մղել հիմնական դիմը թեթևամտների և նրանց հանդեպ ցուցաբերվող հաշմանդակախոսության դեմ, վարպետի թեթևամտների դեմ էր մղած պայքարում կուսակցությունը կերպի էր շարժերի միասնությունը և յերկաթյա զինացվելուն:

Ի՞նչ են արել կուսակցությունը և նրա կենտրոնը այդ պայմաններն իրականացնելու համար:

1. ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱ- ՐՈՒԹՅԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

ա) Ներկա մոմենտում կուսակցության հիմնական դիրքավորումն է՝ տրեմտեական փրոմտի առանձին մակատամարտում տեղի ունեցող սոցիալիզմի արշավից անցնել արշավի ամբողջ փրոմտով՝ և՛ արդյունաբերությունը ասպարիզում, և՛ գյուղատնտեսության ամբարիզում: 14-րդ համագումարն առավելապես ինդուստրիալիզմի համագումար էր: 15-րդ համագումարն առավելապես կոնկրետացման համագումար էր, դա մի նախապայմանություն էր ընդհանուր հարձակման: Ի տարբերություն անցյալ եռամյակից, 16-րդ համագումարին նախորդող շրջանը հանդիսանում է ամբողջ ֆրոնտում սոցիալիզմի լիակատար արշավի շրջանը, սոցիալիզմի մեծածավալ կառուցման շրջանը՝ և՛ արդյունաբերության ասպարիզում, և՛ գյուղատնտեսության ասպարիզում: 16-րդ համագումարը հանդիսանում է ամբողջ ֆրոնտում սոցիալիզմի ծավալուն հարձակման, կուրս-կուրս, վարպետ դասակարգի վերադարձ, համատարած կոնկրետացման կենսագործման համագումարը:

Ահապատիկ յերկու խոսքով մեր կուսակցությունը հիմնական դիմ էլությունը:

Ճիշտ է արդյոք այդ դիմը:

Այո՛, ճիշտ է: Փաստերը վկայում են, վոր մեր կուսակցության հիմնական դիմը հանդիսանում է միակ ճիշտ դիմը (ծափեր):

Դրա մասին վկայում են այն հաջողությունները և նվաճումները, վոր ձեռք ենք բերել մենք սոցիալիստական շինարարության ճակատում: Զի յերկու և չի կարող լինել, վոր մեծական այն հաղթանակը, վոր ձեռք է բերել կուսակցությունը անցյալ շրջանում, գյուղի և քաղաքի սոցիալիստական շինարարության ֆրոնտում, հանդիսանալիս քաղաքականության արդյունք: Միմիայն ճիշտ հիմնական դիմը կարող էր տալ մեզ այդպիսի հաղթանակ:

Դրա մասին վկայում է այն դադաղած վրձնոցը մեր կուսակցության քաղաքականության դեմ, վոր վերջին ժամանակներս բարձրացրել են մեր դասակարգային թշնամիները՝ կապիտալիստներն ու նրանց մամուլը, պապը, և ամեն տեսակի յակիսկոպտները, սոցիալ-դեմոկրատները և Արբանդիլի ու Դա-նի տիպի «Եռասկան» մենչիկինները: Կապիտալիստները և նրանց լակեյները հայհույում են մեր կուսակցությունը: Նշանակում է, մեր կուսակցության հիմնական դիմը ճիշտ է (ծափեր): Դրա մասին վկայում է Տրոցկու ճակատագիրը, վոր այժմ հայտնի յ ըրտրիդ: Տրոցկիստները բանակի պարոնները շահակրատում են ին՝ Պրոհրդային իշխանության «այլաբերման», «տերմիդոր», «տրոցկիզմի անխուսափելի հաղթանակ» մասին և այլն: Սակայն ի՞նչ ստացվեց իրականում: Մտացվեց տրոցկիզմի քաղաքական, վախճանը: Ինչպես հայտնի յն, տրոցկիստների մի մասը խղից էր կապերը տրոցկիզմից և իր ներկայացուցիչների բազմաթիվ հայտաբարություններով ճանաչեց կուսակցու-

թյան իրավացի լինելը, խոստովանելով տրոցկիզմի հակահեղափոխականությունը: Տրոցկիզմի մյուս մասն իրոք այլաբերվեց, նրանք դարձան մանր-բուրժուական ակտիվ հակահեղափոխականներ, դործնականում դառնալով կապիտալիստական մամուլի տեղեկատու բյուրոն՝ Համակուրսի դործերի շուրջը: Իսկ Պրոհրդային իշխանությունը, վորը պետք է «վերալսուներթյունը» (կամ արդեն «վերաբրվել» է) մենք և վորը ու առողջ և կառուցում է սոցիալիզմը, ջանքերով մեր յերկրի կապիտալիստական տարրերի և նրանց մանր բուրժուական մոնետիկների դուրսը:

Դրա մասին վկայում է ավ ուկրոնիստների ճակատագիրը, վորն այժմ հայտնի յ ըրտրին: Նրանք շահակրատում, աղաղակում են ին՝ կուսակցության դիմ «կորստարեք» լինելու մասին, «Համանական կատաստրոֆի» մասին իմՄՄ-ում: Երկրի կուսակցության ից «վրկելու» անհրաժեշտացվեց իմասին և այլն: Իսկ ի՞նչ ստացվեց իրականում: Իրականում գուրս յեկավ, ըրականում կուսակցությունը մեծագույն հաղթոր կուսակցությունը տարավ սոցիալիզմի կաթնահեղուկ տարավ ճակատներում, իսկ յերտուցման ըրտր ճակատներում, իսկ յերկրի «վրկել» ցանկացող, սակայն հետ իր հայացքների սխալ լինելը իրտովանող ավ ուկրոնիստների խնայելու համ դեմ է առել ծանծաղուտի:

Դրա մասին վկայում է բանվոր դասակարգի և գյուղացիության հարասակարգի և գյուղացիության ակտիվությունը, ճուն հեղափոխական մասանների միտնալուր աշխատավոր կուսակցու-տեկով ակակցությունը և վերջա-թյան քաղաքականությանը, գյուղացիների, կուրսն բանվորների, գյուղացիների անդետեոսիկաների աշխատանքային անխորհրդաց այն խանդավառությունը, վորն իր հոյակապությունը աշխատավորների իր յերկրի բարեկամներին ու թըն-

Յես ել հեմ խոսում դեպի կուսակցությունը ցուցաբերվող վատահոսության աճման այնպիսի նշաններն մասին, ինչպիսին են ըրտրների դիմումները՝ ամբողջ ցեխերով ու դործարաններով կուսակցության մեջ մանելու մասին, ինչպիսին է կուսակցության անդամներ ի թվի ավելանալը 600-000 հոգով 15-րդ և 16-րդ համագումարներին ժամանակամիջոցում, ինչպիսին է այս տարվա միայն առաջին յետամայսում կուսակցության մեջ 200-000 նոր անդամ մտնելը: Ի՞նչ է վկայում այս ամենը, յեթե վոչ այն, վոր աշխատավորների միտնալուր մասանները զիտակցում են մեր կուսակցության քաղաքականության ճիշտ լինելը և պատրաստ են աշխատել նրան:

Պետք է ընդունել, վոր այդ վատսերը դուրսից չեյն ունենա, յեթե մեր կուսակցության հիմնական դիմը միակ ճիշտ դիմը չլինեք:

բ) Սակայն կուսակցությունը չի կարող սահմանափակվել գործնականում հիմնական գիծ մշակելով՝ նա պետք է զեկավարի հիմնական գծի կիրառումը, աշխատանքի ընթացքում բարելավելով, կատարելագործելով տնտեսական շինարարության ընդունված սլանները, ուղղելով և կանխելով սխալները:

Ի՞նչպես է կատարել մեր կուսակցության կենտկոմն այդ աշխատանքը: Կենտկոմի այդ ասպարիզում կատարած աշխատանքն ընթանում էր իշխանություն հնդամյա սլանն ուղղելու և ճշտելու դիմով, ուժեղացնելով տեմպը, կրճատելով ժամկետները, ասուղելով ընդունված առաջադրանքները կատարումը՝ տնտեսական կազմակերպությունների կողմից:

Ահա կենտկոմի մի ջանի հիմնական վրձնումները, վորոնք ուղղում են հնդամյա սլանը, բարձրացնելով շինարարության տեմպը, կրճատելով կատարման ժամանակամիջոցները:

Սե մետաղաձուլության ասպարի-

դում՝ Հնգամյա պլանը նախատեսում էր Հնգամյակի վերջին տարում չուգունի արտադրությունը հասցնել 10 միլիոն տոննի, իսկ կենտրոնի վորոշումն անբավարար է համարում այդ նորման ե դետում է, վոր Հնգամյակի վերջին տարում չուգունի արտադրությունը պետք է բարձրացվի 17 միլիոն տոննի:

Տրակտորաշինարարության ասպարիզում 5-ամյա պլանը նախատեսում է տրակտորների արտադրությունը հնգամյակի վերջին տարում հասցնել 55.000-ի իսկ կենտրոնի վորոշումն անբավարար է համարում այդ ծրագիրը և դետում է, վոր Հնգամյակի վերջին տարում տրակտորների արտադրությունը պետք է բարձրացվի 170.000-ի:

Նույնը պետք է ասել նաև ավտոշինարարության մասին, վորտեղ Հնգամյակի վերջին տարում արտադրվելիք 100000 ավտոմոբիլների փոխարեն (բեռնակիր, ժարգատար), վոր նախատեսում է Հնգամյա պլանը, վորոշված է ավտոմոբիլների արտադրությունը հասցնել 200.000-ի:

Նույն դրությունը մենք ունեն դուռնավոր մետալուրգիայի բնագավառում, վորտեղ Հնգամյա պլանի ցուցանիշները ավելացված են ավելի քան 100 տոկոսով, դուռնավորման մեքենաշինարարության ցուցանիշները նույնպես ավելացված են ավելի քան 100 տոկոսով Հնգամյակի նախատեսումների հետ համեմատած:

Յեւ չեմ խոսում արդեն կոմբայններ ինքնարարության մասին, վարն սոսհատարակ հաշվի չեք առնված Հնգամյա պլանով, և վորոնց արտադրությունը Հնգամյակի վերջին տարում պետք է հասնի միլիոնում 40 հազար հատի:

Խորհրդային տնտեսությունների ինքնարարության գծով Հնգամյա պլանը նախատեսում էր Հնգամյակի վերջին ցանքերի տարածության ընդարձակումը մինչև 5 միլիոն հեկտարի: Իսկ

կենտրոնի վորոշումն անբավարար է համարում այդ նորման, դտնելով, վոր խորհրդային տնտեսությունների ցանքերի տարածությունը Հնգամյակի վերջում պետք է հասցվի 18 միլիոն հեկտարի:

Կոլտնտեսական շինարարության դրծով Հնգամյա պլանը նախատեսում է ցանքերի ընդարձակում Հնգամյակի վերջին մինչև 20 միլիոն հեկտար, իսկ կենտրոնի վորոշումն այդ նորման համարում է բացարձակապես անբավարար (այն գերակատարված է այս տարի արդեն), գտնելով, վոր Հնգամյակի վերջին Խորհրդային Միության կոլեկտիվացումը պետք է հիմնականում ավարտված լինի և կոլտնտ. ցանքերի տարածությունն այդ ժամանակ պետք է ընդգրկի Խորհրդային Միության տնտեսական տնտեսությունների կողմից ներկայումս մշակվող հողի տարածության ինը տասներորդ մասը: (Ծափահարություններ):

Յեւ այլն, և այլն: Այդ և կենտրոնի ղեկավարության ընդհանուր պատկերը կուսակցության ընդհանուր դծի կիրառման դրծում, սոցիալիստական շինարարության պլանավորման դրծում:

Կարող են ասել, վոր այդքան հիմնավոր կերպով փոխելով Հնգամյա պլանի նախագծումները, կենտրոնը խախտում է պլանավորման սկզբունքը, արտադրություն է պլանավորող որդանների հեղինակությունը: Սակայն այդպես կարող են ասել միայն անհուսալի բյուրոկրատները: Մեզ համար, բայց չեմ կենտրոնի համար, Հնգամյա պլանը մի անգամ ընդմիջում տրված մի բան չէ: Մեր Հնգամյա պլանը, ինչպես վորեն պլան, սոսկ մի պլան է, վորն ընդունված է ստալին մոսկեման կարգով, վորը պետք է ճշգրտել, փոխել և կատարելագործել տեղերի փոքի հիման վրա, պլանի կատարման փորձի հիման

վրա: Վոչ մի Հնգամյա պլան չի կարող հաշվի առնել բոլոր այն հնարավորությունները, վորոնք թաղված են մեր իրավակարգի ընդերքում, վորոնք յեբեան են գալիս միայն դրծարանների, կոլտնտեսությունների, սայոնի աշխատաշի ընթացքում: Սլանի իրագործման ընթացքում:

Միայն բյուրոկրատները կարող են կարծել, վոր պլանային աշխատանքը վերջանում է պլանը կաղմելով: Պլանը կաղմելը պլանավորման սկիզբն է միայն, իսկական պլանային ղեկավարությունը, ծավալվում է պլանը կաղմելուց հետո միայն, այն տեղերում ստուգելուց հետո միայն, պլանի իրագործելու, ուղղելու և ճշգրտելու ընթացքում: Ահա թե ինչու կենտրոնը և կՎՀ հանրապետության պլանային որդանների հետ միասին անհրաժեշտ համարեցին փորձի հիման վրա ուղղել և լավացնել Հնգամյա պլանը շինարարության տեղերի կրծատման վորով:

Ահա թե ինչ է ասել Լենինը պլանավորման սկզբունքի և պլանային ղեկավարության մասին Խորհուրդների Տրդ համագումարում ելեկտրոֆիկացիայի տառնամյա պլանի քննության ժամանակ:

«Մեր կուսակցության ծրագիրը չի կարող մնալ միայն վորպես կուսակցական ծրագիր: Նա պետք է դառնա ցանկան ծրագիր: Նա պետք է դառնա տնտեսական շինարարության ծրծեր տնտեսական շինարարության ծրծեր, նաև վորպես կուսակցության ծրագիր, նաև վորպես լրացվի կուսակցության ծրագրի դրծարգ: Ամբողջ Ժողովրդ յերկրորդ ծրագրով: Վերականգնման տնտեսության վերականգնման և այն ժամանակակից տեխնիկայի հասցնելու աշխատանքի պլանով:

Այդ պատճառով ել մենք պետք է պատրաստվենք ընդունել վորոշակի պլան: Իհարկե դա կլինի մի պլան, այլ: Իհարկե դա կլինի մոսկեման վորը՝ կենտրոնի առաջին մոսկեման վրա, պլանի կատարման փորձի հիման

բաղերը չի լինի այնպես անփոփոխ, ինչպես մեր իսկական ծրագիրը, վորը փոփոխության յենթակա յե միայն կուսակցության համագումարներում: Վոչ, այդ ծրագիրը, ամեն որ, ամեն արհեստանոցում, ամեն շրջանում կը բարելավվի, կմշակվի, կկատարելադործվի, կկերպարանափոխվի: Հետևելով գիտության փորձին և տեղերի պրակտիկային, պետք է անընդուն ձգտել, վորպեսզի պլանն իրագործվի ավելի շուտ, քան սահմանված է, վոր պետքի մասաները տեսնեն, վոր փորձը կարող է կրծատել այն յերկար ժամանակաշրջանը, վորը մեզ բաժանում է արդյունաբերության լիակատար վերականգնումից: Այդ կախված է մեզանից: Յեկեք ամեն մի արհեստանոցում, ամեն մի ղեկավարում, ամեն մի քննակալում բարելավենք տնտեսությունը և այն ժամանակ մենք կկրծատենք ժամկետը: Յեւ մենք կկարողանանք կրծատել այդ:

(Հատոր 17, էջ 423-27)
Դուք տեսնում եք, վոր կենտրոնը դնաց Լենինի մատնանշած ճանապարհով, փոխելով և բարելավելով Հնգամյա պլանը, կրծատելով ժամկետները, չպահանջելով շինարարության տեղերը:

Ինչ հնարավորությունների վրա հենվել կենտրոնը, բարձրացնելով շինարարության տեղերը, կրծատելով հրդամյա պլանի կատարման ժամկետները: Այն ղեկավարների, վորոնք թաղված են մեր հասարակարգի ծոցում, վորոնք հայտարարվում են միայն աշխատանքի ընթացքում, այն հնարավորությունների վրա, վոր ընձեռեց մեզ ու կոնստրուկտիվ չբանը: Կենտրոնը դտում է, վոր արդյունաբերության և գյուղատնտեսության տեխնիկական բաղային վերակառուցումն արտադրության սոցիալիստական վերակառուցման ղեկավարում տեղանքն արագացնելու այնպիսի հնարավորություններ և բաց տնում,

վորոնց մասին յերազել անգամ չի կարող վրչ մի կապիտալիստական յերկեր:

Միայն այս հանգամանքներով կարելի չէ բացատրել այն փաստը, վոր մեր սոցիալիստական արդյունաբերությունը վերջին յերեք տարվա ընթացքում ավելացրեց իր արտադրանքը ավելի, քան 2 անգամ, իսկ այդ արդյունաբերության արտադրանքի աճումը 1930-31 թվին ընթացիկ տարվա հետ համեմատած ավելի է ավելանա 47 տոկոսով, ըստ վորում միայն այս հավելումն իր ծավալով հավասար է լինելու նախապատերազմյան շրջանի ամբողջ խոշոր արդյունաբերության արտադրանքին:

Միայն այս հանգամանքներով կարելի չէ բացատրել այն փաստը, վոր խորհրդային տնտեսությունների շինարարությունը 3 տարում կատարում է հնգամյա պլանն, իսկ կոլտնտեսությունների շինարարությունը յերկու տարում արդեն դերակատարել է հնգամյա պլանը:

Կա մի տեսություն, ըստ վորի բարձր տեմպեր զործադրել թույլատրելի չէ միայն վերականգնման շրջանում, իսկ վերակառուցման շրջանին անցնելիս, շինարարության տեմպերը պետք է տարեց-տարե խիստ կերպով իջնեն: Այս տեսությունը կոչվում է «իջնող կուրագծի» տեսություն: Այն վրչ մի առնչություն է շունի մարզիկի, լենինիզմի հետ: Այն բուրժուական տեսություն է, վորի նպատակն է ապահովել մեր յերկրի հետամնացությունը: Ընդ կուսակցության հետ կապ ունեցած կամ ունեցող մարդկանցից այդ տեսության վրա պնդում են և այն բարդում են միայն արոցկիստները, և, յեթե կուզեք, ավ ուկրոնիստները:

Տրոցկիստների մասին կա այն կարծիքը, վոր նրանց զերինդուստրիալիստներ են: Այդ կարծիքը ճիշտ է միայն մասամբ: Այդ ճիշտ է միայն այնքան, վորքան խոսքը վերաբերում է վերականգնման շրջանի վերջին, յերբ

արոցկիստներն իրական դարձան և յինդերինդուստրիալիստական ֆանտազիաներ: Իսկ ինչ վերաբերում է վերականգնման շրջանին, արոցկիստները տեմպերի տեսակետից ամենաճարձակ միջնադարիստներ են, ամենախղճավի կապիտալիստները (ծիծաղ, ծափահարություններ):

Տրոցկիստներն իրենց պլանիֆիկացիաներում և դեկլարացիաներում թվական տվյալներ չեն բերել տեմպերի մասին, բավականանալով միայն տեմպերի չուրջը ընդհանուր դատարկախոսությամբ: Միայն կա մեկ փաստաթուղթ, վորտեղ արոցկիստները թվերով արտահայտել են իրենց հասկացություններ մեր պետական արդյունաբերության զարգացման տեմպերի վերաբերյալ: Յեւ ի նկատի ունեմ «պետական արդյունաբերության հիմնական կապիտալի վերականգնման հատուկ խորհրդակցություն» ղեկուցողից, վորը կառուցված է արոցկիզմի սկզբունքներով: Հետաքրքիր է համադրողական քննարկել 25-26 թվի այդ փաստաթուղթը: Հետաքրքիր է, քանի վոր այն ամբողջական արտահայտում է արոցկիստների իջնող կուրագծի սխեման:

Այս փաստաթղթերով առաջարկվում է 26-27 թվին պետական արդյունաբերության մեջ ներդնել 1 միլիարդ 543 միլ. ռուբլի, 27-28 թվին մեկ միլիարդ 490 միլ. ռուբլ., 28-29 թվին մեկ միլիարդ 320 միլ. ռուբլ., 29-30 թվին, 1926 թվի դներով մեկ միլիարդ 60 միլիոն ռուբլի:

Այդ և արոցկիստների իջնող կուրագծի պատկերը:

Իսկ ինչքան ենք ներդրել մենք: Իրականում մենք 26-27 թվին պետական արդյունաբերության մեջ ներդրել ենք մեկ միլիարդ 65 միլիոն, 27-28 թվին մեկ միլիարդ 304 միլ. ռ., 28-29 թվին՝ մեկ միլարդ 819 միլ. ռ., 29-30 թվին՝ 4 միլիարդ 775 միլ. ռուբլի (26-27 թվի դներով):

Այդ և լայնվիկյան վերընթաց կուրագծի պատկերը: Ըստ այդ փաստաթղթի պետական արդյունաբերության արտադրանքը 26-27 թվին պետք է աճեր, 31,6 տոկոսով, 27-28 թվին 22,9 տոկոսով, 28-29 թվին՝ 15,5 տոկոսով, 29-30 թվին՝ 15 տոկոսով:

Այդ և իջնող արոցկիստական կուրագծի պատկերը:

Իսկ ինչ յեղով մեղ մոտ իրականում: Իրականում պետական արդյունաբերության աճումը 1926-27 թվին՝ կազմեց 19,7 տոկ., 27-28 թվին՝ 26,3 տոկոս, 28-29 թվին՝ 24,3 տոկոս, 29-30 թվին՝ 32 տոկոս իսկ 30-31 թվին պետք է կազմի 47 տոկոս աճում:

Այդ և լայնվիկյան վերընթաց կուրագծի պատկերը:

Հայտնի չէ, վոր Տրոցկին իր «Դեպի սոցիալիզմ, թե՛ դեպի կապիտալիզմ» գրքով հատկապես պաշտպանում է իջնող կուրագծի այդ պարտիզանական տեսությունը: Այնտեղ նա ուղղակի առաջարկում է, թե քանի վոր «մինչև պատերազմ արդյունաբերության ընդարձակումը հիմնականում կատարվում էր նոր գործարանների կառուցումով», իսկ նոր գործարանների կառուցումը շատ ավելի մեծ չափով կայանում է հին գործարանների սպասարկման և հին սարքավորումը բեռնավորելու մեջ», «հետագայում, քանի և վոր վերականգնման պրոցեսը կատարվում է հին գործարանների վերականգնման և այն ուկրոնիստական «իջնող կուրագծի» տեսությամբ շարունակվում: Յեւ նա առաջարկում է «առաջիկա տարիների ընթացքում արդյունաբերական աճման կոնֆիգիւրացիայի բարձրացնել կան աճման կոնֆիգիւրացիայի 6 տոկոս միայն նախապատերազմյան 6 տոկոսից յերկու անգամ, այլև յերեք անգամ ավելի»:

Յեւ այդպես արդյունաբերության տարեկան աճման յերեք անգամ 6 տոկոս: Ինչքան կկազմի դա: Ընդամենը տարեկան 18 տոկոսի աճում: Դուրս և պերի բարձրացնելու համար, շինարարության սխեմաները նախադրույթաբար չեն համար հարկավոր եր նախ և առաջ

կան աճման 18 տոկոսը կազմում է զարգացման արագացող տեմպի պլանավորման բարձրագույն սահմանը վերականգնումից շրջանում, վորին պետք է ձգակ վորպես իդեալ: Համեմատեցր այժմ արոցկիստների այս դուռ իմաստությունն արտադրանքի այն իրական աճման հետ, վոր յեղել է վերջին յերեք տարվա ընթացքում, 1927-28 թվին՝ 26,3 տոկոս, 28-29 թվին՝ 24,3 տոկոս, 29-30 թվին՝ 32 տոկոս: Համեմատեցր արոցկիստների այս պարտիզանական փիլիսոփայությունը Պետականի 31 թվի ստուգիչ թվերի հետ, վորը նախատեսում է 47 տոկոսի աճում, վորը դերակառուցման վերականգնման շրջանի արտադրանքի աճման ամենաբարձր տեմպերին և դուք հասկանաք արոցկիստական իջնող կուրագծի տեսության վրջև ուսկիտն էլայությունը, արոցկիստների վերականգնման շրջանի ներկայումս ունեցած անհավատության ամբողջ խորությունը:

Ահա թե ինչն է պատճառը, վոր արոցկիստները ներկայումս յերգում են արդյունաբերության զարգացման և կոլտնտեսական շինարարության բայնվիկյան տեմպերի «չափազանց» լինելու մասին:

Ահա թե ինչն է պատճառն այն յերկուլթի, վոր արոցկիստներին ներկայումս չի կարելի տարբերել մեր այդ ուկրոնիստներից: Հասկանալու չէ, թե արոցկիստական և այն ուկրոնիստական «իջնող կուրագծի» տեսությունը շարունակվում դեպքում մենք չենք կարող ծավալել վրչ իրական պլանավորում, վրչ տեմպերի արագացում և վրչ շինարարության ժամկետների կրճատում: Կուսակցության ընդհանուր դիմը կյանքում իրագործելը ղեկավարելու համար, շինարարության հնգամյա պլանն ուղղելու և լավացնելու համար, տեմպերի բարձրացնելու համար, շինարարության սխեմաները նախադրույթաբար չեն համար հարկավոր եր նախ և առաջ

ջարդէ և վոչնչացնել «Իջնող կորագծի»
ռեակցիոն տեսութիւնը:

Ինչպէս յետ ատարի, Կենտրոն այդպէս և վարկեց:

2. ՆԵՐԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵ- ՐԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

Կարելի չէ մտածել, վոր սոցիալիստական շինարարութիւնը ղեկավարելու աշխատանքը, կուսակցութեան ընդհանուր գիծը կենսագործելու աշխատանքը կուսակցութեան մէջ ընթացել և հանդիստ ու սահուն, առանց պայքարի ու կամքի լարման: Սակայն դա սխալ է, ընկերներ: Իրականում այդ աշխատանքը ընթացել և ներկուսակցական դժվարութիւնների դեմ մղված պայքարում լենինիզմից կատարվող շեղումների դեմ մղված պայքարում, ինչպէս ընդհանուր քաղաքականութեմ. մեջ, նույն պէս և ազգային հարցում: Մեր կուսակցութիւնը ապրում և առաջ և ընթանում վոչ անող տարածութեան մեջ: Նա ապրում և առաջ և ընթանում կյանքի բուռն հորձանքում, յենթարկվելով շրջապատի ազդեցութեանը: Իսկ շրջապատը մեզ մոտ, ինչպէս հայտնի չէ, քաղկացած է տարբեր դասակարգերից և սոցիալական խմբերից: Մենք ծավալուն հարձակում ձեռնարկեցինք կապիտալիստական տարրերի դեմ, մենք շատ առաջ տարանք մեր սոցիալիստական արդյունաբերութիւնը, մենք ծավալեցինք խորհրդային տնտեսութիւնների և կոլտնտեսութիւնների շինարարութիւնը: Սակայն այդպիսի փոփոխութիւնը չհասնում էր դասակարգերի համար անհետեւումը անցնել չէ կարող: Այդ փոփոխութիւնը սովորաբար դուրսորդվում էր մեռնող դասակարգերի քայքայմամբ, դուրս դի կուլակութեան քայքայմամբ, քաղաքի մասն բուրժուական տարրերի դուրս մղումը իրենց դաշտի նեղացմամբ: Հասկանալի չէ, վոր այս բոլորը չէ

կարող չորել դասակարգերի պայքարը, չի կարող չուժեղացնել մեռնող դասակարգերի դիմադրութիւնը խորհրդային իշխանութեան քաղաքականութեանը: Ծիծաղելի կլինէր մտածել, վոր այդ դասակարգերի դիմադրութիւնը այս կամ այն արտահայտութիւնը չի դառնում մեր կուսակցութեան մեջ: Յեւ այն իսկ պէս իր արտահայտութիւնը դառնում է մեր կուսակցութեան մեջ: Մենող դասակարգերի դիմադրութեան արտահայտութիւնն են լենինյան գծից կատարվող ամեն տեսակի շեղումները, վոր լինում են մեր կուսակցութեան շարքերում:

Կարելի չէ արդար հաջող պայքարել դասակարգային թշնամիների դեմ, միաժամանակ չպայքարելով կուսակցութեան մեջ յեղած թեւումների դեմ, չհաղթահարելով այդ թեւումները: Վոչ, չի կարելի: Բանի վոր անհնարին է իսկական պայքար ծավալել դասակարգային թշնամիների դեմ, թիկունքում ունենալով նրանց արտահայտութիւնը կուսակցութեան մեջ, թիկունքում թողնելով այնպիսի մարդկանց, վորոնք չեն համապատասխանում մեր դրոշմին, ամեն կերպ աշխատում են դանդաղեցնել մեր շարժումը դեպի առաջ:

Այստեղից էլ բխում է լենինյան դրծից կատարվող շեղումների դեմ անհաշտ պայքարը, վորպէս կուսակցութեան հերթական խնդիր:

Ինչո՞ւ ամ թեւումը ներկայումս գլխավոր վտանգն է կուսակցութեան համար: Վարդհասե այն արտահայտում է կուլակութեան վտանգը, իսկ կուլակային վտանգը ներկա մոմենտում, կապիտալիզմի վրա ծավալուն հարձակման, կապիտալիզմի արժանեքը տեսնող անհետ մոմենտում հիմնական վտանգն է յերկրում:

Ի՞նչ պէտք է անել Կենտրոնը աջ թեւումը հաղթահարելու, «ձախ» թեւումը հաղթահարելու համար, կուսակցութիւնը լենինյան գծի շուրջ մաքսիմալ

չափով համախմբելու համար ճանապարհը հարթելու նպատակով:

ա. Հարկավոր է ամենից առաջ վերջ դնել արոցկիզմի մնացորդներին կուսակցութեան մեջ: Տրոցկիստական տեսութեան մնացորդներին, տրոցկիստական խմբակին վորպէս սոցիալիզմի մենք վաղուց արդէն ջախջախել ու դեն է յիքը չարտել: Ներկայումս արոցկիստական խմբակը հակապրոլետարական հակախորհրդային, հակահեղափոխական խմբակ է, վոր ջանասիրութեամբ բուրժուազիային տեղեկութեաններ և հաղորդում մեր կուսակցութեան դուրս մղում: Սակայն տրոցկիստական տեսութեան մնացորդները, տրոցկիզմի մնացորդները դեռու լիովին դուրս չեն կորցված կուսակցութեանից: Հարկավոր է նախ և առաջ վերջ դնել այդ մնացորդներին:

Վորն է տրոցկիզմի էությունը: Տրոցկիզմի էությունը նախ և առաջ այն է, վոր նա ժխտում է խորհրդային Միութեան մեջ մեր յերկրի բանվոր դասակարգի և դուրսագիտութեան ուժեղացմանը կատուցելու հնարավորութեանը: Ի՞նչ է նշանակում այս: Այս նշանակում է, վոր յերթ մոտազայն շրջանում սցնութեան հիմանի հաղթական համաշխարհային հեղափոխութիւնը, մենք պէտք է անհնարաբար չբուրժուազիային և ճանապարհորհար թեւումը բուրժուական դեմակրատական հանրապետութեան համար: Ուրեմն այստեղ մենք ունենք մեր յերկրում սոցիալիզմ կատուցելու հնարավորութեան բուրժուական ժխտումը, վորը քաղաքական վտանգ է «հեղափոխական» ֆրոնտի համաշխարհային հեղափոխութեան հաղթանակի մասին: Կարելի չէ՞ արդար յերթ դասակարգի միլիոնավոր մասնաւոր դասակարգի միլիոնավոր բանվոր աշխատանքային ենտուղիզմը բարձրացնել, առաջ բերել սոցիալիստական մրցութիւն, մասնաշխարհային հարձակումը իրենց ծավալուն հարձակում

կապիտալիստական տարրերի վրա: Պարզ է, վոր չի կարելի: Հիմարութեան կլինէր մտածել, թէ բանվոր դասակարգը, վոր յերթ հեղափոխութեան է կատարել, աշխատանքային խանդավառութեամբ և հարվածայնութեամբ կլցվի, վորպէսզի հող պատրաստի կապիտալիզմի համար: Մեր բանվոր դասակարգը դեպի աշխատանքային վերելք է ընթանում վոչ թէ հանուն կապիտալիզմի, այլ վորպէսզի վերջնականապէս թաղի կապիտալիզմը, խորհրդային Միութեան մեջ սոցիալիզմ կատուցի: Խնկեք նրանից սոցիալիզմ կատուցելու հնարավորութեան համար: Եւ դուք կլինչացնեք մրցութեան, աշխատանքային վերելքի, հարվածայնութեան վորեկեց հող:

Այստեղից էլ հետևություն: Բանվոր դասակարգին դեպի աշխատանքային վերելք և մրուցութիւն տանելու համար է ծավալուն հարձակում կազմակերպելու համար, նախ և առաջ անհրաժեշտ էր թաղել տրոցկիզմի բուրժուական տեսութեանը մեր յերկրում սոցիալիզմ կատուցելու անհնարեցութեան մասին: Տրոցկիզմի էությունը յերկրորդ հերթին այն է, վոր Բիտեր վում է դուրսագիտութեան հիմնական մասնաւորութեան սոցիալիստական շինարարութեանը ներգրավելու հնարավորութեանը: Ի՞նչ է նշանակում այս: Այս նշանակում է, վոր բանվոր դասակարգին անկարող է իր հետ տանել գլխաւորագիտութեանը՝ անհատական դուրսագիտական տնտեսութիւնները կուլակիզմի դեպի վրա փոխադրելու համար մինչև համաշխարհային հեղափոխութիւնը, վոր գլխաւորագիտութեանը կլինական դիմադրութեան կարգերը: Ուրեմն այստեղ մենք ունենք պրոլետարական դիկտատուրայի կողմից դուրսագիտութեանը դեպի սոցիալիզմ տանելու ուժերի և հնարավորութեան բուրժուական ժխտումը, վորը քաղաքական վտանգ է «հեղափոխական» ֆրոնտերի դի-

մալի տակ՝ համաշխարհային հեղափոխության հաղթանակի մասին: Կարելի՞ չէ արդյոք, այդպիսի հայացք ունենալով, դուրսդացիական մասսաներին տանել դեպի կոլտնտեսական շարժում, կաղժափերպել մասսայական կոլտնտեսական շարժում, կաղժափերպել կուլակություն, վարպես դասակարգի, վերացումը: Պարզ է, վոր չի կարելի:

Այստեղից էլ հետևություն: Դուրսդացիական մասսայական կոլտնտեսական շարժում կաղժափերպելու համար, կուլակությունը լիկվիդացիայի յենթաթերթերու համար, հարկավոր է նախ և առաջ թաղել տրոցկիզմի բուրժուական տեսությունը դուրսդացիության աշխատավոր մասնաներին դեպի սոցիալիզմ տանելու անհնարինություն մասին:

Ի վերջո, տրոցկիզմի էությունն այն է, վոր ժխտվում է կուսակցության մեջ յերկաթյա դիսցիպլինայի անհրաժեշտությունը, ընդունվում է կուսակցության մեջ Ֆրանկլինի խմբավորումները ազատությունը, ընդունվում է տրոցկիստական կուսակցություն կազմելու անհրաժեշտությունը: Տրոցկիզմի համար Համկոմկուսը պետք է լինի վոչ թե միասնական, միաձուլվածարտական կուսակցություն, այլ խմբակների և Ֆրանկլինների մի համադրածու իրենց կենտրոններով, իրենց մոմուլով: Իսկ ի՞նչ է նշանակում այդ: Այդ նշանակում է հայտարարել կուսակցության քաղաքական Ֆրանկլինների պատանություն: Այս նշանակում է, վոր կուսակցության քաղաքական խմբավորումների ազատությունից հետո պետք է դա քաղաքական կուսակցությունների ազատություն յերկրում, այսինքն՝ բուրժուական դեմոկրատիա: Ուրեմն այստեղ մենք ունենք կուսակցության Ֆրանկլինի խմբավորումների ազատության ընդունումը, մինչև պրոլետարիատի դիկտատուրայի յերկրում քաղաքական կուսակցություններ թույլ տալու ստորհան, վորք քուղաքակում է ներկուսակցական դեմո-

կրատիայի և կուսակցության ուժիժի բարելավման Ֆրանկլին: Վոր ինտելիգենտական խմբակների, Ֆրանկլինի սկոկաների ազատությունը դեռևս ներկուսակցական դեմոկրատիա չէ և վոր կուսակցության ծավալած ինքնադնադատությունը, ներկուսակցական մասնաների հակայական ակտիվությունը՝ **երթական** ներկուսակցական դեմոկրատիայի արտահայտություն և տրոցկիզմն այդ հասկանալ անկարող է: Կարելի չե՞ արդյոք այդպիսի հայացքներով աշխատել յերկաթե դիսցիպլինան կուսակցության մեջ, ապահովել կուսակցության յերկաթյա միասնականությունը դասակարգային թշնամիներին դեմ հաջող պայքարելու համար: Պարզ է, վոր չի կարելի:

Այստեղից էլ հետևություն: Վորպետքի ապահովենք յերկաթյա միասնականությունը կուսակցության մեջ, պրոլետարական դիսցիպլինան նրանում, հարկավոր է նախ և առաջ թաղել տրոցկիզմի կաղժափերպական տեսությունը:

Պարտվողականությունը դործնականում, վորպես բովանդակություն և ձախ Ֆրանկլինը ու «հեղափոխական» ավանտյուրիստական յկույթները, վորպես պարտվողական բովանդակությունը քաղաքական և վերհանելու յեղանակ: Այդ է տրոցկիզմի էությունը:

Տրոցկիզմի այս յերկվությունն արտահայտում է քաղաքային կործանվող մանր բուրժուազիայի դրություն յերկվությունը, մանր բուրժուազիայի, վորք չի կարողանում տանել պրոլետարիատի դիկտատուրայի «ուժիժը» և ձրդտում է «միանգամից» ցատկի դեպի սոցիալիզմ, ազատվելու համար քաղաքային: Այստեղից էլ ստաջանում է ավանտյուրիզմը և փաճողությունը հեղափոխության մեջ, կամ՝ յեթե այդ անհնարին է, դիմում են ամեն տեսակի դիվորություններին:

(Այստեղից էլ ստաջանում է պարա-

վողականություն՝ քաղաքականության մեջ):

Տրոցկիզմի այս յերկվությամբ և բացատրվում այն փաստը, վոր իր յերթ կատարի հարձակումներ աջ ուկ յոնիսաների դեմ տրոցկիզմը սովորաբար վերջացնում է բլուկ կնքելով նրանց հետ, վորպես չքողարկված պարտվողականների հետ:

Իսկ ի՞նչ բան են «ձախ» յեզումները, վորոնք յեղան կուսակցության մեջ կոլտնտեսական բնագավառում: Նրանք կոլտնտեսական բնագավառում տրոցկիզմի մեղ մոտ պրակտիկայում տրոցկիզմի տրոցկիզմները վերականգնելու վորոշ փորձեր են, ձիշտ է, անդիտակից փորձեր, միջակ դուրսդացու նկատմամբ տրոցկիզմի վերաբերմունքը վերականգնելու փորձեր են: Նրանք հետևյալն են քաղաքականության այն սխալի, վորը լենինյան անվանում է «զեքերազմի նիստարատություն»: Այս նշանակում է վոր մեր մի քանի ընկերները, տարված վոր մեր մի քանի ընկերները, հաջողություններով, սկսեցին կոլտնտեսական յայտնությունը մոտենալ վոչ թե վորպես կառուցողներ, այլ առավելապես վորպես աղմիսիստարտորներ, դրա հետևյալն աղմիսիստարտորներ, դրա հետևյալն վանքով մի շարք կույիս սխալներ թույլ տալով:

Մեղանում, կուսակցության մեջ կան մարդիկ, վորոնք կարծում յեն թե չաքավոր չեն սկզբել «ձախ» խոտահարկաների հեղինակներին: Նրանք կարծում են, վոր կարելի չկար վերավրելու մեր աշխատողներին, հակադրվելու մեր աշխատողությանը, յեթե նույնքանց հակառակությունից սխալներ են առաջ յեկել: Այդ դատարկ բան են, ընկերներ: Այդպես կարող են խոսել և, ընկերներ: Այդպես կարող են խոսել միայն այնպիսի մարդիկ, վորոնք անպայման ուղիվ են լուղվ հոսանքի ուղիվ յայտն: Նրանք նույն այն մարդիկ են, վորոնք յերթե չեն կարող յուրացնել լենինյան դիմը, այն է՝ ընթանալ հոսանքին հակառակ, յերթ այդ պահանջում է պայմանները, յերթ այդ պահ-

անջում են կուսակցության շահերը: Նրանք պոչականներ են և վոչ լենինիստներ: Կուսակցությանը հաջողից ճիշտ ճանադարհի վրա հանել մեր ընկերներին՝ ամբողջ ջոկատներին, հաջողից սկզբել սխալները, ձեռք բերել նվաճումներ հենց այն պատճառով, վոր նա վճարար ընթացավ հոսանքին հակառակ՝ կուսակցության հիմնական դիմը կենսապրծելու համար: Հենց այդ է լենինիզմը պրակտիկայում, լենինիզմը՝ դեկավրատության ասպարիզում:

Ահա թե ինչու յես կարծում եմ, վոր սուսանց հաղթահարելու «ձախ» խոտությունները, մենք չեյինք կարող կուրենտեսական շինարարության մեջ ձեռք բերել այն հաջողությունները, վորոնք ունենք ներկայումս:

Այդ դրություն մեջ է տրոցկիզմի մընացողների և նրա բեկորների դեմ մղվող պայքարի գործը:

Մի փորք այլ հանգամանք ունի աջ սպորտյունիզմի հարցը, վորի գլուխը կանգնած է յին կամ կանգնած են ընկերակ: Բուխարինը, Ռիկովը և Տոմսկին:

Այլ ուկլինիստների մասին չի կարելի ասել, վոր նրանք չեն ընդունում ՌՍԶՄ-ում սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորությունը: Վոչ, նրանք այդ ընդունում են և յոյդ և նրանց տարբերությունը տրոցկիստներից: Սակայն աջ ուկլինիստների դժբախտությունն այն է, վոր ձեկականորեն ընդունելով մի յերկրում սոցիալիզմի կառուցման հրահրավորությունը, չեն ուղիվ ընդունել պայքարի այն ուղիները և միջոցները, սուսանց վորոնց անկարելի յե կառուցել սոցիալիզմը: Նրանք չեն ուղիվ ընդունել, վոր ինդուստրիայի շատ ամենալին դարգացումը հանդիսանում է ժողովրդական ամբողջ անսկսությունը սոցիալիզմի հիմունքներով վերականգնելու բանալին: Նրանք չեն ուղիվ ընդունել դասակարգային անհույս սխալ-

բարբ Կապիտալիստական տարբերի դէմ, սոցիալիզմի ծախալուծն արձալը Կապիտալիզմի վրա: Նրանք չեն հասկանում Վոբ ալը բոլոր ուղղնները և Քլ ջոյներ հանգիստանում են այն ձևոնարկումներին սխտեմը, առանց վորոնչ հնարաւոր չէ պահպանել պրոլետարիատի զիկտատուրան, Կառուցել սոցիալիզմի մեր յերկրում: Նրանք կարծում են, վոր սոցիալիզմը կարելի չէ կառուցել սոսու ու փոս, ինքնահոս յեղանակով, առանց դասակարգային պայքարի, առանց արչալի Կապիտալիստական տարբերի վրա: Նրանք կարծում են, վոր Կապիտալիստական տարբերը կամ իրենք կմահոնան աննկատելի կերպով, կամ կներանեն սոցիալիզմի մեջ: Յեւ վորովհետեւ պատմության մեջ աղպիսի հրաչններ չեն պատահում, ուստի դուքս և դալիս, վոր աջ ուկոնիտներն իրոք դրյորվում են դեպի այն տեսակները, վորը ժխտում և սոցիալիզմի կառուցման հնարաւորությունը մեր յերկրում:

Այժմ ուղիղ իրականների մասին չի կարելի
նաև ասել, վրո նրանք ժխտում են գյու-
ղացիության հիմնական մասսաներին
սոցիալիզմի կառուցմանը ներգրավելու
հնարավորությունը գոյություն ունի։ Այդ
նրանք այդ ընդունում են և դրանով են
նրանք տարբերվում արոցկիսաներից։
Այդպիսի մեկ գրականորեն ընդունելով այդ,
նրանք միևնույն ժամանակ ժխտում են
այն ուղիները և միջոցները, առանց ու-
րոնց հնարավոր չե գյուղացիությանը
մասնակից տնել սոցիալիզմի կառուց-
մանը։ Նրանք չեն ուզում ընդունել, վրո
խորհանդեսությունները և կոլանտե-
սությունները հանդիսանում են գյու-
ղացիության հիմնական մասսաներին
սոցիալիզմի կառուցման մասնակից ու-
նելու հիմնական միջոցը, «Հիմնական
ուղի»։ Նրանք չեն ուզում ընդունել,
վրո առանց կենսագործելու կուլակու-
թյան՝ վրոպես գաղափարգի՝ վերաց-
ման բարգաճանությունները, հնարավոր
չե իրագործել գյուղի վերակառուցու-

մէ սոցիալիզմի հիմունքներով: Նրանք կարծում են, վրո դոսողը կարելի չե սոցիալիզմի ուխտերի վրո դնել սուս ու փուս, ինքնահոսի յեղանակով, առանց դասակարգոյին սղոքարի, միմիայն հայթիայթիոյ ու սղոսողոյսկոյն կոսղե-րոցիոյ միջոցով, վրոյմհետե հոմոսղ-վոմ են, վրո կուոսկին ինքք կներոմնի սոցիալիզմի մեջ: Նրոնք կարծում են, վրո նեքկոյոմոս դլլնովարը վոջ թե ինդուստրիոյ, կուոնտեոթոյնեքի և խորհոնտեոթոյնեքի արոզոցմոն բարձր տեմոյն և, ոյլ ոյն, վրո «ար-ձոկենք չուկոյոկոն տորերքը, ոզո-տութոյն տոնք չուկոյն և տնհոտո-կոն տնտեոթոյնեքից սկոսոմ մինչե դոյոդի կոպլոսիտոսկոն տարերերի կոպլոսիտը բոկենք»: Բոյց վրոյմհե-տե կուոսկը չի կարող նեքոմնել սոցիո-լիզմի մեջ, իսկ չուկոյն «սղոսոթ-թոյն տոլը» նոնոկուոմ և-դինել կու-լոկութոյնը, դինոթոփ ոնել րոնդոր դոսոկարդին, ոսղո դուրոս և դոլիո, վրո ոջ ուկոնիտոնեքն իրոկոնուոմ դը-լրոյմ են դեսլի ոյն տեոսկետը, վրք ժեոուոմ և դոլուզոցիոթոյն հիմնոկոն մոտոնեքին սոցիալիզմի կոտուցմոնք մոսոնսկից ոնելու հոտրոյրութոյն-նր:

Իրոք դեանով եւ բաւարկում եւ այն
 փաստը, Վուր աջ ուղիւնիտաներն իրենց
 ազգութակիւր տրոցկիսաների դեմ ու-
 ժլեբարար պատկոմ են վարապուրի հե-
 տե բանակցութիւններ վարելով տրոց-
 կիսաների հետ՝ նրանց հետ բոկ կապ-
 մելու մասին:

Այ սպորտյունիզմի հիմնական չարքն
 այն է, Վուր նա հեռանում եւ դասակար-
 արին սոյեբարի լենինյան ըմբանումից,
 զլոպում եւ դեպի մանր-բուրժուական
 լիբերալիզմի տեսակետը:

Տարակույս չի կարող լինել, վեր աջ
Թեքման Հազթանալը մեր հուսակցու-
թյան մեջ կնշանակեր բռնվոր պատ-
կարգի լիակատար գնաթափումը,
ԳՅՈՒՂԻ կապիտալիզմական տարրերի

սպառադիմութեամբ, կապիտալիզմի վերա-
կանդնման շանսերի ամբխանալը ՊՍՀ-
Թ-ում :

Աջ ուկրինիստները չեն ընդունում այլ կուսակցություն կազմակու տեսակետը և այդ և նրանց մի տարբերությունն ևս արոցկիստանիցը: Աջ ուկրինիստների առաջնորդները բացահայտորեն խոստովանեցին իրենց սխալները կուսակցության առաջ: Սակայն հիմաբություն կրինքը այդ հիման վրա կարծել, վեր աջ ուկրինիզմի արդեն թաղվածն է: Աջ ուկրինիզմի ուժն այդ մանգամանով չի բաժանում: Աջ ուկրինիզմի ուժը կազմում է մանր բուրժուական տարերքը, ընդհանրապես կապիտալիստական տարերքի և մանավանդ կուլակիության կողմից կուսակցությունը դեմ ուղղված ուժը: Յեկ վերվճանե աջ թեքումն արտացոլում է մեռնող պատկարի հիմնական տարրերի դիմադրությունը, այդ պատճառով ևլ աջ թեքումը մեր ժամանակվա հիմնական վտանդն է կուսակցության մեջ: Ահա թե ինչու կուսակցությունն անհրաժեշտ համարեց՝ ճնշակում, անհաշտ պայքար ունել աջ թեքման դեմ:

Տարակույս չէ կարող լինել, վար տանց մշտական պայքար մղելու ուժը ինքման գեմ, առանց մեկուսացնելու նրա ղեկավար տարերքին, մենք չենք կարող մարիլիզացիայի յենթակից լի կուսակցությանն և բավար դառնալարդին, դշուղացիության չբավար և միջակ մասնակներին՝ սոցիալիզմի ծավալուն արշավի համար, կուտակութուններ և խորհանդեսութուններ կազմակերպելու համար, մեր ծան ինդուստրիան վերանայնելու, կուսակցութունը՝ վարպետ դառնալու պետքն ունի։

Այս գիճակի մեջ եւ «ճախ» եւ աջ թե-
թումներէ զտրօք կուտանցուծյախ մեջ։
Մեր խնդիրն եւ հետազոյումս եւ շա-
բումակել անաշտ աշխարհ յերկու
դրոնմով, իմչպես «ճախեր» ղին, վո-
րոնմ երկրպայցնում եմ մանր-բուրժու-

ական ռադիկալիզմը, այնպես ել աջերի-
դեմ, վրոնմ գերկայացնում եմ մանր-
բուրժուական լիբերալիզմը:

Մեր խնդիրն է՝ հետազոտում և շարունակել անհատ պալաթրը կուսակցության հաշվառական այն տարբերիղնմ, վերոնք չեն հասկանում կամ չբնականացող են ձևականում, վեր անհրաժեշտ է մշտական պալաթր մղել յեղկու ճակատում:

Բ. Թեթումաների դեմ մղվող պայքարի պատկերը լրիվ չի լինի, յեթև չափներ ազգային հարցի ասպարիզում կուսակցության մեջ դոյութուն ունեցող Թեթումաները: Եւս նկատի ունեմ նախ՝ վեիկոուսական չափնիդի թեթումը, յերկրորդ՝ տեղական նաչիոնալիզմի Թեթումը: Այդ Թեթումներն աչքան էլ նկատելի է աչք մակող չեն, ինչպես «ճար» կամ ալ Թեթումը: Դրանք կարելի է անլիսնել սոցիալուն Թեթումներ: Սակայն այդ դեռ չի նշանակում, զոր դրանք դոյութուն չունեն: Վոչ, նրանք դոյութուն ունեն էլ որ դիւսովորն է՝ աճում են: Դրանում զոչ մի կապած լինել չի կարող: Կասկած լինել չի կարող, վորովհետև դասակարգային պայքարի սրման ընդհանուր միջոցորտը չի կարող մորոչ չափով չարել ազգային աչք չիումները, վորոնք արտոցորտը են կուսակցության մեջ: Այդ պատճառով ճարկավոր է հաչատարել, լուս աչխան հանել աչք Թեթումների կերպարանը:

Վո՞րն և վերիկոռուսական շտիկիզմի
թեքման ելությունը հերիս պայմաննե-
րում:

Վերկերտուսական շափենքով՝ թեքման ելությունն աչն է, վրը նա ձգտում է անոնսել լեզվի, կուլտուրայի և կենցաղի ազդային տարբերություները, ձգտում է պատրաստել ազդային հանրապետություներին և մարզերին վերացումը, ձգտում է խախտել ազդային հասկացարկաւորթյան սկզբունքը, պատկառնք մոնել կուսակցութան քաղաքական

նությունը, ապարատի, մամուլի արդարացի ման, դպրոցի և պետական հասարակական այլ կազմակերպությունների ազդեցության սկզբունքը:

Դրա հետ միաժամանակ այդ տիպի ուղղորդումները յեղում են այն պետականության, թե վերսկզբում սոցիալիզմը հաղթելու դեպքում ազգայնությունները պետք է ի մի ձուլվեն և նրանց ազգային լեզուները պետք է վերածվեն մի ընդհանուր, միասնական լեզվի, ուստի ժամանակ է, վոր լեզվաբանության յեղումը հաղթանակի տարբերությունները և հրաժարվեն նախկին ճնշված ժողովուրդների ազգային կուլտուրայի զարգացման աջակցությունը:

Նրանք հենվում են Լենինի վրա, որ խալ քաղվածքներ անելով, իսկ յերբման ուղղակի խեղաթյուրելով, զրպարտելով Լենինին: Լենինն ասել էր, վոր սոցիալիզմի ժամանակ ազգայնությունների շահերը ի մի կձուլվեն, կկազմեն մի ամբողջություն. դրանից արդյոք հետևում է, վոր ժամանակ է վերջ տալ ազգային հանրապետություններին և մարդերին՝ հանուն ինտերնացիոնալիզմի շահերի: 1913 թվականին Լենինը բունդականների հետ իր վարած բանավեճում ասել էր, վոր ազգային կուլտուրայի լուծումը բուրժուական լուղումը և, դրանից հետևում է արդյոք վոր ժամանակ է վերջ տալ ԽՍՀՄ ժողովուրդների ազգային կուլտուրային՝ հանուն ինտերնացիոնալիզմի շահերի: Լենինը ասել էր, վոր սոցիալիզմի ժամանակ վոչնչացնում են ազգային ճնշումն ու ազգային միջնորդումները: Դրանից յերեւում է արդյոք, վոր ժամանակն է վերջ տալու ԽՍՀՄ-ի ժողովուրդների ազգային առանձնահատկություններ և հաշվառման քաղաքականությանը և անցնել ձուլման քաղաքականությանը՝ հանուն խեղաթյուրումների շահերի և այլն:

Տարակույս չի կարող լինել, վոր ազ-

դային հարցի այդ թեքումը, վորն իրումն ըողարկում է ինտերնացիոնալիզմի գեմակով և Լենինի անունով, հանդիսանում է վերկիռուական նացիոնալիզմի ամենանուր՝ և այդ պատճառով ամենապատանդավոր տեսակը:

Նախ Լենինը յերբեք չի ասել, վոր ազգային տարբերությունները պետք է վերանան և ազգային լեզուները միաձուլվեն, դառնան մի ընդհանուր լեզու, մի պետության սահմաններում՝ մինչև սոցիալիզմի հաղթանակը համալսարանային մասշտաբով: Լենինն ընդհակառակ ասում էր ուղղակի հակառակը, այն է՝ «ժողովուրդների և յերկրների ազգային ու պետական տարբերությունները դեռ յերկար և շատ յերկար ժամանակ պահպանվելու յեն նույնիսկ պրոլետարիատի դիկտատուրան համալսարանային մասշտաբով իրադրծելուց հետո» (հատոր 17, էջ 178):

Ինչպես կարելի յե հենվել Լենինի վրա մոռանալով նրա հիմնական մատնանշումը:

Ճիշտ է, նախկին մարքսիստներից մեկը՝ ներկայիս ունեզատ և ռեֆորմիստ Կաուցկին ուղղակի հակառակ է պնդում այն բանի, վոր ուսուցանում է Լենինը: Նա հակառակ Լենինի, պնդում է, վոր «անցյալ դարի կեսերին պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակը Ամստերդելում անհանկարծ միացյալ պետության մեջ, կունենար այն արդյունքը, վոր կկազմվեր մի ընդհանուր գերմանական լեզու և գերմանացիան կենթարկվի յեն յերբ, վորովհետև միայն վոխանակություն կապանքներից ազատված ուժը, վոր կըլում է յին գերմանացիները, առանց վորեն բուն գերմանացիան, գերմանացի կղարճներ չիտական հետմանց ժանր բուրժուաներին, գյուղացիներին և պրոլետարներին, վորոնց վոչնչ էր կարող տալ նախ խղճուկ ազգայնությունը» (Տես «Հեղափոխությունը և հակահեղափոխությունը» գրքի գերմանական հրատարակումը):

տարակույսն առաջարկում): Հասկանալի յե, վոր այդպիսի «կոնցեպցիան» յիսկին համապատասխանում է Կաուցկու սոցիալ-լովինիզմին: Կաուցկու հնց այդ հայացքների դեմ պայքարում է յե յես 1925 թվականներին՝ Արևելքի ժողովուրդների համալսարանում իմ ունեցած յելույթի ժամանակ: Սակայն մի՞թե մեզ համար, մինչև վերջն ինտերնացիոնալիստ մնալ ցանկացող մարքսիստներին համար կարող է վորեն դրական նշանակություն ունենալ դրամական շփացած սոցիալ-լովինիստի հակամարքսիստական այդ շողակրատությունը: Ո՞վ է իրավացի՝ Կաուցկին, թե՞ Լենինը: Յեթե իրավացի յե Կաուցկին, ապա ինչպե՞ս բացատրել այն վաստը, վոր համեմատաբար այնպիսի հետամնաց ազգայնություններ, ինչպիսիք են բելուսները, ուկրաինացիները, վորոնք ավելի մոտ են վերկիռուներին, քան յեները գերմանացիներին, չուսացան ԽՍՀՄ-ում պրոլետարական հեղափոխության հաղթությունից, այլ ընդհակառակը վերածնվել յին, զարգացան, վորպես ինքնուրույն ազգեր: Ինչո՞վ բացատրել, վոր այնպիսի ազգեր, ինչպիսիք են՝ թուրքերը, ներք, կերդիները, ուղրեկները, տաճիկները (եւ յեմ խոսում վրացիների, հայերի, ադրբեջանցիների և ուրիշների մասին), չնայած իրենց ցեղային հետամնացության, վոչ միայն չուսացան ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմի հաղթությամբ, այլ ընդհակառակը վերածնվեցին, զարգացան վորպես ինքնուրույն ազգեր: Պարզ չե՞ արդյոք, վոր մեր հարգելի ուկրաինները, ընկնելով ցուցադրական ինտերնացիոնալիզմի հետեին, ընկան կաուցկիական սոցիալ-լովինիզմի ճանկերը: Պարզ չե՞ արդյոք, վոր մի պետության սահմաններում ԽՍՀՄ-ի սահմաններում, մի ընդհանուր լեզվի ջատագով հանդիսանալով, նրանք բոլորովին ձգտում են վերականգնել տարակույսն առաջարկում):

Ես չեմ տիրապետող, այն է՝ վերկիռուական լեզվի արտոնությունները: Ո՞ր և յայտեղ ինտերնացիոնալիզմը:

Յերկրորդ՝ Լենինը յերբեք չի ասել, վոր ազգային ճնշման վոչնչացումը, հաղթությունների շահերի միաձուլումը, ընդհանրացումը հավասարադր է ազգային տարբերությունների վոչնչացմանը: Մենք վոչնչացրինք ազգային ճնշումը, վոչնչացրինք ազգային արտոնությունները, հաստատեցինք ազգային իրավահավասարություն: Մենք վոչնչացրինք պետական սահմանները բառի հին իմաստով, սահմանային սյուները, մաքսային սյուներները ԽՍՀՄ-ի ազգայնությունների միջև: Մենք հաստատեցինք ԽՍՀՄ-ի ժողովուրդների անտեսական և քաղաքական շահերի միասնությունը: Սակայն մի՞թե դա նշանակում է, վոր դրանով իսկ մենք վոչնչացրինք ազգային տարբերությունները, ազգային լեզուները, կուլտուրան, կենցաղը և այլն: Պարզ է, վոր չի նշանակում: Սակայն յեթե լեզվի, կուլտուրայի և կենցաղի ազգային տարբերությունները մնում են, պարզ է, վոր հանրապետություններ և մարդերի վերացման պահանջը պատմական ավայլ չըլանում, հանդիսանում է ուսուցիչ պահանջ, վոր ուղղված է պրոլետարական դիկտատուրայի շահերի դեմ: Արդյոք մեր ուկրաինները հասկանո՞ւ են, վոր վերացնել այժմ ազգային հանրապետություններն ու մարդերը՝ նշանակում է ԽՍՀՄ-ի ժողովուրդների մեկնամիտ մասնաների գրկել ազգային լեզվով կրթությունն ուսանելու հնարավորությունից, գրկել նրանց մայրենի լեզվով դպրոց, դատարան, ադմինիստրացիա, հասարակական այլ կազմակերպություններ և հիմնարկներ ու հնարավորությունից, գրկել սոցիալականական շինարարությանը հարադրակց լինելու հնարավորությունից: Մեթե պարզ չե՞, վոր մեր ուկ-

Կազմակերպել, ծավալել ինչպես հան-
րակրթական, այնպես եւ արհեստագի-

Աթէթ, պարզ չէ, վոր պայքարելով
ազգային կուտարայի լոգունդի դէմ
բուրժուական կարգերում. Լենինը հար-
վածում էր ազգային կուտարայի բուր-

Ներածը չէն հասկանում, վոր միայն
զգային կուտարաների զարգացման
եպրում կարելի կլինի հետամնաց աղ-
ուլթյուններին խեղադես հաղորդակից
ԲՆԿ. ՄՏԱԿՆԻ ՁԵՆՈՒՑՈՒՄԸ

Յեւ Ժիաթամանակ մենք պաշտպան

ենք, պրոլետարիատի ղեկավարող ղեկավարող միջոցով, միայն ամենագոյնի, ամեն- նախապես իշխանությունն է մինչև այժմ գոյություն ունեցող բոլոր պե- տական իշխանություններին: Պետական իշխանությունն բարձրագույն զարգա- ջում՝ պետական իշխանությունն է մահաց- լիս պայմաններ նախապատրաստելու նպատակով—ահա մարքսիստական Փոր- ուլան: Սա «Հակապետական» է: Այո, «Հա- կապետական» է: Բայց այս հակապետությունը կենսական է և ամբողջությամբ արտա- ցելով է մարքսյան դիալեկտիկան:

Կամ, որինսկի՝ լենինյան հարցա- դրումն աղբյուրներին միջև բաժա- նում ինքնորոշման իրավունքի մասին: Լենինը յերբեմն ներկայացնում է աղ- ղային ինքնորոշման թեզիսը մի պարզ ֆորմուլայի ձևով—«բաժանում» միա- վորման համար»: Լավ մտածեցեք—բա- ժանում՝ միավորման համար: Սա նույն- իսկ պարզագույն յե նման: Մինչդեռ այս «Հակապետական» ֆորմուլան արտացոլում է մարքսյան դիալեկտիկայի այն կեն- սական ճշմարտությունը, վերջ բայել- վիկներին հնարավորություն է տալիս գրավելու ամենաանառիկ բերդերն աղ- ղային հարցի ասպարիզում:

Նույնը հարկավոր է ասել նաև ազգա- յին կուլտուրայի ֆորմուլի մասին—աղ- ղային կուլտուրաների (և լեզուների) ծագումն աղբյուրաբար դիկտատուրա- յի շրջանում մի յերկրում, վորի նպա- տակն է պայմաններ նախապատրաստել դրանց մահացման և մի ընդհանուր կուլտուրայի (և մի ընդհանուր լեզվի) վերածելու համար ամբողջ աշխարհում՝ սոցիալիզմի հաղթանակի շրջանում:

Ով չի հասկացել մեր անցողիկ շրջ- ջանի այս յուրորինակությունը և «Հա- կապետականությունը», ով չի հասկացել պատմական պրոցեսներն այս դիալեկ- տիկան—նա կործան է մարքսիզմի հա- ճար:

Մեր ուկրոնիստներն զգալիորեն

այն է, վոր նրանք չեն հասկանում և չեն ուզում հասկանալ մարքսյան դիա- լեկտիկան:

Այս վիճակումն է վելիկոուսական յովինիզմի թեզման գործը:

Դժվար չե հասկանալ, վոր այս թե- ռումն արտացոլում է առաջնորդ տի- բայետող վելիկոուս աղբի մահացող դասակարգերի ձգտումը՝ վերադարձնե- լու իրենց կորցրած արտոնությունները: Այստեղից ծագում է վելիկոուսական յովինիզմի վտանգը վորպես ղեկավար վտանգ կուսակցության համար աղգա- յին հարցի ասպարիզում:

Վո՞րն է լեզական նացիոնալիզմի թեզման ելույթները:

Դա կայանում է հետևյալ ձգտման մեջ—առանձնանալ, պարփակվել իր աղ- ղային կեղևի շրջանակներին մեջ, քո- ղարկել դասակարգային ներհակությու- ներն իր աղբի ներսում, պաշտպանվել վելիկոուսական յովինիզմից՝ սոցիա- լիստական շինարարության ընդհանուր հոսանքից հեռանալու ճանապարհով, չտեսնել այն, ինչը մերձեցնում, միա- վորում է ԽՍՀՄ աշխատավորական մասսաներին ու ժողովուրդներին և տեսնել միայն այն, ինչը կարող է հե- ոսցնել նրանց միմյանցից:

Տեղական նացիոնալիզմի թեզումը ար- տացոլում է առաջնորդ հարստահար- ված աղբյուրներին մահացող դասա- կարգերի զգալիությունը պրոլետարիա- տի դիկտատուրայի ուժեղման, նրանց ձգտումն առանձնանալու իրենց աղգա- յին պետության մեջ, հաստատելու այնտեղ իրենց դասակարգային տիրա- պետությունը:

Այս թեզման վտանգավորությունն այն է, վոր նա պատվաստում է բուրժու- ական նացիոնալիզմը, թուլացնում է ԽՍՀՄ ժողովուրդների աշխատավորնե- րի միասնությունը, ջուր է ածում ին- տերվենցիայի կողմնակիցների ջրապա- յին:

Այս է առկական նացիոնալիզմի թեզ- ման ելույթները:

Կուսակցության խնդիրն այն է, վոր- պեսզի վճռական պայքար մղի այս թեզման դեմ և ԽՍՀՄ ժողովուրդներին աշխատավոր մասսաներին ինտերնա- ցիոնալ դաստիարակության համար ան- հրաժեշտ պայմաններ ապահովի:

Այս վիճակումն է թեզումների գործը- մեր կուսակցության մեջ—«ձախ» և աջ թեզումների գրությունն ընդհանուր քա- ղաքանակության ապարիզում և աղ- աղյին հարցի ասպարիզում յեղած թե- ռումների գործը:

Այս է մեր ներկուսակցական դրու- թյունը:

Այժմ, յերբ կուսակցության հաղ- թանակող դուրս յեկավ ընդհանուր դժի համար մղվող պայքարից, յերբ մեր կուսակցության լենինյան դիրք- հաղթանակում է ամբողջ ֆրոնտում, չատերը հակամիտ են մոռանալու այն դժվարությունները, վոր ստեղծում է- յին մեզ համար մեր աշխատանքում բու- յոր և ամեն տեսակի ուկրոնիստները, Ալեկին. քաղցրենիստներն արամադրված մի քանի ընկերներ մինչև այժմ էլ ղեռ- մտածում են, թե կարելի յեր կատա- վարվել առանց ուկրոնիստների դեմ պայքարելու: Ի՞նչ խոսք, վոր այդ ընկերները խորին մոլորության մեջ են, Բալական է միայն հեռ նայել և հիշել տրոցկիստների ու աջ ուկրոնիստ- ների արարքները, բալական է վերհի- ղել թեզումների դեմ անցած շրջանում մղված պայքարի պատմությունը, վոր- պեսզի հասկանանք այդ հակակուսակ- ցական քաղցրենիստության ամբողջ դա- տարկությունը և անպետքությունը:

Կասկած չի կարող լինել այն մասին, վոր առանց ուկրոնիստներին անձեռնու- առանց նրանց ջանքախնդրության մար- աում, մենք չենք կարող ձեռք բերել այն հաղթությունները, վորոնցով ի-

բալամբ պարծենում է այժմ մեր կու- սակցությունը:

Լենինյան գծի շեղումների դեմ մեզ- ված պայքարում անեց և ամբացալ մեր կուսակցությունը: Թեֆումների դեմ պայքարելով կոպեց նա իր շարքե- րի լենինյան միասնությունը: Այժմ այնպես վաղ լավ չի ժխտում այն ան- վիճելի փաստը, վոր կուսակցությու- նը յերբեք այնպես համախմբված չի յեղել իր կենտրոնի շուրջը, ինչպես այժմ: Բուրքը հարկադրված են այժմ խոստովանել, վոր կուսակցությունն այժմ ավելի քան, յերբեք, միասնական է ու միասնայի, վոր 16-րդ համագա- մարը մեկն է մեր կուսակցության այն սակավաթիվ համագումարներից, վոր- տեղ այնպես չկա ձեկավորված ու հա- մախմբված ոպրդիցիա, վոր ընդունակ լինի հակադրելու իր հատուկ գիծը կուսակցության ընդհանուր գծին:

Ի՞նչին է պարտական մեր կուսակցու- թյունն իր այդ վճռական նվաճումով:

Իր այդ նվաճումով նա պարտական է այն հանգամանքին, վոր Թեֆումների դեմ մեզ պայքարում նա միշտ վարել է սկզբունքային քաղաքականություն. յերբեք չի յեցնելով մինչև անդրկուլիս- յան կոմբինացիաները և դիվանագիտա- կան սակարկությունները:

Լենինն ստում եր, վոր սկզբունքա- յին քաղաքականությունը միակ ճիշտ քաղաքականությունն է: Մենք հաղթող դուրս յեկանք Թեֆումների դեմ մե- ղած պայքարում այն պատճառով, վոր ազնվաբար ու հետևողականորեն իրա- գործում էինք Լենինի այս ավանդը (ծափահարություններ):

Յեւ վերջացնում եմ, ընկերներ:

Վո՞րն է ընդհանուր յեղրակացություն- նը:

Ընթացիկ շրջանում մենք ունեցել ենք մի շարք վճռական հաղթություններ սոցիալիստական շինարարության բալը փրոմոներում: Մենք ունեցել ենք այդ

հաջողութուններն այն պատճառով, վոր կարողացել ենք բարձր պահել Լեհիների պանծալի գրքը: Յեթե կամենում ենք հաջրանակել, պետք է այսուհետեւ ել բարձր պահենք Լեհիների գրքը, պաշտպանելով նրա մարտությունն ու անգարտությունը: (Ժափահարություններ):

Այս է ընդհանուր յեզրակացությունը:

Լեհիների ԴՐՈՇՈՎ ՄԵՆՔ ՀԱՂԹԵՑԻՆՔ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԹԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄՂԱԾ ՄԱՐՏԵՐՈՒՄ:

Լեհիների ԴՐՈՇՈՎ ՄԵՆՔ ՎՃՌԱԿԱՆ ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԶԵՌՔ ԲԵՐԻՆՔ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ՄՂԱԾ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ:

ՆՈՒՑՆ ԱՅԴ ԴՐՈՇՈՎ ՄԵՆՔ ԿՀԱՂԹԱՆԱԿԵՆՔ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ:

ԿԵՑՑԵ՛ ԼԵՆԻՆԻՋՄԸ: (Վարդապետ, յերկար ժամանակ չլռող ծափեր: Ամբողջ դահլիճն ուղիղա յն անում ընկ-Ստալինին):

ՅԵԶՐԱՓԱԿՄԱՆ ԽՈՍՓԸ

ԸՆԿԵՐՆԵ՛Ր,

Կենսական հաշվետու զեկուցման շուրջը տեղի ունեցած վիճաբանություններին, և այն ամենից հետո, վոր տեղի ունեցավ համագումարում՝ աջ պողիցիայի նախկին առաջնորդների յեկույթների հետեւանքով, ինձ քիչ բան է մնում ասել իմ յեզրափակման խոսքում: Իմ զեկուցման սկզբին յես ասել էյին, վոր կուսակցության 16-րդ համագումարը մեր կուսակցության պատմության մեջ հանդիսանում է սակավաթիվ համագումարներից մեկը, վորտեղ չկա քիչ թե շատ ձեւակերպված ոպողիցիա, վոր ընդունակ լինի առաջադրելու երսեւական դիժը և այն հակադրելու կուսակցության դժին: Ինչպե՞ս տեսնում եք, իրոք այսպես ել դուրս յեկավ: Մեր համագումարում, կուսակցության 16-րդ համագումարում վոչ միայն չկար քիչ թե շատ ձեւակերպված ոպողիցիա, այլեւ չգտնվեց նույնիսկ փոքրաթիվ խմբակ, կամ չգտնվեցին նույնիսկ առանձին ընկերներ, վոր իրավունք համարեյին ամբողջ բարձրաշալ այստեղ և հայտարարել, թե կուսակցության դիժը ճիշտ չէ: Պարզ է վոր մեր կուսակցության դիժը միակ ճիշտ գիծն է, և նրա ճիշտ լինելն այնքան ակնհայտ և անվիճելի յե, վոր նույնիսկ աջ պողիցիայի նախկին առաջնորդներն իրենց յեկույթներում անհրաժեշտ համարեցին առանց տատանումների ընդգծել կուսակցության ամբողջ քաղաքականության ճիշտ լինելը:

Հասկանալի յե, վոր այդ բոլորից հետո կարիք չկա ծանրանալու այն դրություններին, ճշտության վրա, վորոնք զարդացրել էյի յես իմ հաշվետու զեկուցման մեջ: Այդ ավելորդ և դառնում, վորովհետեւ կուսակցության դիժը, նրկատի ունենալով նրա ակնհայտ ճշ-

տությունը, այլեւս պաշտպանություն կարիք չունի այս համագումարում: Յեկ յեթե, չնայած դրան, յես չհրաժարվեցի յեզրափակման խոսքից, ապա այն պատճառով, վոր այնուամենայնիվ նաեւ, բայտ իս, ավելորդ չե համառոտակի պատասխանել այն մի քանի առմանքին, վոր ավել էյին ընկերները համագումարի նախագահությանը և ապա մի քանի խոսք ասել ալ ոպողիցիայի նախկին առաջնորդների յեկույթների առթիվ:

Տոմսերի մեծ մասը շուափում է մի քանի յերկրորդական հարցեր՝ թե ինչո՞ւ հաշվետու զեկուցման մեջ չի հիշատակված ճիտությունների մասին: չի՞ կարելի արդյոք դրա մասին հիշատակել յեզրափակման ճառում (Ժիժաղ), ինչո՞ւ հաշվետու զեկուցումներում չի հիշված բնակարանային շինարարության մասին: չի՞ կարելի արդյոք մի բան ասել դրա մասին յեզրափակման ճառում, և այլ այսպիսի բաներ:

Այդ բոլոր ընկերներին յես պետք է, պատասխանեմ, վոր զեկուցման մեջ յես չեյի կարող շուափել Ժողովրդական տնտեսության բոլոր հարցերը: Յեկ վոչ միայն չեյի կարող, այլ և իրավունք չունեյի, վորովհետեւ իրավունք չունեմ մտնելու կույրիչելի և Յակովլեվի զեկուցումների բնագավառը, վորոնք պետք է զեկուցեն ձեզ արդյունաբերության և գյուղատնտեսության կոնկրետ պրոբլեմների մասին: Հիշադիր, յեթե Կենտկոմի հաշվետվության մեջ շուափվեն բոլոր հարցերը, ապա այդ զեպքում ինչի՞ մասին պետք է խոսեն զեկուցողներն արդյունաբերության,

գյուղատնտեսության և այլ հաջողությունների վերաբերյալ իրենց ղեկավարմանը (բացակասություններ—ճիշտ է)։

Մասնավորապես գյուղատնտեսության ելքատրոֆիկացիայի վերաբերյալ տոմսի առթիվ պետք է ասեմ, վոր այդ տոմսի հեղինակը մի քանի սխալներ է կատարել։ Նա համատեղում է, թե մենք արդեն ընդհուպ մոտեցել ենք՝ գյուղատնտեսության ելքատրոֆիկացիային, թե Հողգործումար չի թողնում, վոր դարգանա այդ դոբը, թե Լենինը այլ կարծիք է ունեցել դրա մասին և այլն։ Այդ բոլորը սխալ է ընկերներ։ Չի կարելի ասել, թե մենք ընդհուպ մոտեցել ենք՝ գյուղատնտեսության ելքատրոֆիկացիային, յեթե մենք իրոք ընդհուպ մոտեցած լինեինք գյուղատնտեսության ելքատրոֆիկացիային, ապա այժմ մենք արդեն կունենայինք 10-15 շրջան և ելքատրոֆիկացած գյուղատնտեսական արտադրություններ։ Բայց դուք լավ գիտե՞ք, վոր առայժմ այդպիսի բան չկա մեզանում։

Ահա, ինչ վոր կարելի չի ասել այժմ գյուղատնտեսության ելքատրոֆիկացիայի մասին հետեւյալն է։ Մի քանի ընկերներ կարծում են, թե արակոտրների դարձն արդեն անցել է, թե արդեն ժամանակ է անցնելու գյուղատնտեսության ելքատրոֆիկացիային։ Այդ, իհարկե, դատարկ բան է, ֆանտաստիկա չէ։ Այդպիսի ընկերների վերջից պետք է քաշել։ Հենց այդպես ել վարվում է Հողգործումար այդ ընկերների հետ։ Հետեւյալն ասեմ, հեղինակի դժգոհությունը Հողգործումարից չի կարելի հիմնավորված համարել։

Տոմսերի յերկրորդ խումբը վերաբերում է ազգային հաջողության։ Այդ տոմսերից մեկը, վոր յես ամենից ավելի հետաքրքրական եմ համարում, 16-րդ համագումարում իմ գեկուցման մեջ ազգային լեզուների պրոլետին տրված մեկնարանում համեմատում եր այն մեկ

նորանման հետ վոր տրված է 1925 թվականին՝ Արևելքի ժողովուրդների համախառնում իմ ունեցած յերկրի ժամանակ։ Տոմսի հեղինակը գտնում է վոր այստեղ ինչ վոր մութ բան կա, վորը պետք է լուսարանվի։ Դուք, ասում է տոմսը, այն ժամանակ առաքելում եյիք ազգային լեզուների մահացման տեսության դեմ (կառուցելու), մի ընդհանուր լեզվի ստեղծման դեմ (մի յերկրում) կառուցվող սոցիալիզմի շրջանում։ Իսկ այժմ, 16-րդ համագումարում ձեր տված գեկուցման մեջ հայտարարում եք, թե կոմունիստները կողմնակից են ազգային կուլտուրաների, ազգային լեզուների միաձուլմանը, մի ընդհանուր լեզու, մի կուլտուրա կազմելուն։ (Համալսարանային մասի շտաբով սոցիալիզմի հաղթության շրջանում)։ Արդյոք մութ կետ չկա՞ այստեղ։

Յես կարծում եմ վոր այստեղ վաճառություն կա, վաճառվում է վորեւէ հակասություն։ 1925 թ. յես առաքելում եյի կառուցելու նացիոնալ-լոկալիստական տեսությանը, վորի համաձայն միացյալ ավստրո-գերմանական պետության մեջ պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակն անցյալ դարի կեսերին ունենալու չի այն հետևանքը, վոր ազգությունները միաձուլվելու, գերմանական մի ընդհանուր ազգ են դառնալու՝ մի ընդհանուր գերմաներեն լեզվով, և գերմանացիներն են յենթարկվելու չեխերը։ Յես առաքելում եյի այդ տեսության դեմ, վորպես հակամարքսիստական, հակալենինյան մի տեսություն, հենվելով իմ 16-րդ սոցիալիզմի հաղթանակից հետո մեր յերկրի կյանքից վերջված փաստերի վրա, վորոնք հերքում են այդ տեսությունը։

Յես այժմ ել առաքելում եմ այդ տեսության դեմ, ինչպես յերևում է 16-րդ համագումարում իմ արած հակվետու գեկուցումից։ Առաքելում եմ, վորովհե-

տե այն տեսությունը, վորի համաձայն բոլոր ազգերի միաձուլվելու յեն, որի նախ՝ իմ 16-րդ, դառնալու յեն մի ընդհանուր վիլիկոտուսական ազգ՝ ընդհանուր վիլիկոտուսական լեզվով, նացիոնալ-լոկալիստական տեսություն, հակալենինյան տեսություն է, վոր հակասում է մարքսիզմին-լենինիզմին։ Մոտադա շրջանում տարբերություններ չեն կարող վերանալ, պրոլետարական հեղափոխությունը համալսարանից հեյն մասշտաբով հաղթանակելուց հետո։ Ինչ վերաբերում է ազգային կուլտուրաների, ազգային լեզուների ավելի հեռավոր հեռանկարներին, ապա յես միշտ կողմնակից եմ յեղել և կողմնակից եմ յենինյան այն հայացքին, վոր համալսարանային մասշտաբով սոցիալիզմը հաղթանակելու շրջանում, յերբ սոցիալիզմն ամբողջ, կենցաղ դառնա, ազգային լեզուներն անխուսափելիորեն պետք է միաձուլվեն, դառնան մի ընդհանուր լեզու, վոր ի հարկե վաճառվելու են յենինյան այն հայացքին։ Յես դրա մասին նույնպես վորոշակի հայտարարել եյի 16-րդ համագումարում արած իմ գեկուցման մեջ։

Վո՞րն է այստեղ մթությունը, և ի՞նչը կարիք ունի բացատրության։

Ըստ յերևույթին, տոմսի հեղինակները լիովին չեն պարզել իրենց համար առեւմադն յերկու բան։

Նախ է առաջ նրանք չեն պարզել, վոր մենք իմ 16-րդ արդեն թեմակոտեյ ենք սոցիալիզմի շրջանը, և յնայած վոր մենք թեմակոտեյ ենք այդ շրջանը, ազգերը վաճառվում են վերանում, այլ ընդհանուր, գաղափարում է ծաղկում ընդհանուր, գաղափարում է ծաղկում են, իրոք արդեն թեմակոտեյ ենք մենք սոցիալիզմի շրջանը։ Մեր շրջանը սոցիալիզմի կոչվում է կապիտալիզմից սոցիալիզմին անցնելու շրջան։ Նա անցման շրջան եր կոչվում 1918 թվականին, յերբ Լենինը ձորհրդային ի-

խանություն հերթական խնդիրները՝ հաշակավոր իր բրոյուրում առաջին անգամ բնութագրեց այդ շրջանը տնտեսական կյանքի հինգ կարգերով։ Անցման շրջան է կոչվում ներկա ժամանակը՝ 1930 թվականը, յերբ այդ կարգերից մի քանիսը, իրենց հնացած, արդեն անհետանում են իսկ այդ կարգերից մեկը, այն է՝ արդյունաբերության և գյուղատնտեսության նոր կառուցվածքը, աճում է դարգանում է չլաված արագությունը։ Կարելի՞ չէ արդյոք ասել, վոր անցման այդ յերկու շրջանները նման են, թե նրանք արմատապես չեն տարբերվում իրարից։

Պարզ է, վոր չի կարելի։ Ի՞նչ ունեյիք մենք 1918 թ. ժողովրդական տնտեսության ասպարիզում։ Քայքայված արդյունաբերություն և կայծահաններ (զափկականներ), չկային կոյառն տեսություններ և խորհանտեսություններ, վորպես մասսայական յերևույթ, աճում եր ձորք լուրժուադիան քաղաքում, մեռնող կուլակությունը գյուղում։ Ի՞նչ ունենք մենք այժմ։ Վերականգնված և վերակառուցվող սոցիալիստական արդյունաբերություն, խորհանտեսություններ և կոլտնտեսությունների դարգացած սխալ, վորը ամբողջ իմ 16-րդ ընդգրկում է ամբողջ գյուղի գարնանացանի 40 տոկոսից ավելին։ Մեռնող ձորք լուրժուադիան քաղաքում, մեռնող կուլակությունը գյուղում։ Այնտեղ ել փոխանցման շրջան, այստեղ ել փոխանցման շրջան։ Այնուամենայնիվ նրանք արմատապես տարբերվում են միմյանցից, ինչպես յերկերից յերկրից։ Սակայն և այնպես վաճառվում է կարող ժխտել, վոր մենք կապահան ենք վերջին, լուրջ կապիտալիստական դասակարգի՝ կուլակների դասակարգի լիկիլիացիայի նախադասը։ Պարզ է, վոր մենք արդեն թեմակոտեյ ենք սոցիալիզմի շրջանը, վորովհետև սոցիալիստական հատվածն այժմ իր

ձեռքում եւ սրահում ժողովրդական ամբողջ տնտեսութեան բոլոր տնտեսական լծակները, թեպէս մենք դեռ չառ հետեւ յենք սոցիալիստական հասարակութեան կառուցելուց, դասակարգային տարբերութիւնները վերացնելուց: Այնուամենայնիմ, չնայած դրան աղբային լեզուները վոչ միայն չեն մահանում, չեն միաձուլւում, մի ընդհանուր լեզու չեն դառնում, այլ ընդհակառակը, աղբային հոլտուրանքները եւ լեզուները զարգանում եւ ծաղկում են: Մի՞թէ պարզ չէ, վոր աղբային լեզուների մահացման եւ մի ընդհանուր լեզվի մեջ ձուլվելու տեսութիւնը մի պետութեան չըջանալներում, ծավալուն սոցիալիստական շինարարութեան չըջանում, մի յերկրում կառուցվող սոցիալիզմի չըջանում, սխալ, հակամարտութեան, հակալինինյան տեսութիւնն է:

Յերկրորդ՝ տոմսի հեղինակները չեն պարզել իրենց համար, վոր աղբային լեզուների մահացման, նրանց միաձուլման, մի ընդհանուր լեզու դառնալու հարցը վոչ թէ պետութեան ներքին հարց է, վոչ թէ մի յերկրում սոցիալիզմի հող թանակի հարց է, այլ միջազգային մասշտաբով սոցիալիզմի հաղթանակի միջազգային հարց:

Տոմսի հեղինակները չեն հասկացել, վոր չի կարելի մի յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակը չփոթել սոցիալիզմի հաղթանակի հետ միջազգային մասշտաբով: Զուր չէ, վոր Լինին ասում եր, թէ աղբային տարբերութիւնները կման դեռ յերկար ժամանակ միջազգային մասշտաբով պրոլետարիատի գիկոտտուրան հաղթանակելուց հետո: Բացի դրանից, պետք է նկատի ունենալ նաեւ մի հանգամանք, վոր վերահանում է իՍՂՄ-ի մի շարք ազդու-թիւններին: իՍՂՄ-ի կազմում կոմկուրայնա: Սակայն կո նաեւ մի այլ կուրայնա՝ այլ պետութիւնների կազմում: իՍՂՄ-ի կազմում կո Բեռլին-

սիա: Սակայն կո մի այլ Բեռլին-սիա ուրիշ պետութիւններին կազմում: Կարծում էք վոր ուկրաինական եւ բելոռուսական լեզուների հարցը կարելի չի լուծել առանց հաշվառելու այդ յուրահատուկ պայմանները: Այդ վերջերք իՍՂՄ-ի այն ազդու-թիւնները, վորոնք գտնվում են նրա հարավային սահմաններում՝ Ադրբեջանից սկսած մինչեւ Ղազախստան— Բուրյատ-Մոնղոլիա: Նրանք բոլորն եւ գտնվում են նաեւ վիճակում, վորի մեջ գտնվում են Ուկրաինայի եւ Բելոռուսիան: Հասկանալի չէ, վոր այստեղ եւ հարկավոր կլինի նկատի առնել այդ ազդու-թիւնների զարգացման յուրահատուկ պայմանները: Պարզ չէ՞ մի՞թէ, վոր աղբային կուլտուրաների, աղբային լեզուների պրոլեթարի հետ կապված այն եւ սրա նման բոլոր հարցերը չի կարելի լուծել մի պետութեան չըջանալներում, իՍՂՄ-ի չըջանալներում: Ահա թէ ինչ վիճակի մեջ է գտնվում ընդհանուր աղբային հարցը եւ մասնավորապէս վերահիշյալ տոմսի կապակցութեամբ:

Թույլ ամէք անցնելու աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների յիշու-թիւններին: Ինչ է պահանջում համազուգում աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները: Գուցէ աղաշխարհում, ինքնամտարկում: Ի հարկե, վոչ: Յերբեք մեր կուսակցութիւնը, մեր կուսակցութեան համազուգումը չի պահանջի կուսակցութեան անդամներից այնպիսի բան, վորը կարող է ստորացնել նրանց: Համազուգումը աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդներից պահանջում է յերբեք բան. առաջին՝ վոր նրանք հաշիվ տան իրենց, վոր կուսակցութեան գծի եւ իրենց պաշտպանած գծի մեջ անդունդ գոյութիւն ունի, վոր նրանց պաշտպանած գիծը սրբակրթութեան տեսնում է վոչ թէ դեպի սոցիալիզմի, այլ կապիտալիզմի հաղթանակը (բացակայութիւններ՝ ճիշտ է): յերբե-

քորդ՝ վոր նրանք խաբաղանքն այդ գիծը, վորպէս հակալինինյան գիծ, ծածկանալին նրանից բացահայտուրեն եւ աշխարհին (բացակայութիւններ՝ ճիշտ է): յերբեք՝ վոր նրանք համաբայլ ընթանան ժեղ հետ, ժեղ հետ միասին միջուկան պայքար մղեն ամեն տեղ ու յաջողութեան գիծ (բացակայութիւններ՝ ճիշտ է): Բուռն ծափահարութիւններ):

Ահա թէ ինչ է պահանջում համազուգումը աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդներից:

Արդոյք այն պահանջներին մեջ վորեւ ստորացուցիչ բան կա՞ նրանց, վորպէս բայլելիկ մնալ ցանկացող մարդկանց համար: Պարզ է, վոր այստեղ ստորացուցիչ վոչինչ չկա եւ չի կարող լինել: Ամեն մի բայլելիկ, ամեն մի հեղափոխական, իրեն հարգող ամեն մի կուսակցական, իհասկանալի վոր նա կարող է միայն բարձրանալ կուսակցութեան աչքում, չահել, յեթէ բացահայտուրեն եւ աշխարհին խոստովանի պարզ եւ անվիճելի փաստերը:

Ահա թէ ինչու յետ կարծում եմ, վոր Տաճիկու այն խոսակցութիւնները, թէ նրան ուղում են ուղարկել Գորի առաջաւոր, ստիպել նրան ուսել ակրիդայի վայրի մեղրը, պրոլիցիալ վոչելիլային բնույթ ունեցող դատարկ ասելուներն են, վորոնք վոչ մի առնչութիւն չունեն հեղափոխականի արժանապատիւթեան ընդհանուր հարցի հետ (ծիծաղ, ծափեր):

Կարող են հարց տալ թէ ինչու է համազուգումը այդ պահանջներն եւ առաջադրում աջ ուղղիցիայի առաջնորդներին: Մի՞թէ փաստ չէ, վոր այդ պահանջներն արդեն մի անգամ առաջադրվել էին 1929 թ. նոյեմբերին, կենտկոմի պլենումում: Մի՞թէ փաստ չէ, վոր նրանք, աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները, այն ժամանակ բաժարեցին այդ պահանջները եւ հրաժար-

վեցին իրենց գծից, խոստովանելով իրենց սխալ լինելը եւ կուսակցութեան գծի ճիշտ լինելը, խոստացան պայքարել աջ թեքման դեմ կուսակցութեան հետ միասին: Բանն այն է, վոր նրանք չկատարեցին իրենց խոստումը, չկատարեցին եւ չեն կատարում այն պարտավորութիւնները, վորոնք ստանձնել էին յոթն ամիս առաջ (բացակայութիւններ՝ ճիշտ է): Ուղանով միանգամայն իրավացի չէ, յերբ իր ճառում հայտարարեց, թէ իրենք չեն կատարել կենտկոմի նոյեմբերյան պլենումում իրենց ստանձնած պարտավորութիւնները:

Ահա թէ վորտեղ է այն անվստահութեան սղբը, վոր գտնում են նրանց այժմ այն համազուգումը: Ահա թէ ինչու համազուգումը նորից առաջադրում է նրանց իր պահանջները:

Ռիկովը, Տոմսիկին եւ Ուլանովը այստեղ գանգատվում էին, վոր համազուգումը անվստահութեամբ է վերաբերվում նրան: Սակայն ո՞վ է մեղավոր դրանում: Իրենք: Ով չի կատարում իր ստանձնած պարտավորութիւնները՝ նա չի կարող վստահութեան ապաւել:

Արդոյք նրանք, աջ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները, հնարավորութիւններ եւ առիթ ունեցել են կատարել իրենց խոստումը, խաչ քաշել իրենց անցյալի վրա: Ի հարկե ունեցել են: Սակայն ի՞նչ են արել նրանք յոթն ամիս ընթացքում՝ այդ հնարավորութիւնները եւ առիթներն ոգտադրած: Համար: Վոչինչ:

Շատ ժամանակ չէ, վոր ընկ. Ռիկով վը ներկա յեր Ուրալի կոնֆերենցիային: Հետեւապէս նա ամենանպաստավոր առիթն ունի իր սխալներն ուղղելու համար: Յեւ ի՞նչ: Փոխանակ բացահայտուրեն եւ մեղաբար ձեռք բաշխելու իր տատանումներից, նա սկսեց մանկել: Հասկանալի չէ, վոր Ուրալի կոնֆերենցիան չէր կարող հակահարված չը-

տալ նրան: Այժմ համեմատեցեք Ուրալի կոնֆերենցիայում Ռիկովի արտասանած ճառը՝ 16-րդ համադրամարում նրա արտասանած ճառի հետ: Նրանց մեջ տեղումը կա: Այնտեղ նա մանակրում, պայքարում և Ուրալի կոնֆերենցիայի դեմ: Այստեղ նա փորձում է բացահայտորեն և ի լուր ամենեցուն խոստովանել իր սխալները, փորձում է խզել իր պակեր ավ ուղղիցիայից, խոստանում է աջակցել կուսակցությանը՝ թեթևամեղի դեմ մղվող պայքարում: Ինչի՞ց է առաջացել այս փոփոխությունը, ինչո՞վ բացատրել այդ: Ակնհայտորեն այդ փոփոխությունը բացատրվում է սպառնալից այն իրադրությամբ, վոր ստեղծվել է կուսակցության մեջ ավ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների համար: Ուստի դարձանալի չեն, վոր համագումարում ըստեղծվեց վորոշակի տրամադրություն, թե մինչև վոր հույս չտաս այդ մարդկանց, նրանցից վոչինչ չես ստանա (ընդհանուր ծիծաղ, յերկարատեղի ծափահարություններ):

Հնարավորություն ունե՞ր ընկեր Ուրալում կատարելու Կենտկոմի նոյեմբերյան պլենումին իր աված խոստումը: Այո, ուներ: Յես նկատի ունեմ Մոսկվաթերի զործարանում տեղի ունեցած անկուսակցական ժողովը, վորտեղ նա հանդես ելեկել վերջերս: Յեմ ի՞նչ: Փոխանակ վարվելու այնպես, ինչպես վայել է բայլելիկին, նա սկսեց այնտեղ վատարանել կուսակցության դիմը: Հաստանալի յե, վոր զբա համար նա արժանի հակահարված ստացավ զործարանի ըմբից: Այժմ համեմատեցեք նրա այդ յերույթը՝ այսոր զարավգայում: Իսկ ված նրա հայտարարության հետ: Նրանց մեջ անգունդ կա: Ինչո՞վ է բացատրվում այդ փոփոխությունը: Այ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների չուրջը ստեղծված նույն այդ սպառնալից իրադրությունը: Զործանալի ի՞նչ կա յեթե համագումարը փորձեց, ինչպես հարկն է, հույս տալ այդ ընկերներին, վորպեսզի կատարել տա նրանց ստանձնած պարտավորությունները (ծափեր: ամբողջ դահլիճում ընդհանուր ծիծաղ):

կա, յեթե համագումարը վորոշ դաժվարեց դրանից, թե՛ առանց հույս տալու այն մարդկանց, վոչինչ չես ստանա նրանցից (ընդհանուր ծիծաղ, ծափեր):

Կամ, որինակ, ընկ. Տոմսկին: Վերջերս նա Թիֆլիսում եր, անդրկովկասյան կոնֆերանսում: Հետևապես, առիթ ուներ քալելու իր մեղքերը: Յեմ ի՞նչ: Այնտեղ նա իր ճառում շոտից խորհանտեսություններ, կուսակցության, կուսակցության հեղափոխությունը և ամեն տեսակի ճեմաներ, սակայն նա վոչ մի խոքը չտաց դիտավորի մասին, այսինքն Համամ. Ահմ. խորհում իր կատարած ուղորդությունից: Ես աշխատանքի մասին: Յեմ այդ կոչվում է կուսակցության առաջ ստանձնած պարտավորություններ կատարում: Նա ուղեց խորամանկությունը խաբել կուսակցությանը, չհականալով, վոր միլիոնավոր աչքեր դիտում են մեղանից յուրաքանչյուրին և այստեղ վոչ մի կերպ չես խաբել: Այժմ համեմատեցեք նրա Թիֆլիսի յերույթը՝ այս համագումարում նրա ունեցած յերույթի հետ, վորտեղ նա ուղղակի բացահայտորեն խոստովանեց իր սխալները: ՀԱՄԱԿԵՆՏ-ի ղեկավարության մեջ: Նրանց մինջև անգունդ կա: Ինչո՞վ բացատրել այդ տարբերությունը: Այ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների չուրջը ստեղծված սպառնալից իրադրությամբ:

Զարմանալի ի՞նչ կա յեթե համագումարը փորձեց, ինչպես հարկն է, հույս տալ այդ ընկերներին, վորպեսզի կատարել տա նրանց ստանձնած պարտավորությունները (ծափեր: ամբողջ դահլիճում ընդհանուր ծիծաղ):

Ահա թե վորտեղ է այն անստահությունը, վոր ցուցաբերում է համագումարը դեպի այդ ընկերները: Ինչո՞վ բացատրել այդ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների ավելի քան տարբերակ այդ վարմունքը:

Ինչո՞վ բացատրել այն փաստը, վոր նրանք անցյալ շրջանում վոչ մի անգամ չփորձեցին կամավոր կերպով, առանց դրսի ճնշման կատարելու իրենց սլառավորությունները:

Այդ բացատրվում է առնվազն յերկու հանգամանքով:

Առաջին՝ նրանով, վոր նրանք դեռ լիովին համոզված չլինելով թե կուսակցության դիմը ճիշտ է, տակուց չարու նակում ելին իրենց ֆրակցիոն աշխատանքը, պահ ելին մտել հարմար ժամանակը և նպատավոր առիթի ելին սպառնում նորից բացահայտորեն հանդես գալու կուսակցության դեմ: Գուժարելով իրենց ֆրակցիոն ժողովները, քննարկելով կուսակցության հարցերը, նրանք սովորաբար հաշվարկում ելին, թե սպասենք մինչև դարուն, թեբեմ կուսակցությունը կը ձախողի ցանքների ասպարիզում և այն ժամանակ կհարվածենք ինչպես հարկն է: Սակայն դարունը վոչ մի պլյուս չեր տալիս նրանց, վորովհետև ինչպես հարկն է, Ես աշխատանքը հաջող ելին անցնում: Այն ժամանակ նրանք նորից հաշիվներ ելին անում, թե սպասենք մինչև վաղու, քուցե կուսակցությունը կձախողի հացամթերումների ասպարիզում, այն ժամանակ կհարվածենք կենտկոմին: Սակայն աշունն էլ հուսախար էր առում, թողնելով նրանց ձեռնարկ: Յեմ վորովհետև դարունը և աշունը կրկնվում են ամեն տարի, ուստի ավ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները նորից չեմայի նախկին իրենց տեղերը, հույս դրելով մերթ դարնան, մերթ աշուն վրա, (ընդհանուր չրքիչ ամբողջ դահլիճում): Հասկանալի յե, վոր սպասելով սեզոնից մինչև սեզոն, սպասելով կուսակցությանը հարված հասցնելու նպատակով մոմենտին, նրանք յեյին կարող կատարել իրենց ստանձնած պարտավորությունները:

Վերջապես յերկրորդ պատճառը: Այդ յերկրորդ պատճառը այն է, վոր ավ ու

ուղղիցիայի նախկին առաջնորդները չեն հակադրում մեր բայլելիկյան տեմպը, չեն հավատում այդ տեմպին և ընդհանրապես նրանք չեն ընդունում վորեն բան, վոր դուրս է դալիս աստիճանական զարգացման շրջանակներից, ինչհանգաման շրջանակներից:

Դեռ ավելին. մեր բայլելիկյան տեմպը, զարգացման նոր ուղիները, վորոնք կապված են վերակառուցման շրջանի հետ, դասակարգային պայքարի սրումը, այդ սրման հետևանքներն անհանգստություն, չիթթություն և յերկյուղ են ներկայում: Ուստի հասկանալի յե, վոր նրանք խույս են տալիս այն ամենից, ինչվոր կապված է մեր կուսակցության ամենասուր լուղունքների հետ: Նրանք տառապում են նույն այն հիվանդությամբ, վորով տառապում եր Չեխովի հայտնի հերոս Բելիկովը, հուճարեն ուսուցիչ՝ «Փուտյարավոր մարդը»: Դուք հիշո՞ւմ եր Չեխովի «Փուտյարավոր մարդը»: Այդ հերոսն ինչպես հայտնի յե, մասեր գալիս միշտ կրկնակույրկներով, բամբակի աստառով վերարկույով և հովա՛նոցով՝ թե տաք և թե սառ յեղանակին: «Ներեցեք, ի՞նչ եր անում կրկնակույրկներն ու բամբակած վերարկուն հույս ամսին, այսպիսի տաք յեղանակին»։ Հարցնում ելին Բելիկովից: «Համենայն դեպս—պատասխանում եր Բելիկովը, մի բան չպատահի, իսկ յեթե հանկարծ սաստիկ ցուրտ անի, այն ժամանակ»։ (ընդհանուր ծիծաղ: Ծափեր): Նա վախենում եր՝ ինչպես մաստախտից, ամեն մի նոր բանից, այն ամենից, ինչ վոր միապաղաղ քաղցնիական կյանքի տուրավորական շրջանակից դուրս է: Բաց են անում նոր ճաշարան, և Բելիկովն արդեն անհանգիստ է, ի հարկե, վոչինչ, ճաշարան ունենալը լավ է, բայց տեղեք հանկարծ մի բան դուրս չգա: Կա՛մակերպում են դրամատիկական խմբակ, բաց են անում ընթերցարան, Բելիկովը դարձյալ անհանգիստ է՝ դրամատիկա-

կան խմբակ, նոր ընթերցարան, ինչե՞ր համար ե այս ամենը, տեսե՞ք՝ հանկարծ մի բան դուրս չգա (ընդհանուր ծիծաղ)։ Նույնը պետք է ասել ալ ուղղիցիայի նախկին առաջնորդների մասին։ Դուք հիշում եք տեխնիկա-ԲՈՒՀ-երը անտեսական ժողովրդամտներին հանձնելու հետ կապված պատմությունը։ Մենք ուզում էյինք միայն յերկու տեխնիկական ԲՈՒՀ հանձնել ԺՏԳ-ը ին թվում է, փոքր դործ է։ Այն ինչ, մենք հանդիպեցինք ալ ուղ յոնիստների կատաղի դիմադրությունը։ Ֆերիու տեխնիկական ԲՈՒՀ հանձնել ԺՏԳ-ը-ին։ Ինչո՞ւ, ավելի լավ չի լինի միթե սպասել։ Տեսե՞ք՝ հանկարծ մի բան դուրս չգա այդ դործից։ Իսկ այժմ մե- ղանում բոլոր տեխնիկական ԲՈՒՀ-երը ղանձնված են տնտեսական ժողովրդա- ներին։ Յեւ վոչինչ, ապրում ենք։ Կամ որինակ՝ կուլակների դեմ կիրառված արտակարգ միջոցների հարցը։ Դուք հի- շում եք, թե ինչպիսի խտերիկայի մեջ ընկան ալ ուղղիցիայի առաջնորդներն այդ առթիվ։ Արտակարգ միջոցներ կու- լակների դեմ։ Ինչո՞ւ. ավելի լավ չե՞ միթե լիբերալ քաղաքականություն վա- րել կուլակների վերաբերմամբ։ Տեսե՞ք, մի բան դուրս չգա այդ դործից։ Իսկ այժմ մենք կիրառում ենք կուլակու- թյան՝ վորպես դատակարգի վերացման քաղաքականություն, վորի հետ համե- ժաանած, կուլակի դեմ կիրառված ար- տակարգ միջոցները դատարկ բաներ են։ Յեւ վոչինչ, ապրում ենք։ Կամ որի- նակ՝ կոլանտեսությունների և խորհ- տնտեսությունների հարցը։ Խորհտնտե- սությունների և կոլանտեսությունների։ Ինչե՞ր համար են դրանք, շտապելու ինչ կա, տեսե՞ք, վոր մի բան դուրս չգա այդ խորհտնտեսություններից և կո- տնտեսություններից և այլն։

Ահա այդ յերկուդը նորի հանդեպ, հարցերին նոր ձևով մոտենալու անկա- րողությունը, այն անհանգստությունը «թե հանկարծ մի բան դուրս չգա»,

Ֆուտլարավոր մարդու այդ դժեքը խան դարում են ալ ուղղիցիայի նախկին ա- աջնորդներին՝ իրապես միաձուլվելու կուսակցության հետ։

Ֆուտլարավոր այդ մարդու դժեքն ա- ոանձնապես ծիծաղելի ձևեր են ընդու- նում նրանց մոտ՝ դժվարություններն յե- րեվան դալու դեպքում, հորիզոնում ամենափոքր ամալ յերեվալին։ Յերեվան և դալին մեղանում մի դժվարություն, մի խոչընդոտ՝ նրանք արդեն անհանգս- տանում են, թե չլինե՞ր հանկարծ մի բան դուրս գա։ Մի տեղ խոչընդում ե բլոճը, նա դեռ ինչպես հարկն է չի կարողացել դուրս գալ իր ծակից, իսկ նրանք արդեն փախչում են, սարսափի մեջ են ընկ- նում, սկսում են աղաղակել կատաա- րոֆի, Խորհրդային իշխանության կո- րստի մասին (ընդհանուր ծիծաղ)։ Մենք նրանց հանգստացնում ենք, աշխատում ենք համոզել, վոր այստեղ վոչ մի բան չկա, վոր ընդամենը միայն մի բլոճ է, չպետք է վախենալ։ Բայց ի՞նչ։ Նրանք չարունակում են իրենց վողբը։ Ինչպե՞ս թե բլոճ, այդ բլոճ չե, այլ հաղարավոր կատաղած դադաններ են։ Այդ բլոճ չե, այլ անդունդ, Խորհրդային իշխանու- թյան կործանումը։ Յեւ այդպես չարու- նակում են իրենցը... Բուխարինն՝ այդ առթիվ թեղեր ե դրում, ուղարկում Կենտկոմ, պնդելով, թե Կենտկոմի քա- ղաքականությունը կորստյան հասցրեց յերկրը, վոր Խորհրդային իշխանու- թյունն անլիճելիորեն կկործանվի, յեթե վոչ այժմ, ապա առնվազն մի ամսից հետո։ Ռիկովը միանում է Բուխարինի թեղերին, այն վերապահումով ասկայն, վոր նա շատ լուրջ տարաձայնություն- ներ ունի Բուխարինի հետ։ Խորհրդա- յին իշխանությունը նրա կարծիքով կո- րստի կմտնվի վոչ թե մի ամսից, այլ մի ամսից և յերկու որից հետո (ընդհա- նուր ծիծաղ)։ Տոմսկին միանում է Բու- խարինին և Ռիկովին, ասկայն բողոքում և, վոր նրանք չկարողացան յուրա պնալ

առանց թեղերի, չկարողացան յուրա պնալ առանց փաստաթղթի, վորի համար հե- տո պետք կլինի պատասխան տալ։ «Յեւ ձեց քանի անգամ ասել եմ, թե արե՛ք ինչ վոր կուղեք, ասկայն փաստաթուղթ մի թողեք, հետք մի թողեք» (հո- մեբական ծիծաղ ամբողջ դա- լիճում։ Յերկարատեվ ծափեր)։ Ճիշտ է, մի տարի հետո, յերբ ամեն մի հիմարի համար ել պարզ եր, վաք բլոճի վտանգը մի բան չեր, ալ ուղիւնիստներն սկսում են ուղիւ գալ և սիրտ առնելով, պատրաստ են նույնիսկ պարծենկոտություն դիմելու... Հայտա- բարելով, թե նրանք վոչ մի բլոճից չեն վախենում, թե բլոճն ել մի հալից ըն- կած, օտարած բան է. (ծիծաղ, ծա- փեր)։ Սակայն այդ լինում է մի տարի հետո։ Իսկ մինչով այդ ստիպված ես դուրս դնել նրանց հետ։

Ահա այն հանգամանքները, վորոնք

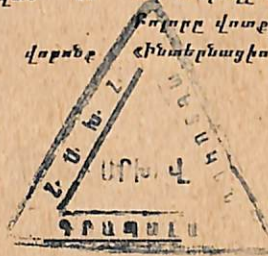
խանգարում են ալ ուղղիցիայի առաջ- նորդներին՝ ավելի մոտենալու կուսակ- ցության ղեկավարության կորիզին և լիովին միաձուլվելու նրա հետ։

Իսկ ի՞նչպես կարելի յե տեսել։

Դրա համար կա միայն մի միջոց՝ վերջնականապես խզել իր կապերն անց- յալի հետ, վերադինվել նոր ձևով, միա- ձուլվել մեր կուսակցության Կենտկոմի հետ՝ հանուն զարգացման բայլեվիկյան տեմպի մղվող պայքարում, ալ թեքման դեմ նրա մղած պայքարում։

Այլ միջոց չկա։

Յեթե ալ ուղղիցիայի նախկին առաջ- նորդները կարողանան անլ այդ՝ լավ։ Յեթե չկարողացան՝ թող իրենց մեղադ- դրեն։ (Յերկարատեվ ծափահարություն- ներ ամբողջ դալիճում։ Ովացիաներ։ Բոլորը վտարի յեն կանգնում և յերգում չինտերնացիոնալ)։

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0977051

8-10

11

26654